

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

PEYAMİ SAFA'NIN MATMAZEL NORALİYA'NIN
KOLTUĞU ROMANINDA YÜKLEM VE YÜKLEMİ
OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

SEVDENUR ÇAKIR

DANIŞMAN
PROF. DR. SALİM KÜÇÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2020

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Yüklem ve Yükleme Oluşturan Kelime Grupları” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27 /12/ 2019

Sevdener ÇAKIR
16530100024

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sevdener ÇAKIR'ın hazırladığı "Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Yükleme ve Yükleme Oluşturan Kelime Grupları" başlıklı tez 27 /12 / 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan	PROF. DR. SALİM KÜÇÜK (Danışman)	Ordu Üniversitesi	
Jüri Üyeleri	DR. ÖĞR. ÜYESİ SALİH DEMİRBİLEK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	
	DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN YILDIZ	Ordu Üniversitesi	

ÖN SÖZ

Dil, yani konuşma yeteneği insanı insan yapan temel niteliklerin en başında gelir. İnsanların birbirleri ile iletişim kurmaları dil sayesinde gerçekleşmektedir. İnsanoğlu doğuştan gelen bu yeteneğini zaman içerisinde, çeşitli aşamalarla geliştirerek zenginleştirir.

Dil, sosyal bilimler alanının çalışma alanlarından birisidir. Bilim her zaman ilerleyen, ilerledikçe zenginleşen bir alandır. Her bilim alanında olduğu gibi Türk dili alanında da çalışmalar devam etmekte, devam ettikçe Türk dilinin tarihî geçmişi, özellikleri gün yüzüne çıkmaktadır. Bu çalışmanın da amacı, Türk dili alanında yapılan çalışmalara ve Türk dilinin zenginliğinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktır.

“Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* Romanında Yükleme ve Yükleme Oluşturan Kelime Grupları” adlı bu çalışmamızın amacı, atalarımızın “Damlaya damlaya göl olur.” öğüdünden esinlenerek bu alanda yapılan çalışmalara Türk diline bir damla bile olsa katkıda bulunmak; Türkiye Türkçesinde yükleme kavramı üzerine yapılacak olan çalışmalara bir örnek teşkil etmektir.

Peyami Safa, yazıları ve eserleri ile Türk edebiyatında yer edinmiş önemli isimlerden biridir. “Peyami Safa’nın, kaleme aldığı romanları içinde en fazla beğendiğini ifade ettiği romanı *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, anlatım tekniği ve olay örgüsü bakımından bütün eleştirmenlerce Türk edebiyatının en ciddi psikolojik romanı kabul edilmektedir.” (Safa, 2017, Arka kapak yazısından) Bu özellikler, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* romanının çalışmanın örnekleme olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı ilk kez 1949 yılında İstanbul’da Nebioğlu yayınlarından yayımlanmıştır. Bu çalışmada İstanbul Ötüken yayınlarından çıkan 2017 tarihli, 34. baskısı incelenmiştir.

Giriş bölümünde, çalışmanın kuramsal çerçevesi ve sınırlılıklarına, giriş bölümünden sonra gelen başlıklarda sırasıyla Peyami Safa ve *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* romanına, Türkiye Türkçesinde yükleme kavramına, kelime

gruplarına yer verilmiştir. Bu, yapılan çalışmanın daha iyi kavranması ve kapsamının belirtilmesi için yapılmıştır.

Dördüncü başlıkta, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında yüklemi oluşturan kelime grupları belirlenmiş ve özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.

Tablolarda ve şekillerde *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında yüklemi oluşturan ilk kelime gruplarının türü, sayısı, yüzdeleri verilmiş ve grafikler hâlinde sunulmuştur.

“Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Yüklem ve Yüklemi Oluşturan Kelime Grupları” adlı tez çalışmasının her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, bilgisi ve tecrübesiyle çalışma sürecimde sabırla yol gösteren sayın hocam Prof. Dr. Salim KÜÇÜK'e sonsuz teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Ayrıca desteklerini her zaman yanımda ve yüreğimde hissettiğim aileme; yokluğunu yüreğimdeki sevgisiyle doldurmaya çalıştığım babam merhum İbrahim ÇAKIR'a, zorlandığım anlarda desteğini her zaman esirgemeyen annem Saliha ÇAKIR ve kardeşim Muhammet ÇAKIR'a teşekkür ederim.

Sevdenur ÇAKIR

SAMSUN-2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
TABLOLAR DİZİNİ	xviii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xviii
ÖZET.....	xix
ABSTRACT	xx
KISALTMALAR VE SİMGELER	xxi
ÖRNEK CÜMLELERİN ALINDIĞI ESER KISALTMALARI	xxii
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
2. Amaç ve Önem	1
3. Alt Problemler	1
4. Sınırlılıklar	2
5. Yöntem	2
5. 1. Araştırmanın Modeli	3
5. 2. Evren ve Örneklem	3
5. 3. Verilerin Toplanması	3
5. 4. Verilerin Çözümlemesi	3
1. PEYAMİ SAFA VE MATMAZEL NORALİYA’NIN KOLTUĞU ROMANI.....	4
1. 1. Peyami Safa’nın Edebî Kişiliği	4
1. 1. 1. Hayatı	4
1. 1. 2. Sanatı	7
1. 1. 2. 1. Dil Hakkındaki Görüşleri	12
1. 1. 3. Eserleri	14

1. 1. 3. 1. Server Bedi İmzalı Eserler (Roman ve Hikâyeler).....	14
2. 1. 3. 1. 1. Romanlar.....	14
2. 1. 3. 1. 2. Hikâyeler.....	16
1. 1. 3. 2. Romanlar ve Hikâyeler.....	17
1. 1. 3. 2. 1. Romanlar.....	17
2. 1. 3. 2. 2. Hikâyeler.....	18
1. 1. 3. 3. Piyes	18
1. 1. 3. 4. Fikir Eserleri.....	18
1. 1. 3. 5. Kimdir? Nedir? Serisi.....	19
1. 1. 3. 6. Biyografiler (Eski Harfle, Tarihsiz)	19
1. 1. 3. 7. Ders Kitapları	20
1. 1. 3. 8. Tercümeleler.....	20
1. 1. 3. 9. Peyami Safa'nın Fıkralarından Derlenmiş Objektif serisi	21
1. 2. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanı Hakkında	21
1. 2. 1. Romanın Özellikleri ve Roman Hakkında Yazılanlar	21
1. 2. 1. 1. Romanın Kurgusal Özellikleri	21
1. 2. 2. Romanın Özeti	24
2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE YÜKLEM VE ÖZELLİKLERİ.....	26
2. 1. Yüklem Tanımı	26
2. 2. Yüklem Özellikleri ve Türleri	27
2. 2. 1. Yüklem Genel Özellikleri.....	27
2. 2. 2. İsim Soylu Yüklem Özellikleri.....	29
2. 2. 3. Fiil Soylu Yüklem Özellikleri	29
2. 2. 4. Yüklem Türleri	31
3. KELİME GRUPLARI.....	32
3. 1. Kelime Grubunun Tanımı	32
3. 2. Kelime Gruplarının Özellikleri	33

3. 3. Kelime Grupları.....	34
3. 3. 1. İsim Tamlamaları.....	34
3. 3. 2. Sıfat Tamlaması	37
3. 3. 3. İsim-Fiil Grubu	40
3. 3. 4. Sıfat-Fiil Grubu.....	41
3. 3. 5. Zarf-Fiil Grubu	42
3. 3. 6. Sayı Grubu	43
3. 3. 7. Ünlem Grubu	44
3. 3. 8. Unvan Grubu.....	45
3. 3. 9. Birleşik İsim Grubu	45
3. 3. 10. Birleşik Fiil	46
3. 3. 10. 1. Bir Hareketi Karşılıyan Birleşik Fiiller	47
3. 3. 10. 2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller	48
3. 3. 11. Tekrar Grubu.....	49
3. 3. 12. Edat Grubu.....	50
3. 3. 13. Bağlama Grubu	51
3. 3. 14. Kısaltma Grupları	53
3. 3. 14. 1. Yönelme Grubu.....	53
3. 3. 14. 2. Bulunma Grubu.....	53
3. 3. 14. 3. Uzaklaşma Grubu.....	53
3. 3. 14. 4. İsnat Grubu.....	53
3. 3. 14. 5. Yükleme Grubu.....	54
3. 3. 14. 6. Vasıta Grubu	54
3. 3. 14. 7. İlgi Grubu.....	54
3. 3. 14. 8. Eşitlik Grubu	54
4. BULGULAR	55

4. 1. MATMAZEL NORALİYA’NIN KOLTUĞU ROMANINDA YÜKLEMİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI.....	55
4. 1. 1. BİRLEŞİK FİİL	55
4. 1. 1. 1 Bir Hareketi Karşıl原因an Birleşik Fiiller	55
4. 1. 1. 1. 1. “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiiller	55
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	55
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten, Yardımcı Fiili Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilden Oluşmuş Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	71
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 2. İsim Unsuru Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	72
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 2. 1. İsim Unsuru “-mAz” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	72
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 2. 2. İsim Unsuru “-mİş” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	72
4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 2. 3. İsim Unsuru “-AcAk” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	73
4. 1. 1. 1. 1. 2. İsim Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	73
4. 1. 1. 1. 1. 3. İsim Unsuru Edat Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	74
4. 1. 1. 1. 1. 4. İsim Unsuru Tekrar Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	76
4. 1. 1. 1. 1. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	76

4. 1. 1. 1. 1. 6. İsim Unsuru Bağlama Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	76
4. 1. 1. 1. 1. 7. İsim Unsuru Farsça Tamlamadan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	76
4. 1. 1. 1. 1. 8. İsim Unsuru Yönelme Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	76
4. 1. 1. 1. 2. Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller	77
4. 1. 1. 1. 2. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler.....	77
4. 1. 1. 1. 2. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten, Yardımcı Fiili Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilden Oluşmuş Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	85
4. 1. 1. 1. 2. 2. İsim Unsuru Tekrar Grubundan Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler.....	86
4. 1. 1. 1. 2. 3. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	86
4. 1. 1. 1. 2. 4. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	88
4. 1. 1. 1. 2. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	88
4. 1. 1. 1. 2. 6. İsim Unsuru Edat Grubundan Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler.....	89
4. 1. 1. 1. 2. 7. Yapısında Zarf-Fiil Grubu Bulunduran, Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler.....	89
4. 1. 1. 2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller	89
4. 1. 1. 2. 1. “bil-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	89
4. 1. 1. 2. 1. 1. Yapısında Sıfat-Fiil Grubu Bulunduran Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	94
4. 1. 1. 2. 1. 2. Yapısında Birleşik Fiil Olan Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler.....	94
4. 1. 1. 2. 2. “ver-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	94

4. 1. 1. 2. 3. “kal-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	95
4. 1. 1. 2. 4. “dur-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler	95
4. 1. 1. 2. 5. “-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklemeler	95
4. 1. 1. 2. 5. 1. “-mAyA başla-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklemeler	95
4. 1. 1. 2. 5. 1. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAyA başla-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler	98
4. 1. 1. 2. 5. 1. 2. Yapısında Bağlama Grubu Bulunduran “-mAyA başla-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler.....	98
4. 1. 1. 2. 5. 2. “-mAk iste-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklemeler	99
4. 1. 1. 2. 5. 2. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAk iste-” Yapısı İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler	101
4. 1. 1. 2. 5. 2. 2. Yapısında Bağlama Grubu Bulunduran “mAk iste-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler	101
4. 1. 1. 2. 5. 3. “-mAyA çalış-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklemeler	102
4. 1. 1. 2. 5. 3. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAyA çalış-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler	103
4. 1. 2. SIFAT TAMLAMASI	103
4. 1. 2. 1. Belirtme Sıfatlarıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	103
4. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı İşaret Sıfatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	103
4. 1. 2. 1. 1. 1. Tamlayanı İşaret Sıfatı, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	104
4. 1. 2. 1. 2. Sayı Sıfatlarıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	104
4. 1. 2. 1. 2. 1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	104

4. 1. 2. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	104
4. 1. 2. 1. 2. 2. Tamlayanı Üleştirme Sayı Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	104
4. 1. 2. 1. 3. Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	105
4. 1. 2. 3. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	105
4. 1. 2. 3. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	106
4. 1. 2. 3. 2. 1. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	106
4. 1. 2. 3. 2. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	106
4. 1. 2. 3. 2. 3. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Farsça Sıfat Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	106
4. 1. 2. 2. Niteleme Sıfatıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	106
4. 1. 2. 2. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	106
4. 1. 2. 2. 1. 1. Farsça Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	107
4. 1. 2. 2. 2. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108
4. 1. 2. 2. 3. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108
4. 1. 2. 2. 4. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108
4. 1. 2. 2. 5. Tamlayanı Sayı Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108
4. 1. 2. 2. 6. Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108

4. 1. 2. 2. 7. Tamlayanı Yönelme Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	108
4. 1. 2. 2. 8. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	109
4. 1. 2. 2. 9. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	109
4. 1. 2. 2. 10. Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	110
4. 1. 2. 2. 11. Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	110
4. 1. 2. 2. 11. 1. Tamlayanı Edat Grubu Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	110
4. 1. 2. 2. 12. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	110
4. 1. 2. 2. 13. Tamlayanı Edat Grubu Tamlananı, Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	110
4. 1. 2. 2. 14. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	111
4. 1. 2. 2. 16. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	111
4. 1. 2. 2. 17. Tamlayanı Yönelme Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	112
4. 1. 2. 2. 18. Zarfla Derecelendirilmiş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	112
4. 1. 2. 2. 18. 1. “pek” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	112
4. 1. 2. 2. 18. 2. “çok” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	112
4. 1. 2. 2. 18. 3. “daha” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	113
4. 1. 2. 2. 18. 4. “en” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	114

4. 1. 2. 2. 19. Zarfla Derecelendirilmiş Adlaşmış Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	114
4. 1. 2. 2. 20. Tamlayanı “ne” Soru Sözcüğünden Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	114
4. 1. 2. 3. Soru Sıfatı İle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	114
4. 1. 2. 3. 1. Tamlayanı Soru Sıfatından, Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	114
4. 1. 2. 3. 2. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 3. 3. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 3. 4. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 3. 5. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Birleşik-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 4. Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 4. 1. Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	115
4. 1. 2. 4. 2. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	116
4. 1. 2. 4. 3. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	116
4. 1. 2. 4. 4. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	116
4. 1. 2. 4. 5. Tamlayanında Vasıta Grubu ve “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	116

4. 1. 2. 4. 6. Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	117
4. 1. 2. 4. 7. Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	117
4. 1. 2. 4. 8. Tamlayanında “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubu ve Bağlama Grubu Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	117
4. 1. 2. 4. 9. Tamlayanında Birden Fazla “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	117
4. 1. 2. 4. 10. Tamlayanı “-Dİk, -DUk” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	117
4. 1. 2. 4. 11. Tamlayanı “-mEz” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	117
4. 1. 2. 4. 12. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubunda Oluşmuş Farsça Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	118
4. 1. 3. İSİM TAMLAMALARI.....	118
4. 1. 3. 1. Belirtili İsim Tamlamaları.....	118
4. 1. 3. 1. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	118
4. 1. 3. 1. 2. Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	120
4. 1. 3. 1. 2. 1. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	120
4. 1. 3. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı Farsça Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	120
4. 1. 3. 1. 2. 1. 2. Tamlayanı Aitlik Eki Bulunduran Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	121
4. 1. 3. 1. 2. 1. 3. Tamlayanı İşaret Sıfatı İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	121

4. 1. 3. 1. 2. 1. 4. Tamlayanı Belgisiz Sıfat İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	121
4. 1. 3. 1. 2. 1. 5. Tamlayanı Niteleme Sıfatı İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	121
4. 1. 3. 1. 2. 1. 6. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	121
4. 1. 3. 1. 2. 1. 7. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Birleşik Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	122
4. 1. 3. 1. 2. 2. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	122
4. 1. 3. 1. 2. 2. 1. Tamlayanı Tek Sözcükten, Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	122
4. 1. 3. 1. 2. 2. 2. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	122
4. 1. 3. 1. 2. 2. 3. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	122
4. 1. 3. 1. 2. 3. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananında Aitlik Eki Bulunan Belirtili İsim Tamlaması Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	122
4. 1. 3. 1. 2. 4. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	123
4. 1. 3. 1. 2. 5. Tamlayanı ve Tamlananı Yer Değiştirmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	123
4. 1. 3. 1. 2. 6. Tamlayanı Yönelme Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	123
4. 1. 3. 1. 3. Sıfat-Fiil Ekleriyle Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler.....	123
4. 1. 3. 1. 3. 1. Tamlayanında “-An” Sıfat-Fiil Eki Bulunan Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	123
4. 1. 3. 1. 3. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananında “-miş” Sıfat-Fiil Eki Bulunan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler	123

4. 1. 3. 1. 4. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	123
4. 1. 3. 1. 4. 1. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 5. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 5. 1. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 5. 2. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 6. Tamlayanı ve Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 7. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	124
4. 1. 3. 1. 8. Tamlayanı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	125
4. 1. 3. 1. 9. “-DAn” Ekiyle Kurulu Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	125
4. 1. 3. 1. 9. 1. Tamlayanı “-DAn” Ekiyle Kurulmuş ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	125
4. 1. 3. 1. 9. 2. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan “-DAn” Ekiyle Kurulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	125
4. 1. 3. 1. 9. 3. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan “-DAn” Ekiyle Kurulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	126
4. 1. 3. 1. 10. Tamlayanı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	126
4. 1. 3. 1. 10. 1. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	126
4. 1. 3. 1. 10. 2. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan Tamlananı Sıfat Tamamasından Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	126
4. 1. 3. 1. 10. 3. Tamlayanı İşaret Zamiri Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	127

4. 1. 3. 2. Belirtisiz İsim Tamlamaları.....	127
4. 1. 3. 2. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	127
4. 1. 3. 2. 2. Farsça Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	128
4. 1. 3. 2. 3. Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	128
4. 1. 3. 2. 3. 1. Tamlayanı Belgisiz Sıfat ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	128
4. 1. 3. 2. 3. 2. Tamlayanı Niteleme Sıfatıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	129
4. 1. 3. 2. 4. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	130
4. 1. 3. 2. 4. 1. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler	130
4. 1. 3. 2. 5. Tamlayanı Farsça Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	130
4. 1. 3. 2. 6. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	130
4. 1. 3. 2. 7. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	130
4. 1. 3. 2. 8. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	131
4. 1. 3. 2. 9. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler.....	131
4. 1. 4. İSİM-FİİL GRUBU	131
4. 1. 4. 1. Bir Hareket İsmi ve Ona Bağlı Bir Tamlayıcıdan Oluşmuş İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler	131
4. 1. 4. 1. 1. Hareket İsmi “-mAk” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler	131

4. 1. 4. 1. 2. Hareket İsmi “-mA” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler	132
4. 1. 4. 1. 3. Hareket İsmi “-Iş” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	132
4. 1. 5. TEKRAR GRUBU	132
4. 1. 5. 1. Unsurlarının Her İki Anlamlı Sözcükten Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler	132
4. 1. 5. 2. Unsurlarından Biri Anlamlı Biri Anlamsız Sözcükten Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler	133
4. 1. 5. 3. Zıt Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler	134
4. 1. 5. 4. Bir Unsurun Tekrarıyla Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	134
4. 1. 5. 5. Unsurlarından Biri Zarf-Fiil Eki Almış Olan Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler	134
4. 1. 6. EDAT GRUBU	134
4. 1. 6. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	134
4. 1. 6. 2. İsim Unsuru İsim-Fiil Grubundan Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler	135
4. 1. 6. 3. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler	136
4. 1. 6. 4. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler	136
4. 1. 6. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler	136
4. 1. 6. 6. İsim Unsuru “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat Fiil Grubundan Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	136
4. 1. 7. UNVAN GRUBU	136

4. 1. 7. 1. Unvan Grubundan Oluşmuş Yüklemeler.....	136
4. 1. 7. 2. Unvan Unsuru Meslek Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	137
4. 1. 8. BİRLEŞİK İSİM GRUBU	137
4. 1. 8. 1. Birleşik İsimden Oluşmuş Yüklemeler.....	137
4. 1. 9. BAĞLAMA GRUBU	137
4. 1. 9. 1. Unsurları Tek Sözcükten Oluşmuş Bağlama Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	137
4. 1. 10. KISALTMA GRUBU	138
4. 1. 10. 1. Yönelme Grubu Yapısındaki Yüklemeler	138
4. 1. 10. 1. 1. Farsça Tamlama Olan Yönelme Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	138
4. 1. 10. 2. Uzaklaşma Grubu Yapısındaki Yüklemeler	138
4. 1. 10. 2. 1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Uzaklaşma Grubu Yapısındaki Yüklemeler.....	138
4. 1. 10. 3. İsnat Grubu Yapısındaki Yüklemeler	139
4. 1. 11. İLETİŞİM SÖZLERİ.....	139
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	141
KAYNAKÇA	147
ÖZGEÇMİŞ.....	150

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. H. İbrahim Delice'ye Göre Fiilin Cümleyle Yapı ve Anlam İlişkisi	30
Tablo 2. Mehmet Özmen'e Göre Yüklem Türleri.....	31
Tablo 3. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yüklem Sayısı	144
Tablo 4. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yüklem Sayıları ve Yüzdeleri	146

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yüklem Sayılarının Yüzdeleri	145
---	-----

ÖZET

PEYAMİ SAFA'NIN MATMAZEL NORALIYA'NIN KOLTUĞU ROMANINDA YÜKLEM VE YÜKLEMİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

Bu tez çalışmasında, Türkiye Türkçesinde yüklem kavramı, yüklem özellikleri, yüklemi oluşturan kelime grupları üzerine yazılmış Türkçe'nin dil bilgisi kitaplarından yararlanılarak tarandı, gözden geçirildi. Yüklem kavramı, yüklem özellikleri, yapısı ve türleri üzerinde uzmanların fikir birliğine vardığı ve uzlaşmadığı noktalar tespit edildi. Bu araştırmalar ve tespitler ışığında yüklem kavramı, yüklem özellikleri, yapısı ve türleri, yüklemi oluşturan kelime grupları değerlendirildi, elde edilen sonuçlar çalışmada sunuldu. Tespit edilen bilgiler ve varılan sonuçlar ışığında Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu adlı romanında yüklem ve yüklemi oluşturan ilk kelime grupları tespit edildi, gruplar hâlinde verildi. Peyami Safa'nın incelemeye konu olan Matmazel Noraliya'nın Koltuğu adlı romanında yüklemi oluşturan kelime gruplarının birleşik fiil, isim tamlaması, sıfat tamlaması, isim-fiil grubu, tekrar grubu, edat grubu, unvan grubu, birleşik isim grubu, bağlama grubu, kısaltma grubu ve iletişim sözlerinden oluştuğu tespit edildi. Bunların içerisinde en sık kullanılan kelime grupları birleşik fiil ve sıfat tamlamasıdır. Bu çalışmada bu konu ile ilgili bundan sonraki çalışmalara fayda sağlamak amaçlandı.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, Yüklem, Kelime Grubu, Peyami Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu

ABSTRACT

PREDICATE AND WORD GROUPS THAT MAKE UP PREDICATE IN A NOVEL PEYAMI SAFA'S MATMAZEL NORALIYA'NIN KOLTUĞU

In this thesis, utilizing the Turkish grammar books about the concept and properties of predicates and wordgroups forming the predicates in Turkish of Turkey were scanned and reviewed. The concept, features, structures and types of predicates on which experts agreed or could not agree were determined. In the light of these researches and determinations, the concept, features, structures and types of predicates, the word groups that make up the predicates were evaluated and the results obtained were presented in the study. Thanks to findings and conclusions of predicates and the first word groups of predicates in Peyami Safa's novel of Matmazel Noraliya'nın Koltuğu are identified and given in groups. In Peyami Safa's novel Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, it was determined that the word groups that make up the predicate consist of compound verb, noun phrase, adjective clause, noun-verb group, repeat group, preposition group, appellation group, combined noun group, connecting group, abbreviation group and communication words. The most frequently used word groups among are compound verb and adjective clause. In this study, it was aimed to benefit the future studies on this subject.

Key Words: Turkey Turkish, Predicate, Word Group, Peyami Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu

KISALTMALAR VE SİMGELER

bg	: Bağlama grubu
e	: ekim edatı
eg	: Edat grubu
iu	: İsim unsuru
ismt	: İsim tamlaması
KC	: Kendi cümlem
ODÜ	: Ordu Üniversitesi
s.	: Sayfa
st	: Sıfat tamlaması
su	: Sıfat unsuru
ss.	: Sayfa sayısı
tn	: Tamlanan
ty	: Tamlayan
vb.	: Ve benzeri, ve diğerleri, bunun gibi
zfe	: Zaf-fiil eki

ÖRNEK CÜMLELERİN ALINDIĞI ESER KISALTMALARI

- AHT** : Ahmet Hamdi Tanpınar, *Mahur Beste*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2007.
- CA** : Cengiz Aytmatov, *Gün Olur Asra Bedel*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.
- CE** : Coşkun Ertepinar, *Şiir İkliminde Bir Ömür*, Tekışık Matbaası, Ankara, 1995.
- HB** : Halikarnas Balıkcısı, *Aganta Burina Burinata*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999.
- KC** : Kendi cümlem
- PS** : Peyami Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017.
- RME** : Recaizade Mahmut Ekrem, *Araba Sevdası*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2016.
- YK** : Yaşar Kemal, *Bir Bulut Kaynıyor*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

GİRİŞ

1. Problem Durumu

Türkiye Türkçesinde yüklem kavramı, dil bilgisi kaynaklarında pek çok kez tanımlanmıştır. Bu tanımlarda, yüklem tek bir kelimedenden ya da birkaç kelimedenden meydana gelen kelime grubundan oluşabileceği belirtilmiştir. Tanımlamalar yapılırken fikir birliğine varılan noktaların yanında görüş ayrılıkları da karşımıza çıkmaktadır.

Bu tezde, geçmişten günümüze kadar Türkiye Türkçesinde yüklem kavramı üzerine yazılmış çeşitli kaynaklar taranarak bilgiler elde edilecek, uzlaşılan ve uzlaşılamayan noktalar belirlenecek, ardından da Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki cümlelerde yüklemi oluşturan kelime grupları nelerdir? Romanda yüklemi oluşturan toplam kelime grubu sayısı kaçtır? Bu kelime gruplarının özellikleri nelerdir? İstatistik ve tablolardan yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2. Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Türkçesinde başlı başına cümleyi konu edinen yazılı eserlerde yüklem ve yüklem özellikleri ile yüklem türlerini belirlemek, bu kaynaklardaki bilgileri gözden geçirmek, uzlaşılan veya uzlaşılamayan noktaları ortaya koymak ve tespit edilen bilgiler ışığında uygulamalı olarak Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanındaki cümlelerde yüklem ve yüklemi oluşturan ilk kelime gruplarını tespit etmektir.

3. Alt Problemler

Bu çalışmada, Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanındaki yüklem ve yüklemi oluşturan kelime gruplarını tespit etmenin yanı sıra:

- Türkiye Türkçesinde yüklem kavramının neyi ifade ettiği,
- Yüklem kavramı üzerinde varılan fikir birliği ve görüş ayrılıklarının neler olduğu,
- Yüklemi oluşturan kelime gruplarının neler olabileceği,

- Daha çok hangi kelime gruplarının yüklemi oluşturduğu,
- Yüklemin cümle içinde ne kadar önemli olduğu,

gibi sorunlara cevap aranacaktır.

4. Sınırlılıklar

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı ilk kez 1949 yılında İstanbul'da Nebioğlu yayınlarından yayımlanmıştır. Biz bu çalışmada İstanbul Ötüken yayınlarından çıkan 2017 tarihli, 34. baskısını inceledik.

Bu çalışmada Türkiye sınırları içerisinde yayımlanmış yazılı kaynaklarda Türkiye Türkçesinde cümlenin temel unsurlarından olan yüklem kavramı ele alınacak ve yüklemi oluşturan kelime gruplarının özellikleri belirlenecektir. Belirlenen bu ölçütler çerçevesinde Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki yüklemli cümlelerde yüklemi oluşturan ilk kelime grubu ve özellikleri dikkate alınacaktır. Zira bir kelime grubunun içerisinde birden fazla kelime grubu bulunduğundan tezin amacı ilgili cümlede yüklemi oluşturan ilk kelime grubunun yapısını ve özelliklerini belirlemeyi amaçlamakta ikincil veya üçüncül vb. düzeydeki kelime gruplarını değerlendirmeyi amaçlamamaktadır. Bunun yanı sıra yüklemi bir kelime grubu oluşturmayan cümleler değerlendirmeye alınmamıştır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında yer alan, *Tahir Bey'in tekaüt maaşı ayda on sekiz lira, otuz yedi kuruş. (s. 33), Fakat Matmazel Noraliya hep o Nuriye Hanım. (s. 254), Matmazel Noraliya'da da gözler birer siyah gül. (s. 255)* vb. yapıdaki cümleler ek-fiil almaksızın yargı bildirmediği için değerlendirmeye alınmamıştır.

5. Yöntem

Çalışmada tasvirî yöntem uygulanarak yazılı kaynaklarda yüklem özellikleri ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki yüklemli cümleler tespit edilerek ilgili cümlelerdeki yüklemi oluşturan ilk kelime grubu belirlenmiş ve özellikleri üzerinde durulmuştur. Kelime gruplarının yapısı ve özellikleri belirlendikten sonra Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki yüklemi oluşturan ilk kelime grupları belirlendikten sonra bu

grupların oluşumu, yüklemi en çok hangi kelime grubunun oluşturduğu tespit edilerek sınıflandırılmıştır.

5. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli tasvirî yönteme (olgusal süreç) dayanmakta olup nitel bir çalışmadır. Bu amaçla öncelikle Türkiye Türkçesinde söz dizimini konu edinen kitap, dergi, makale, bildiri, tez vb. çalışmalar tespit edilmiş ilgili kaynaklardan hareketle teorik yapı şekillendirilmiştir.

5. 2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkiye Türkçesi sahasında söz dizimi alanında yazılmış ve yayınlanmış ilgili kitap, dergi, makale, bildiri, yüksek lisans ve doktora tezleri vb. çalışmalar oluşturmakta olup araştırmanın örneklemini Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* olarak belirlenmiştir.

5. 3. Verilerin Toplanması

Belgelere dayalı olarak kaynak taraması yolu ile kütüphanelerde yer alan veya ilgili yayınevleri tarafından Türkiye'de yayımlanmış Türkiye Türkçesinde söz dizimini konu edinen temel ve yardımcı kaynak konumundaki kitap, dergi, makale, bildiri, tez vb. araç ve gereçler art zamanlı ve eş zamanlı çalışma yöntemi ile tespit edilmiş, literatür çalışması yapılmış ve fişleme yoluyla teorik/kuramsal yapı ortaya konulmuştur.

5. 4. Verilerin Çözümlemesi

İlgili kaynaklardan yararlanılarak oluşturulan teorik/kuramsal yapıya dayalı olarak Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romandaki yüklemli cümleler tespit edilmiş ve her cümlede yüklemi oluşturan ilk kelime grubu tespit edilerek ilgili kelime grubunun özellikleri belirlenmiş ve gruplandırılmıştır.

1. PEYAMİ SAFA VE MATMAZEL NORALİYA’NIN KOLTUĞU ROMANI

1. 1. Peyami Safa’nın Edebî Kişiliği

1. 1. 1. Hayatı

Babası İsmail Safa, dört çocuğu ile beraber çektiği bir fotoğrafta tüm çocuklarının doğum tarihlerini yazmıştır. Bu fotoğrafa göre, Peyami Safa, 21 Mart 1315 (5 Nisan 1899, Pazar) tarihinde doğmuş ve adı Tefik Fikret tarafından verilmiştir (Düzce, 2008, s. 10). Annesi Server Bedfa Hanım’dır ve Peyami Safa’nın soyu, Fatih Sultan Mehmed dönemi din bilginlerinden Şeyh Akşemseddin’e dayanır (Başpınar, 1984, s. 4).

Babası İsmail Safa Bey, anadan doğma şair olarak bilinmektedir. İsmail Safa’nın babası Trabzonlu Şair Mehmet Behçet Efendi’dir. Yani, Peyami Safa’nın babası ve dedesi şairdir. Amcası Ahmet Vefa şair, diğer amcası Ali Kâmi Akyüz (1873-1945) ise tanınmış bir yazardır. Peyami Safa’nın kardeşi İlhami Safa da yazar ve gazetecidir (Göze, 1987, s. 6).

Peyami Safa, verilen bilgilere göre soyu itibarıyla yazar kökenlidir. Yazarlık, onun ailesinde bir gelenek ve yetenek olarak kendisini göstermiştir.

Peyami Safa’nın babası İsmail Safa, Boerlerle savaşan İngilizleri destekledi ve bu desteğini eyleme dönüştürüp İngiliz büyükelçiliğine giderek onlara başarı diledi. Onun bu davranışı, II. Abdülhamid’in -o günü- dış siyasetine ters olduğu için, önce şiirlerini yayınladığı Servet-i Fünûn Mecmuası kapatıldı, sonra da Sivas’a sürgün edildi (Başpınar, 1984, s. 5).

Sivas’a uyum sağlayamayan İsmail Safa 1901’de ölmüştür. Babası öldüğü zaman Peyami Safa, henüz iki yaşındaydı. Aradan on ay geçtikten sonra kardeşini de kaybeden Peyami Safa, bugünler için Cahit Sıtkı Tarancı’ya şunları söyler: “Benim şuurum bir facia atmosferi içinde doğdu. Ben iki yaşındayken babam ile kardeşim on ay içinde öldü. Böyle kısa bir fasıla ile hem kocasını hem çocuğunu kaybeden bir kadının hıçkırıkları arasında kendimi bulmaya başladım. Belki bütün kitaplarımı dolduran bir facia beklemek vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir tehlike sezmek korkusu böyle bir başlangıcın neticesidir.” (Düzce, 2008, s. 10)

Peyami Safa hayatı boyunca, bütün Osmanlı padişahlarına karşı bir tavır almıştır. Bu tavır, kendini, aşağılama, küçük görme şeklinde göstermiştir. Bunun sebebi ise, şüphesiz, babası İsmail Safa'nın Sivas'a sürgün edilişi ve bu sürgünde ölmesidir.

Babasının ölümü üzerine, acı ve yoksulluklar Peyami Safa'nın hayatında yer edinmiştir. Yaşadığı bu olumsuzluklardan eğitim hayatı da nasibini almıştır. Eğitim hayatına iyi okullarda okuma imkânı olmadığı için Menba'ul İrfan'da başlamıştır. 1910 yılında Vefa İdadisi'ne girmiş ve eğitimini burada sürdüren Safa, burada kısa süre içinde dikkat çekmiş ve Edebiyat tarihine “Şair-i Mâderzat” ünvanı ile yer eden bir babanın oğlu olarak girdiği okulda Elif Naci, Ekrem Hakkı Ayverdi, Hasan Ali Yücel, Yusuf Ziya Ortaç gibi sonraları edebiyat ve siyaset dünyasında ünlenecek olan isimler ile dost olarak çıkmıştır (Düzce, 2008, s. 10-11).

Peyami Safa, çelimsiz, güçsüz vücuda sahipti ve Vefa İdadisi'nde bu vücuduyla dikkatleri çekiyordu. Bu çelimsiz vücuda nazaran büyük bir başa sahipti. Dokuz yaşlarında bir hastalık geçirmiş ve bu hastalık yüzünden sol kolu sakat kalmıştı. Bu hastalığın etkisiyle, daha sonra, Türk edebiyatının şaheserlerinden olan Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nu yazma imkânına kavuşmuştur (Göze, 1937, s. 9).

Vefa İdadisi'nden ayrıldıktan sonra, geçim sıkıntısı çeken ailesine yardım etmek için Posta-Telgraf Nezareti için yapılan sınavı kazanmış, henüz 15 yaşındayken, burada memur olarak çalışmaya başlamıştır (Düzce, 2008, s. 11). Kısa bir süre memurluk yapan Peyami Safa, daha sonra Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihat Mektebi'nde öğretmen olmuş ve mesleği daha iyi yapabilmek için pedagoji ve felsefe okuyup, kendini bu konuda yetiştirmiştir (Başpınar, 1984, s. 6). Bu yıllarda terbiye, psikoloji ve felsefeye ilgi duyan ve kendini yetiştirmek için büyük çaba gösteren Peyami Safa, dergilerde edebi tercüme de yayımlıyordu (Düzce, 2008, 11-12).

Peyami Safa çok küçükken, 1902'de, Eski Dost ve Piyano Muallimesi isimli iki roman yazmış bunlardan bir yıl sonra, bir uzun öyküsü olan, Bir Mekteplinin Hâtırâtı-Karanlıklar Kralı basılmıştır (Başpınar, 1984, s. 6).

4 yıl boyunca öğretmenlik yaptıktan sonra 1918’de öğretmenlikten ayrıldı ve abisi İlhami Safa’nın yönlendirmesiyle gazetecilik yapmaya başladı. İki kardeş Yirminci Asır adında süreli bir yayın çıkardılar. Peyami Safa’nın ilk öyküleri, burada, Asrın Hikâyeleri başlığı altında yayınlanmıştır (Başpınar, 1984, s. 6-7). Bu hikâyeler, halkın büyük bir ilgisiyle karşılanırken, edebiyat âleminde de ses getirdi. Dönemin ünlü edebiyatçıları Peyami Safa’yı destekleyerek teşvik etmiş ve bu hikâyelerini imzasıyla yayımlamasını istemişlerdir. Yakup Kadri, “Bize üslup getirdin”, Yahya Kemal, “İsmail Safa’nın en güzel eseri Peyami’dir” demiştir. Ömer Seyfettin, Faruk Nafiz ve daha pek çok isim Peyami Safa’yı bu konuda cesaretlendirmiştir (Düzce, 2008, s. 12).

Peyami Safa, 1922’de Gençliğimiz adlı uzun öyküsünü yayınlamakla birlikte, aynı yıl içinde Sözde Kızlar ile asıl ününe kavuştu. 1924’te Mahşer, 1925’te Cânân, 1928’de Bir Akşamdı ve Şimşek adlı eserlerini, 1930’da Dokuzuncu Hariciye Koğuşu adlı romanını yazdı (Başpınar, 1984, s. 7-8).

Peyami Safa, 1945’te çıkan Büyük Doğu dergisinin yazı kadrosunda yer almış 1940-1950 yılları arasında Çınaraltı, Vakit, Ulus, Seksoloji gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yazılar yazan yazar, 1953’de Türk Düşüncesi’ni çıkarmış ve 1960 yılına kadar bu dergide faaliyet göstermiştir (Ay, 2018, s. 2).

Peyami Safa, yaşadığı dönemin belirli bütün gazete ve dergilerinde yazılar yazmış beraberinde kendi de bazı dergiler çıkarmıştır. 1936’da 21 sayı çıkardığı Kültür Haftası, 1953-1960 arasında 63 sayı çıkan Türk Düşüncesi dergileri bunlardandır. Tasvir, Tasvir-i Efkâr, Akşam, Ulus, Cumhuriyet, Tercüman, Zafer, Milliyet, Havadis ve Son Havadis gazetelerinde başyazarlık ile günlük fıkra yazarlığı yapmıştır (Düzce, 2008, s. 12).

Ömrünü yazmak, üretmek ve kendini dâima geliştirmekle geçiren Peyami Safa, hayatın ona yaşattığı acılardan sanatını harmanlayan, aynı zamanda da ülkesinin, toplumun pek çok sorununa eserlerinde yer veren, bu sorunları çözüme kavuşturmaya çalışan, bunu yaparken de Türk edebiyatına ve basınına adını yazdıran önemli bir isim olmuştur.

Hayatı boyunca acılar ve pek çok zorlukla savaşmak zorunda kalan Peyami Safa, ömrünü gazetecilik ve yazarlık yapmakla geçirmiş, önce askerlik görevini öğretmen olarak yaparken vefat eden oğlu Merve’nin ölümü sonra da eşi

Nebahat Hanım'ın ölümü ardından yaşadığı acıya dayanamayıp 16 Haziran 1961'de vefat etmiştir. Mezarı İstanbul'da Edirnekapı şehitliğindedir (Başpınar, 1984, s. 12).

“Peyami Safa, Türk Edebiyatında Ahmet Mithat Efendi'den sonra en çok eser veren yazarlarımızdandır.” (Söylemez, 1986, s. 8) Peyami Safa, tam 43 yıl boyunca, Türkiye'de yayımlanan hemen hemen tüm gazete ve dergilerde, çeşitli zamanlarda, gerek geçim kaygısıyla gerekse akademik ve edebî kaygıyla, fıkra, makale ve romanlarını yayımlayarak, sayısı belirlenemeyen eserleriyle Türk basınının ve edebiyatının en üretken isimlerinden biri olmuştur.

1. 1. 2. Sanatı

Peyami Safa, başına gelen hadiseler (babasının ve kardeşinin ölümü, yolsulluk, yaşam şartları vs.) sebebiyle tahsilini tamamlayamamış, çok genç yaşta ekmek parası kazanmak için çalışmak, yazılar yazmak zorunda kalmıştır. Hayatın onun karşısına çıkardığı engeller, her ne kadar onu geçim kaygısıyla yazmaya itse de o, kendini daima geliştirmiş, yenilikleri yakından takip eden bir isim olmuştur.

Baba dostu Abdullah Cevdet'in, sünnet hediyesi olarak verdiği Larousse'la Fransızca'yı, kendi kendine öğrenmeye başlamıştır. Bu süreç, Peyami Safa'nın kültür ve sanatında önemli bir aşamadır. Çünkü o, Fransızca ile doğrudan doğruya Batı kültürünü, Batı edebiyatını tanımaya imkân bulmuştur (Tekin, 2014, s. 22-23).

“İşte genç Peyami, kendi kendine öğrendiği Fransızcasının da yardımıyla bir taraftan karnını doyuracak parayı kazanmak için okuyup yazarken diğer taraftan da, idrakini, aklını doyurmak için araştırmacı bir ruhla okuyor, okuyor, kendini yetiştiriyordu. Her kitap onun için ayrı bir ufuktu.” (Göze, 1937, s. 20)

Peyami Safa kendi kendini yetiştirirken tek bir alanda değil birçok alanda inceleme yaparak, çok yönlü bir şahsiyet olma özelliği göstermiştir. Sanat, edebiyat, siyaset, sosyoloji, psikoloji, felsefe, tıp gibi pek çok alanda inceleme yapmış, yine bu alanlarda pek çok yazı yazmıştır.

Peyami Safa, yazılarını geçim kaygısıyla yazsa da, bunu yegâne amacı hâline getirmemiş, ömrü boyunca kendini her zaman geliştirerek, bol bol okuyarak, yazarak ve yenilikleri takip ederek, sanatını inşa etmiştir.

Henüz 15 yaşındayken girdiği basın âleminde Türk fikir ve edebiyat âlemine kendini kabul ettirmiş ve henüz kırk yaşına varmamıştı. O günlerde (1938) o, kendisini ve sanatını anlatırken, iki yaşında babasını ve ardından kardeşini kaybetmesinin zihninde ve ruhunda açtığı büyük yaraların ve annesinin çektiği acılar içinde kendini bulmaya çalıştığından bahsederken, tüm bunlara bir *facia atmosferi* tanımını yapmıştır. Bu yaşadıklarının, onu daha çok küçükken, geçim kaygısıyla yazmaya itmesinin, aynı zamanda bu yaşlarda kendi kendini eğitmek zorunda kalışının, on dokuz yaşına kadar hem kendini hem de mekteplerdeki çocukları eğitmek zorunda kalışının, onu, kendini anlamaya ve yetiştirmeye mecbur bıraktığını söylemiştir (Göze, 1937, s. 12).

Her ne kadar yaşadığı zorluklar onu, yazılarını geçim kaygısıyla yazmaya zorlasa da, o, kendi kendini geliştirmenin yanında, kendi ülkesinin Batı dünyasında yaşanan yeniliklere uyum sağlaması için de çabalamıştır. Bunu yaparken Batı dünyasında yaşanan gelişmeleri yakından takip etmiş, sanat alanındaki yeniliklerden yazılarında pek çok kez bahsetmiştir.

Peyami Safa, sanattaki yenilikleri takip ederken sanatın ne olduğu ve gayesinin olup olmadığı konusunda da görüşlerini belirtmiştir.

Peyami Safa'ya göre, "San'at san'attır, ferdî ve içtimaidir; fakat gayesi ne ferdin ne de cemiyetin hususî emellerini temin etmektir ve eğer faydası varsa bu, onun gayesi değil neticesidir. Her hâdise gibi."(Ay, 2018, s. 16)

Peyami Safa'ya göre sanat bireyseldir ve gayesi yoktur. Eğer sanat bir fayda oluşturmuş ise bu yapılan işin amacından kaynaklanmaz ve sadece sonucunda ortaya çıkmıştır.

Peyami Safa, sanat kavramının cemiyet ve fert arasındaki etki-tepkiden doğduğunu düşünüp söylerken, sanatın doğuşuna etki eden diğer bir unsurun da fertlerin iç sıkıntısını dile getirmekte, kelimelerin yetemeyişi olduğunu söyler (Ay, 2018, s. 12).

Peyami Safa, insanın, ruhunun sıkıntılarını, iç dünyasını dile getirirken kelimelerin sınırlı kalışı sebebiyle zorlandığı için, sanat kavramına ihtiyaç duyduğunu düşünür. Ona göre, sanat, hem etki-tepki ilişkisinden, hem de kelimelerin yetersiz kaldığı anlardan doğmaktadır.

Peyami Safa'ya göre, bütün güzel sanatlar, bir karşıtlığın sonucunda oluşmaktadır. Bu karşıtlık kelimenin sabit, mananın değişken oluşudur. Duygu ve düşüncelerimizi ifade ederken, kelimelerin kifayetsiz kalışının sebebi de bu karşıtlıktır (Ay, 2018, s. 12-13).

Sadece kendi ülkesindeki gelişmeleri takip etmekle kalmayan Peyami Safa, Batıdaki gelişmeleri de yakından takip eden bir aydın olmuştur. Bu gelişmeleri takip ederken olumlu ve olumsuz olarak ayırt etmiş, bunun sebeplerini ve yansımalarını da dile getirmiştir. Batıda yaşanan kültür buhranı ve sanat alanındaki değişimlere, Türkiye'nin bazı yönlerden kayıtsız kalışını dile getirmiştir. Bunu; "Bizim asıl buhranımız Batı'nın buhranını anlamamaktan veya bunu XIX. asır artığı bir telâkki ile sadece iktisadî bir buhran gibi görmemizden doğuyor." (Ay, 2018, s. 15) sözleriyle ifade etmiştir.

Peyami Safa, ülkesinin Batıda yaşananlara bakış açısını eleştirmiş, bunun değişmesi gerektiğini, Batı'da yaşanan gelişmelere uyum sağlamamız gerektiğini savunmuştur. Yeniliğin ve değişimin daimâ gerektiğini, ama bunun ölçülü olması gerektiğini savunmuştur. Pek çok romanında, aşırı Batılılaşmış kesimleri eleştirmesi de bu düşüncelerinin adetâ bir yansımasıdır.

Peyami Safa'nın romanı iyi bilen, başarılı bir romancı olduğu hususunda pek çok eleştirmen fikir birliğine varmıştır. Hatta bazı yazarlar onu romanın zirvesi olarak görmektedir. Bu övgüler, Peyami Safa'nın daimâ kendini geliştirmesi, yenilikleri takip ederek belirlediği teknikleri yazılarında ve romanlarında uygulaması, yaptığı sayısız okumalar sayesinde sanat algısını ve sanatını inşâ etmesi ve bunu başarılı bir biçimde yansıtmışından ileri gelmektedir.

"Felsefi, siyasal, sosyolojik, sanatsal ve tahkiyeli yazılar kaleme almış olan Peyami Safa, Bâbîâli yazı piyasasında genellikle 'Cumhuriyet inkılaplarının, milli hassasiyetlerin ve geleceğin' savunucusu olarak konumlandırılmıştır." (Zariç, 2015, s. 66) Bu özelliğini romanlarında da yansıtmıştır. Yenilikleri ve cumhuriyet ilkelerini savunmanın yanında, bu yenilikleri hangi ölçü ve ölçütlerle almalı ve dengeli alınmadığında toplumda yaşanan yozlaşma ve kargaşa nasıl oluşur ve nasıl engellenir, millî değerler nasıl ve neden korunmalıdır gibi pek çok sorun ve konuda düşüncelerini yazılarının yanında romanlarında da ustalıkla incelemiştir.

Çağının düşünce akımlarıyla, sanatla, edebiyatla, basınla ve daha pek çok alan ile ilgilenen, bu alanlarda pek çok yazısı bulunan Peyami Safa, siyaset alanında da kendini göstermiş, çeşitli polemikler yaşamıştır. Kendi fikirlerini, görüşlerini ve özellikle Türk milletinin manevî değerlerini inanç, bilgi ve şiddetle savunmuştur. Yaşadığı polemikler arasında en bilinenleri, Nâzım Hikmet, Nurullah Ataç ve Aziz Nesin’le yaptığı kalem kavgalarıdır.

Peyami Safa hakkında birçok önemli isim yorum yapmıştır. Onun sanatını anlatmak için bu görüşler oldukça önemlidir. Gerek kendi döneminde gerekse ölümünden sonra onun hakkında pek çok şey söylenmiş; sanatı, şahsiyeti, fikirleri, getirdiği yenilikler övgülerle dile getirilmiştir.

Peyami Safa’dan övgülerle bahseden isimler arasında, daha önce polemik yaşadığı, kalem kavgası yaptığı insanların olması da oldukça dikkat çekicidir. Her ne kadar fikir uyuşmazlıkları yaşasalar da Aziz Nesin, Necip Fazıl gibi Türk edebiyatının önemli şahsiyetleri onun sanatını, başarısını, usta kalemini övmüşlerdir. Bu da Peyami Safa’nın sanatının ve kaleminin kuvvetli, kabul edilir, övgülere lâyık olduğunu göstermektedir.

“Sanatla hayatın bu içli dışlılığını, birbiriyle bu dâimi alışverişini Peyami Safa kadar anlayan ve her yeni eserini bu anlayışın mukni bir vesikası olarak önümüze süren bir başka Türk romancısı tanımıyorum... Ve böyle bir romancı ferdî sahada sarhoş ve mahpus kalmayarak cemiyete taşar onunla kaynaşır, yekvücut olur. Peyami Safa bu sırra ermiş adamlardandır. Cahit Sıtkı TARANCI” (Göze, 1987, s. 124)

Peyami Safa, sanat ve hayat birlikteliğini en iyi anlayan, bunu eserlerinde yansıtan önemli bir isimdir. Fert ve cemiyetin ilişkisinden doğduğunu söylediği sanatın inceliklerini kavramış ve başarılı eserlerini bu kavrayış ile vermiştir.

Yaşadığı zorluklar sebebiyle tahsilini tamamlayamayan Peyami Safa, bunun eksiklik olmadığını, kendi kendini geliştirerek oluşturduğu lisanı ve sanatıyla, Türk edebiyatına yeni ve başarılı roman örnekleri kazandırarak ispatlamıştır. Bu romanlarında da ülkesinin meselelerini, toplumun yaralarını, Doğu-Batı arasında çabalayışımızı ve insan denen varlığın düğümlerini çözmeye çalışırken, bir yandan da sosyal ve ruhsal tahlillerin başarılı örneklerini vermiştir.

“Kafası vardı

Kültürü vardı,
Cümlesi vardı,
slubu vardı,
Meselesi vardı,
İç dünyası vardı
Hafakanları vardı,
Çilesi vardı,
Metafizik arayıcılığı vardı,
İmanı vardı,
Őüpheleri vardı,
Nefs murakabesi vardı,
Estetiği vardı,
Diyalektiği vardı,
Cesareti vardı

Hâsılı bir fikir ve sanat adamına gerekli vasıflardan payı vardı. Onun yokluğunun, ölüm tarihi olan bu gün, bu vasıfların yokluğunda seyrediyoruz... Necip FAZIL” (Göze, 1987, s. 125)

Necip Fazıl, Peyami Safa ile ters düşmesi ile bilinir. Hatta bu yüzden Peyami Safa, yazılarını yazdığı gazeteden ayrılmak zorunda kalır. Buna rağmen, Necip Fazıl’ın Peyami Safa’dan övgü dolu sözlerle bahsetmesi, Peyami Safa’nın kalem kuvvetini, başarısını, donanımını, kültürünü göstermesi açısından dikkate değerdir. Sorun yaşadığı bir insanın, Peyami Safa’dan böyle övgü dolu sözlerle bahsetmesi, hiç şüphesiz, Peyami Safa’nın 43 yıllık yaşamında, hiç durmadan kendini geliştirmesi, kendi kendine oluşturduğu üslubu ve ustalığı ile Türk edebiyatına ve basınına sayısız, başarılı, yenilikçi eserler ve yazılar kazandırmasından ileri gelmektedir.

Peyami Safa’nın son eserleri, etkileyici ruh tahlilleriyle ve toplumu başarılı bir biçimde yansıtmısıyla yüksek bir edebî değer taşımaktadır. Bu değerin

yanında, Türk edebiyatının yenilikçi roman tarzı örnekleri olma özelliği de gösterirler.

Peyami Safa'nın sanatı, kendisinin facia atmosferi tanıdığı acılarla harmanlanmıştır. *Fatih-Harbiye*, *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*, *Matmazel Noraliyanın Koltuğu* gibi başarılı romanları, onun ruhundaki, fikir dünyasındaki, yaşamındaki izleri barındırmaktadır. Bu eserlerin başarısına etki eden unsurlar arasında yaptığı ruh tahlilleri ve onun topluma yönelimi gösterilebilir. Çünkü eserlerinde, toplum ve toplumun görüşlerinin yanında, insan bilincine ait olgular da vardır. Bunlar Peyami Safa'nın engin fikir dünyasının süzgecinden geçerek, roman kurgusuyla okuyucuya başarılı bir biçimde aktarılmaktadır.

Peyami Safa, fikirleriyle, sanatıyla, 43 yıl boyunca yazdığı yazılar ve eserleriyle, Türk basını ve edebiyatında iz bırakan isim olmasının yanında, gerek hayattayken, gerekse ölümünden sonra pek çok isim tarafından övgülere lâyık görülmüştür. Onun sanatı ve getirdiği yenilikler günümüzde de övgülere nâil olmuş, adı Türk edebiyatında önemli bir yerde konumlandırılmıştır.

1. 1. 2. 1. Dil Hakkındaki Görüşleri

Peyami Safa üretken bir yazar olmasının yanında dil üzerindeki görüşleriyle de dikkati çekmektedir.

Çeşitli gazete ve dergilerde yazdığı yazılarında Türk dili üzerine görüşlerini bildiren Peyami Safa, Türkçeyi, öz dilini seven, Türk dilinin haysiyetini, tarihî varlığını, güzelliğini savunan bir yazar olmuştur (Nerimanoglu, 2012, s. 173).

Peyami Safa, Latin alfabesine geçişin bazı gramer ihtilaflarına sebep olduğunu, eski gramer kitaplarını hükümsüz kıldığını; yeni gramer kitapları yazılmadığı için de milletimizi gramer konusunda uzun yıllar devam edecek bir karmaşıklığa sevk ettiğini, gazete, dergi ve kitapların neredeyse hepsinde imlâ sorununu getirdiğini düşünmekte ve savunmaktadır (Çiftçi, 2011, s. 241).

Yani Peyami Safa, Latin alfabesine geçişin başta gramer sorunları olmak üzere dil ile ilgili pek çok alanda sorun meydana getirdiğini, milletin her ferdinde bir karmaşa yarattığını savunmaktadır. Daha önce yazılan gramer kitaplarının da hükümsüz kaldığı için bu sorunları çözecek kaynakların olmayışına da değinmiştir.

Peyami Safa'ya göre, "Osmanlı alfabesi, her ne kadar Arap menşeli bir alfabe olsa da sonradan ilave olunan harflerle Türk milletinin ağızındaki seslerin çoğunu ifadeye muktedir bir hâle gelmiştir." (Çiftçi, 2011, s. 242).

Peyami Safa, Osmanlı alfabesinin Türk milletiyle özdeşleştiğini, uzun yıllar kullanılması sebebiyle de milletin kendini ifade etmesinde bu alfabenin çoğunlukla yeterli olabileceğini savunduğu için Latin alfabesine geçildiğinde, millet fertlerinin kendini ifade etmede zorlanacağını düşünmektedir.

Peyami Safa, Latin alfabesine geçişin edebî alanda da sorunlar meydana getirdiğini söylemektedir. "Arap harflerini bilmeyen edebiyat nesillerini tarihsiz kalmak ve sıfırdan başlamak gibi korkunç bir gerilik noktasına iterek mıhlamıştır." (Çiftçi, 2011, s. 242) diyerek Latin alfabesine geçişi eleştirmiştir.

Yeni alfabe ile eski eserlerin incelenip yorumlanamayacağını, pek çok eksiklikle karşılaşılabileceğini savunan Peyami Safa, Türk edebiyatının durma noktasına geleceğini söylemektedir.

Peyami Safa, Latin alfabesine geçişin milletin ferdi olan gençlerin tarihi, millî kültürü ve geçmişinin değerleriyle ilgili kesildiğini ve toplum içerisinde okuma oranında düşüşe sebep olduğunu dile getirmiş ve savunmuştur (Çiftçi, 2011, s. 243).

Peyami Safa'nın yazdığı yazılar konuları açısından incelendiğinde, bu yazılar içerisinde, dil ve üslûp üzerine pek çok görüşü karşımıza çıkmaktadır. Dil temizliği ve zenginliği, kültür ve dil, ortak dil sorunu, Türkçenin sorunları, alfabe sorunları, devlet ve dil, yabancı kelimelerin kullanımı dolayısıyla ortaya çıkan sorunlar, yeni kelimeler, unutulmuş Türkçe, Türkçeyi yozlaşmaktan kurtarmanın yolları vb. pek çok alanda görüşlerini dile getirdiği karşımıza çıkmaktadır (Nerimanoğlu, 2012, s. 173)

Peyami Safa görüşlerini dile getirirken yanlış olarak nitelendiği olguların ortaya çıkma sebeplerini ve bunların çözümüne dair önerilerini de dile getirmiştir. Onun bu alandaki yazıları geniş ve akademik olarak kapsamlı olmasa da verdiği bilgiler ve öneriler sebebiyle oldukça önemlidir.

Peyami Safa'nın temel misyonu, Türkçenin ruhunu ve özgün ifade zenginliğinin en iyi şekilde bilmesi, yanlışları belirleyerek teşhis koyabilmesi, eleştiri yoluyla Türkçenin saflığını, zenginliğini, olgunluğunu savunması, aynı

zamanda kalıplaşan normları yıkarak yeni normlar yaratması olmuştur. (Nerimanoğlu, 2012, s. 173-174).

Peyami Safa, belirlediği misyonun da etkisiyle yazılar yazmıştır. Eserlerinde de bu misyonunun izleri yer almaktadır.

Peyami Safa, Arapça ve Farsça bir kenara itildiği için, gençlerimizin Türkçe yazıp konuşmadığını, ‘kâtip’ ve ‘mektup’ gibi her gün kullanılan kelimelerin arasındaki bağlantıyı dahi bilmediğini, diğer milletlerin çocuklara dillerini öğretebildiğini bizim bu noktada eksik olduğumuzu dile getirmiştir (Çiftçi, 2011, s. 251-252).

Peyami Safa’nın dil hakkındaki görüşleri dikkate değerdir. Dil hakkındaki görüşleri üzerine belirlediği misyonla çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazmıştır. Türkçenin özüne değer veren yazar, dili ustaca kullandığı romanlarında da misyonunun izlerini yansıtmıştır.

1. 1. 3. Eserleri

1. 1. 3. 1. Server Bedi İmzalı Eserler (Roman ve Hikâyeler)

2. 1. 3. 1. 1. Romanlar

1. Hey Kahpe Dünya (1922)
2. Cingöz Tehlikede (1924)
3. Cingöz’ün Esrarı (1925)
4. Düşman Şakası (1925)
5. Zıpçıktılar (1925)
6. Alnımın Kara Yazısı (1926)
7. Aynalı Dolap (1926)
8. Ben, Sen, O (1926)
9. Cingöz Kafeste (1926)
10. Cingöz’ün Kız Kaçırması (1926)
11. Cingöz’ün Akıbeti (1926)
12. Kadın Cinayeti (1926)
13. Kanlıca Vak’ası (1926)
14. Kasa Başında (1926)
15. Kumaş Parçası (1926)
16. Nazar Boncuğu (1926)

17. Kadınlar (1926)
18. Son Muvaffakiyet (1926)
19. Tatavla Cinayeti (1926)
20. Tütüncünün Ölümü (1926)
21. Yangın Yerinde (1926)
22. Karım ve Metresim (1927)
23. Üç Buçuk Parmak (1927)
24. Soyulan İngiliz (1927)
25. Madam Cıvıvyan'ın Gerdanlığı (1927)
26. Sabahsız Geceler (1933)
27. Amerika'da Bir Türk Çocuğı (1934)
28. Bir Yarmış Bir Yokmuş (1934)
29. Hep Senin İçin (1934)
30. Okkalık Kitap (1934)
31. Sensiz Hayat (1934)
32. Arsen Lüpen İstanbul'da (1935)
33. Bu Kadın Kim? (1935)
34. Cingöz Recai'nin Harikulade Sergüzeştleri (1935)
35. Cingöz Recai'nin Maceraları (1935)
36. Sinema Delisi Kız (1935)
37. Cumbadan Rumbaya (1936)
38. Serseri (1936)
39. Dizlerine Kapansam (1937)
40. Korkuyorum (1938)
41. Şeytan (1938)
42. Uçurumda Bir Genç Kız (1940)
43. Yasemin Dalları (1940)
44. Deli Gönlüm (1941)
45. Rüya Gibi (1941)
46. Selma ve Gölgesi (1941)
47. Mavi Kelebek (1942)
48. Fırtına Gecesi (1943)
49. İkimiz (1943)
50. Kanlı Güller (1943)

51. Kucaktan Kucağa (1943)
52. Anadolu Kavağında Bir Cinayet (1944)
53. Ateş (1944)
54. Banka Soygunu (1944)
55. Cingöz Recai (1944)
56. Cingöz Geldi (1944)
57. Domuz Sokağı Vak'ası (1944)
58. Elmaslar İçinde (1944)
59. Esrarlı Dolap (1944)
60. Esrarlı Köşk (1944)
61. Ben Casus Değilim (1945)
62. Gece (1947)
63. Uçan Gölgeleler (1950)
64. Beyaz Cehennem (1955)
65. Cingöz Merih'te (1955)
66. Kral Faruğın Elmasları (1955)
67. Onunla Bir Gece (1955)
68. Sıcak Nefesler (1960)
69. Sultan Aziz'in Mücevherleri (1962)
70. Üçümüz (1957)
71. Cingöz Recai'nin En Son Maceraları (1962) (Düzce, 2008, s. 13; Göze, 1987, s. 16; Kolukısa, 2004, s. 2-3; Yıkan, 2004, s. 409-413).

2. 1. 3. 1. 2. Hikâyeler

1. Seni Seviyorum (1924)
2. Yürü Yavrum Yürü (1924)
3. Tekinsiz Ev (1925)
4. Uçurumda İnsanlar (1925)
5. Unutulmayan Sevgili (1925)
6. Yer Altındaki Ölü (1925)
7. Bir Genç Kızın Sergüzeşti (1926)
8. Cesur Çocuklar (1926)
9. Dalavere (1926)
10. Sevgiliden Sevgiliye Mektuplar (1928)

11. Cingöz Baloda (1933)
12. Resimli Billur Köşk Hikâyesi (1933)
13. Çalınan Gönül (1935)
14. Al Kanlar İçinde (1944)
15. Ateşten Gözler (1944)
16. Gece Kuşları (1944)
17. Gece Tuzağı (1944)
18. Han Baskını (1944)
19. İmdad (1944)
20. Karanlıkta Hücum (1944)
21. Kaybolan Adam (1944)
22. Polis Tuzağı (1944)
23. Sahte Şerlok (1944)
24. Sekiz Adım Kala (1944)
25. Şeytani Tuzak (1944)
26. Yerin Dibinde Sesler (1944)
27. Sen Benimsin (1947)
28. Üçümüzün Romanı (1951)
29. Aysel'in Gözleri (1952)
30. Ölüm Meleği (1952)
31. Zengin Koca Ararken (1952)
32. Kemiksiz Ayşe (1953)
33. Sosyete Karılar (1953)
34. Bir Bektaşî Kızının Hatıraları
35. Kartal İnsan
36. Orhan Çakıroğlu
37. Tilki Leman (Göze, 1987, s. 16; Yıkan, 2004).¹

1. 1. 3. 2. Romanlar ve Hikâyeler

1. 1. 3. 2. 1. Romanlar

1. Sözde Kızlar (1923)

¹ İncelenen kaynaklarda, yazarın roman diyerek yayımladığı fakat muhteva ve hacim bakımından hikâye özelliği gösteren bazı eserleri romanlar başlığında değil, bu başlıkta toplandı.

2. Şimşek (1923)
3. Bir Akşamı (1924)
4. Mahşer (1924)
5. Süngülerin Gölgesinde (1924)
6. Bir Genç Kız Kalbinin Cürmü (1925)
7. Cânân (1925)
8. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (1930)
9. Atilla (1931)
10. Fatih-Harbiye (1931)
11. Bir Tereddüdün Romanı (1933)
12. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu (1949)
13. Yalnızız (1951)
14. Biz İnsanlar (1959) (Düzce, 2008, s. 13; Düzce, 2004, s. 13; Safa, 2017, s. 5, Tekin, 1986, s. 2-260).

2. 1. 3. 2. 2. Hikâyeler

1. Bir Mekteplinin Hatırası
2. Karanlıklar Kralı (1914)
3. Siyah-Beyaz Hikâyeler (1923)
4. Gençliğimiz (1932)
5. İstanbul Hikâyeleri (eski harf, tarihsiz) (Düzce, 2008, s. 13).

1. 1. 3. 3. Piyes

1. Gün Doğuyor (1937-1938) (Göze, 1987, s. 17; Safa, 2017, s. 5).

1. 1. 3. 4. Fikir Eserleri

1. Zavallı Celal Nuri Bey (1929)
2. Büyük Avrupa Anketi (1938)
3. Türk İnkılabına Bakışlar (1938)
4. Felsefi Buhran (1939)
5. Millet ve İnsan (1943)
6. Mâhutlar (1959)
7. Sosyalizm (1961)
8. Mistisizm (1962)
9. Nasyonalizm (1962)

10. Doğu Batı Sentezi (1963)
11. Nasyonalizin-Sosyalizm-Mistisizm (1968-üçü bir arada)
12. Osmanlıca-Türkçe Uydurmaca (1970)
13. Sanat-Edebiyat-Tenkit (1970)
14. Sosyalizm-Marksizm-Komünizm (1971)
15. Din-İnkılâp-İrticâ (1971)
16. Kadın-Aşk-Aile (1973)
17. Yazarlar-Sanatçılar-Meşhurlar (1976)
18. Eğitim-Gençlik-Üniversite (1976) (Göze, 1987, s. 17; Düzce, 2008, s. 14; Safa, 2017, s. 5).

1. 1. 3. 5. Kimdir? Nedir? Serisi

1. (1943-1944 yıllarında Tasvir neşriyatı olarak imzasız yayınlanmıştır.)
2. Musolini Kimdir?
3. Faşizm Nedir?
4. Karl Marks Kimdir?
5. Marksizm Nedir?
6. Rousseau Kimdir?
7. Liberalizm Nedir?
8. Atatürk Kimdir?
9. Kemalizm Nedir?
10. Ziya Gökalp Kimdir?
11. Türkçülük Nedir?
12. Machiavelli kimdir?
13. Makyavelizm Nedir?
14. Olivera Salazar Kimdir?
15. Korporatizm Nedir?
16. Roosevelt Kimdir?
17. Nev Deal Nedir? (Göze, 1987, s. 17; Düzce, 2008, s. 14).

1. 1. 3. 6. Biyografiler (Eski Harfle, Tarihsiz)

1. Büyük Halaskârimız Mustafa Kemal Paşa
2. Mübeccel Serdarımız Fevzi Paşa (Anadolu Gazalarındaki Mühim Hizmetleri-Resmi Tercüme-i Hâli ve Şahsiyeti)

3. İsmet Paşa -Çocukluğu ve Gençliği ve Orduda ve Anadolu'daki Hayatı
4. Güzide Serdarımız Ali Fuat Paşa ve Pederi Mahrum İsmail Fazıl Paşa
5. Değerli Kumandanlarımızdan Yakup Şevki Paşa -Anadolu'daki Büyük Hizmeti- Resmi Tercüme-i Hali ve Şahsiyeti
6. Muhterem Hey'et-i Vekile Reisimiz Rauf Bey
7. Değerli Kumandanlarımızdan Kâzım Paşa
8. İstanbul'un İlk Şerefli Mümessili Refet Paşa -Orduda, Anadolu'da ve İstanbul'da Faaliyeti-Tercüme-i Hâli Resmisi (Göze, 1987, s. 17; Düzce, 2008, s. 14).

1. 1. 3. 7. Ders Kitapları

1. Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabeti (1929)
2. Cumhuriyet Mekteplerine Alfabe (1929)
3. Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat -1. Sınıf (1929)
4. Cumhuriyet Mekteplerine -2. Sınıf (1929)
5. Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat -3. Sınıf (1929)
6. Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat -5. Sınıf (1929)
7. Yeni Talebe Mektupları (1930)
8. Büyük Mektup Numuneleri (1932)
9. Türk Gramerileri (1933)
10. Kıraat 3. Sınıf (1934)
11. Okul Grameri (1941)
12. Dil Bilgisi (1942)
13. Fransız Grameri (1942)
14. Türkçe İzahlı Fransız Grameri (1948, 1959) (Göze, 1987, s. 17-18; Düzce, 2008, s. 14-15; Safa, 2017, s. 5).

1. 1. 3. 8. Tercümeleler

1. “Açlık (roman, Knut Hamsun'dan, 1934)
2. Engerek Düğümü (roman, François Mauriac'tan 1934-1969)
3. Bir Kadının Günahları (roman, J. Kessel'den Server Bedi adı ile adapte edilmiştir, 1944)
4. Bozkurt Atatürk Hak. I. Cilt (H.C Armstong'dan 1955).” (Göze, 1987, s. 18)

1. 1. 3. 9. Peyami Safa'nın Fıkralarından Derlenmiş Objektif serisi

1. Sosyalizm-Marksizm-Komünizm
2. Din-İnkılap-İrtica
3. Kadın-Aşk-Aile
4. Yazarlar-Sanatçılar-Meşhurlar
5. Eğitim-Gençlik-Üniversite
6. Asır Avrupa ve Biz (Göze, 1987, s. 18).

“Bu eserler de Peyami Safa'nın kalem kudretini gösteren büyük eserlerdir. Ama onun ölümünden sonra neşredilmişlerdir. Eserlerin büyük bölümünü, fıkra ve makalelerinden ben hazırladım. Bu yazıların yüzde doksanı bugün bile aynı canlılığı korumaktadır.” (Göze, 1987, s. 18)

1. 2. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanı Hakkında

1. 2. 1. Romanın Özellikleri ve Roman Hakkında Yazılanlar

1. 2. 1. 1. Romanın Kurgusal Özellikleri

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, ilk kez 1949 yılında İstanbul'da Nebioğlu yayımlarından yayımlanmıştır (Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar, 2003, s. 849).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı madde, ruh, mistisizm, ırkçılık gibi pek çok alandaki sorunları ele alan bir romandır.

“İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yayımlanmış olan bu romanda, savaşın son demleri romanın dış siyasal ve toplumsal atmosferini de oluşturmaktadır. Savaş psikolojisinin bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı yoğun güvensizlik duygusu, romandaki karakterlerin ruhsal ve düşünsel arayışlarına çevresel bir zemin oluşturmakta; arayış içindeki bu bireyler aracılığıyla da romanda düşünsel anlamda iki karşıt uç olarak konumlandırılan ruhçu ve maddeci bakış açısı sorgulanmaktadır.” (Şenderin, 2010, s. 210).

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu adlı roman, yazıldığı dönemden bugüne değin çeşitli övgülerin yanında eleştirilere de maruz kalmıştır. Romanın asıl değerini anlayanlar, gerek teknik gerekse kurgu açısından romanı överken, değerini anlamayan, verdiği mesajı anlamayanlar, romanı eleştirme yoluna gitmişlerdir.

Araştırmalarımızda karşımıza çıkan bir eleştiriyi, romanın nasıl eleştirildiğini göstermesi açısından ekleme gereği duyuyoruz. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,

savaş sonunda birçok memleketlerde baş gösteren mistik, akıl düşmanı bir akımın kulluğunu yapıyor.” (Tekin, 2014, s. 33). “Burada romanın mistik havasına işaret edilirken, romana ağır bir eleştiri yapılmıştır. Hâlbuki aynı roman, yayınladığı sıralarda, bizde ‘en modern ve orijinal roman örneği’ diye gösterilmiş ve Türk romanında ‘yeni bir çağ’ açtığı ifade edilmiştir. Şurasını hemen belirtelim ki, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, bu övgülere ziyâdesiyle lâıyk bir romandır. Özellikle teknik açıdan...” (Tekin, 2014, s. 34) Romanda yer alan mistik unsurların çokluğu, romanın gerek kurgusuna gerek tekniğine gölge düşürmemiştir. Peyami Safa, pek çok kez övülen romancılığını bu eserinde ustalıkla sergilemiştir.

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanında yaşanan bütün olaylar sonunda akıl ve mantığın dışında izâh edilerek mistik bir tecrübeye bağlandığı için, olağanüstü fantastik türüne örnektir. Yazar, roman boyunca kahramanını, yaşadıklarının mantıklı izâhını aramaya sürükleyerek, okuyucuyu da ikircikte bırakmaya çalışmakla ‘fantastik’in bir örneğini vermiştir (Tural, 2014, s. 80). Bu yüzdendir ki, romanda yer alan mistik ögeler, romana fantastik değer katmış, kurgusuyla birleştğinde romanın başarılı bir örnek olmasını sağlamıştır.

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanı, tamamıyla fantastik bir roman türü değildir. Eserdeki olağanüstü olaylar, yani ruh bilimine ait unsurlar, mistik deneyimler, Peyami Safa'nın dünyaya bakış açısı ve fikirleriyle ilgilidir.

Peyami Safa, aslında ruhsal, metafiziksel ve dinsel olgulara şüphe duyarak yaklaşan, yani olgucu ve maddeci niteliklere sahip olan romanın başkahramanı Ferit'in kuşku ve ikirciklerle dolu düşüncelerinden kurtulma sürecini, bilimin hemen hemen kilise konumuna getirildiği bir dünyaya savaş açmaya dönüştürerek, yozlaşmış ve kozmopolit gördüğü aşırı Batılılaşmış toplumun ve aydınların meydana getirdiği çevreleri tenkit etmiştir (Tural, 2014, s. 80; Bulut, 2016, s. 65-66).

Romandaki başkahraman Ferit ve etkileşimde bulunduğu karakterlerden bazıları, Batıya özentisi sonucunda bazı değerleri kaybederler ve bu kaybedişin sonucunda bocalama ve ruhsal çöküntü yaşarlar. Tüm bu olguları, başarılı bir biçimde işleyen yazar, bu romanı ile yaşadığı dönem toplumunda yaşanan

yozlaşmaya işaret ederek, bunun nasıl aşılacağı konusunda da fikirlerini sunmuştur.

“*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, toplumsal ve sosyal olanla tanımlanan ve sosyal şartlarının sonucu olarak biçimlenen insanla, ondan sapma yolundaki bilincin yan yana bulunduğu romanlardan biridir.” (Altıntop&Bağcı&Şen, 2012, s. 72).

Romanda, roman kahramanının, ruhsal çalkantılarıyla, yozlaşmış olan toplumun içinde kayboluşu ve benliğini keşfetme ve sorunlarından arınarak bilincini dengeye kavuşturma süreci anlatılmaktadır. Bu yüzden de topluma, insana ve insan bilincine ait pek çok öge, romanda yer almaktadır.

Roman kahramanının kendini ve bilincini dengeye kavuşturma süreci, toplum ve insan bütünseli içerisinde aktarılmaktadır. Bu yapılırken, yazar, pek çok alana değinmektedir; mistisizm, psikoloji, sosyoloji, materyalizm bunlardan bazılarıdır. Bu alanlarda araştırma yapan yazar, donanımını okuyucuya başarılı bir biçimde aktarmaktadır.

“Roman birçok fikir düğümlerine el atmıştır.” (Göze, 1987, s. 109). Roman kahramanı Ferit'in benliğini buluş sürecinde, önceleri alay ettiği, inanmadığı din ile sürecin sonunda önemli bağ kurması, buhranları sebebiyle değersiz gördüğü kadın-erkek ilişkileriyle ilgili görüşünün büyük değişimi, aşırı yozlaşmış toplum üyelerinin bocalaması ve bazılarının bu bocalayıştan kurtulma süreci bunlardan bazılarıdır.

“Duygu-düşünce ahengi, fasılların birbirine bağlanması, karakterlerin çizilişindeki başarı, kadın-erkek münasebetlerinde kadın ruhuna karşı gösterdiği derin anlayış, kavrayış her şeyiyle bu roman bir Peyami Safa şaheseridir...” (Göze, 1987, s. 112)

“*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* bireyin ruhsal gitgellerini ve beklentilerini ortaya koyma boyutuyla psikolojik roman; yazarın görüşlerini düşünsel boyutta vermesiyle felsefik roman ve bireyin toplumla olan ilintilerini ve ideal bir toplum için nasıl birey gerektiğini ortaya koymasıyla da sosyolojik bir roman olarak değerlendirilebilir.” (Uludağ, 2012, s. 287)

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanının kurgusal özellikleri ve yazarının romandaki başarılı tahlilleri, romanın bu çalışmanın örnekleme olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

1. 2. 2. Romanın Özeti

Ferit, veremli bir annenin dört çocuğundan birisidir. Tıp fakültesinde öğrenim görmektedir. İki ablası, annesinin verem hastalığı yüzünden ölmüştür. Bu acılara dayanamayan babası, Avrupa'ya kaçmıştır. Küçük kardeşi Nilüfer'in de veremden ölmemesi için teyzeleri Necmiye Hanım, Nilüfer'i annesinden ayırarak yanına almıştır. Yaşadığı acılara ve ayrılığa dayanamayan anne ölmüştür. Tüm bunlardan sonra psikolojisi alt üst olan Ferit, Tıp fakültesi eğitimini yarıda bırakmıştır. Yüksekaldırım'da bir pansiyona yerleşmiştir. Bu pansiyonda kalan kişiler ve yaşadığı olaylar Ferit'in psikolojik buhranlarını daha da artırmıştır. Ferit yaşadığı buhranları sahip olduğu görüşlerle açıklamaya çalışır, yetersiz kaldığında da pansiyonun sahibi Vafi Bey ile dertleşir ama yine de yine çare bulamaz. Kaldığı pansiyonda yaşayan aileler ve insanlar şunlardır: Adalet Hanım ve iki çocuğu Zehra ve Babuş, Adalet Hanım'ın kayınpederi, Romatizma hastası Ahmet Tosun Bey, Fatma, Lise öğretmeni Yahya Aziz Bey. Tüm bunların içinde farklı bir karakter olan ve Ferit'in buhranlarında ona yardımcı olup sakinleşmesini sağlayan Yahya Aziz'dir. Yahya Aziz, Ferit'in yaşadıklarını ve buhranlarını, sabit bir düşünce ile değil, her açıdan izâh etmeye çabalayarak, bu pansiyonda onun daha da artan bunalımlarını dindirmeye çalışmaktadır.

Ferit, kaldığı pansiyonda olağanüstü olaylar yaşamakta ve değişik rüyalar görmektedir. Kaldığı süre boyunca, Adalet Hanım'ın kızı Zehra'nın uykusunda çoğu zaman çırılçıplak yürümesi, yine Zehra'nın gaipten haberler aldığını söylemesi, buhranları sebebiyle gördüğü sıradışı rüyalar, başına gelen olağanüstü olaylardan bazılarıdır.

Ferit pansiyondakiler dışında kız kardeşi Nilüfer, sevgilisi Selma, sevgilisinin arkadaşı ile biri milliyetçi öteki komünist iki arkadaşı, Cevat Ferman, Suzy ile etkileşimde bulunmaktadır.

Nilüfer, teyzesinin ona yaptığı çeşitli eziyetleri Ferit'e anlatmaktadır. Buna üzülen ve kızan Ferit bir gün teyzesini öldürmek istediğini söyler. Bir gece, bunun etkisiyle uykusunda çığlıklar atar ve pansiyondakiler onu duyar. Ferit'le kız

kardeşinin hâline üzülen, profesyonel bir katil olan Tosun, ihtiyar teyzeyi öldürerek çaldığı parayı Ferit'e teslim eder. Bu cinayeti de Zehra o gece rüyasında gördüğünü iddia eder, fakat pansiyondakiler ve Ferit buna inanmaz.

Ferit, yaşadığı buhranlar yüzünden sevgilisi Selma ile kavga eder ve ayrılır. İlk zamanlar kendini haklı bulsa da sonra bu ayrılıktan dolayı derin üzüntü duyar ama gururundan Selma'dan özür dileyemez.

Teyzesinin öldürüldüğü geceden sonra Nilüfer hastalanır ve hastaneye kaldırılır. Teyzesinin öldürülmesini istediği için vicdan azabı duyan Ferit'in buhranları ve korkuları artar.

Ferit, Yahya Aziz'in önerisiyle, teyzesinden kalan para ile Büyükkada'da bir köşk kiralar ve kız kardeşiyle buraya yerleşir. Bu köşk babası Türk, annesi İtalyan olan Matmazel Noraliya'nın evidir. Matmazel Noraliya 1 yıl önce ölmüştür. Matmazel Noraliya yani Nuriye, kazasker soyundan olan babaannesiyile, mutaassıb bir katolik olan annesinin birbirine karşı etkisi altında yetişir. Büyükannesinin telkin ettiği Müslümanlık baskın gelmiştir. Gençliğinde Müslüman olmayan bir gence âşık olan Nuriye, kavuşamadığı ve kaybettiği aşkının ruhunda açtığı yaraları, inancı ile atlatmaya çalışmıştır. Kapandığı bu köşkte 32 yıl boyunca kendini yalnızlığa mahkûm etmiş, tasavvuf sayesinde ulaştığı kalp rahatlığı içinde ölmüştür.

Ferit, taşındığı bu köşkte hizmetçi olan Fotika'dan, Noraliya'nın hikâyesini dinler ve bu hikâyeden etkilenir. Köşkte kaldığı süre boyunca Noraliya'nın ömrünü geçirdiği bu evde, rüyalarında Noraliya'yı görür. Noraliya'nın onunla konuştuğunu iddia edecek derecede gerçekmiş gibi gelen bu rüyalar Ferit'in buhranlarına farklı bir boyut kazandırır. Ferit, hizmetçi Fotika'nın verdiği Noraliya'nın günlüğünü okuyan Yahya Aziz'in telkinleriyle iyileşmeye başlar. Artık dine daha saygılı olan ve ruhu bir nebze dinginleşen Ferit, iç huzuru bulmaya başlar, Selma ile barışır. Yahya Aziz ile Nilüfer yakınlaşırlar.

2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE YÜKLEM VE ÖZELLİKLERİ

2. 1. Yüklemin Tanımı

“Cümlenin en esaslı unsuru, ana unsuru, temel unsuru, cümlenin direğidir.” (Ergin, 2011, s. 398).

Yüklem cümlenin temel kurucu ögesi olmasının yanında, hareketi, oluşu yapışı, hükmü karşılayan unsur konumundadır (Ergin, 2011, s. 399).

Cümlenin olmazsa olmazı ve cümlenin diğer öğelerinin belirleyicisi olan kurucu ögeye temel öge denir (Bulak, 2015, s. 167). “Yüklem, cümlenin en esaslı unsuru, ana unsuru, temel unsuru ve direğidir.” (Ergin, 2011, s. 398) Türkçede bir kurucu/temel öge vardır bu da yüklemdir. Bir cümlenin kurulması için, cümlenin kurucu ögesi olan yüklem olmak zorundadır. Cümledeki diğer öğeler, yüklem karşısında aldıkları duruma göre öge değeri kazanırlar.

Sözdizimi içerisinde iş, oluş, kılış, yargı anlamı bulunan her kelimeye, eylem ve eylemsiye, eylem görevli kelimelere yüklem denmektedir (Gencan, 1979, s. 79).

Yüklem, taşıdığı yargı ile cümleyi sonuca bağlayan; bir sözcük, hece, harf kelime olabileceği gibi kelime grubundan da oluşabilecek olan ögedir (Ediskun, 1999, s. 328).

“Yüklem, bir eylem, bir iş, bir oluş veya isnat bildiren cümle ögesidir.” (Özmen, 2013, s. 6)

Bir kelimenin yüklem olabilmesi için kesinlikle çekimlenmesi gerekir. Bunun yanında da, yüklem, o cümlenin söz dizimsel yapısının oluşturduğu bütünün içerisinde yer alacak diğer tüm öğelerin varlığını veya yapısını belirlemektedir.

“Yüklem, fiil cümlelerinde yapılan, kılınan; isim cümlelerinde oluş bildiren ögedir.” (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 119).

Yüklem, söz dizimi içinde pek çok anlamı bünyesinde taşıyan çekimlenmiş her türlü eylem veya isim soyundan olan kelimedir.

Yüklem, cümlede yargıyı yüklenen çekimli eylemdir, yargının ve cümlenin düğümlendiği ögedir (Atabay vd., 2003, s. 20; Banguoğlu, 2011, s. 524).

Yüklem, yargıyı üzerinde taşımasının yanında, eylem, oluş, durum ve istek bildiren ögedir. Tüm bu özellikler, yüklemi cümlenin temel ögesi yapmaktadır.

Ekli veya eksiz biçimde yargıyı yüklenen bir fiil ya da isim, yüklemidir (Karahana, 2013, s. 14).

Yüklem (predicate), tümce içerisinde kip ve kişi ekleri alarak çekimlenen eylemdir (Eker, 2016, s. 347)

Yüklemin en önemli özelliği, yargı bildirmesi, çekimlenmiş hâlde olması ve cümlenin yöneticisi olmasıdır. Cümlenin yöneticisi konumunda olduğu için, diğer ögelerin de belirleyicisidir.

Kaynaklarda mütne, sav, predikat, yükletik, söylem, bildirici, fiil, yüklem ismi, haber, predikat ismi, bildirici ismi, isim yüklemi, yüklem ismi olarak adlandırılan, cümlenin yöneticisi konumunda olan, diğer ögelerin varlığını belirleyen, cümlenin etrafında şekillendiği; kılış, oluş ve durumu bildiren öge, yüklemidir.

İncelenen kaynaklarda yüklemin cümlenin temel/kurucu ögesi olduğu konusunda fikir birliğine varanlar çoğunlukta, öznenin diğer temel/kurucu öge olup olmadığı konusunda bir fikir birliğine varılamamıştır. Bunun sebepleri, çalışmanın ana konusunun dışında olduğu için, buna değinilmeyecektir.

2. 2. Yüklemin Özellikleri ve Türleri

2. 2. 1. Yüklemin Genel Özellikleri

- İçerisindeki sözcüklerin sayısı sınırlı değildir (Aksan, 1995, s. 284).
- Yüklem, çoğunlukla cümlenin sonunda yer alır fakat bazen, şiir dilinde ahenk oluşturma kaygısı, bir anlamı ön plana çıkarma ihtiyacı gibi nedenler, diğer ögelerde olduğu gibi yüklemin yer değişmesine sebep olabilmektedir (Karahana, 2013, s. 14; Seyhanlı, 2009, s. 13).

*Güzel*dir ya *Suzy'nin gözleri*. (PS)

Bankaya gittiklerini söyler mi Aziz? (PS)

- Yüklemler, cümle içerisinde olumlu, olumsuz, olumlu soru ve olumsuz soru biçimlerinde yer alır (Delice, 2012, s. 154).

*Aristippus adını da ondan **öğrendim**.* (PS)

*Önümde hata uçurumları **var**.* (PS)

*Hayır, **gitmeyecekti** Selma'ya.* (PS)

*İki bin sene sonra bugünkü kültürümüzden ve sanatımızdan adi bir pragmatizm ve daha soysuzlaşmış bir sürrealizmden başka bir şey kalacağına **emin misiniz?*** (PS)

*Selma **anlatmadı mı** sana sünnet hikâyesini?* (PS)

- Türkçede harf veya sestem tümceye kadar dilbilgisel öğeler yüklem görevi alabilir (Eker, 2016, s. 348).

*Al be kardeş, **aç** şu karşıki dolabı...* (PS)

*İki bankada param **var**, tahvillerim **var**.* (PS)

- Tekrardan kaçınmak için, sıralı cümlelerde yüklem en sonda yer alır (Demirci, 2010, s. 6).

*Ferit, verem yüzünden önce iki ablasını (kaybeder), sonra da annesini **kaybeder**.* (KC)

- Yüklem ya da yüklem bir parçası, art arda sıralanan bazı cümlelerde ortak olabilir (Karahan, 2013, s. 17).

*Onu bana beni ona **şikayet eder**.* (KC)

*Bunu rüyada böyle **tahmin ve tasavvur etmiş olabilirim**.* (PS)

- Bir cümlede, diğer öğeler; özne, yüklem, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf birden fazla olabilir. Fakat yüklem daima tektir. Bir söz dizisi içinde yer alan yüklem sayısı, cümle sayısını belirler (Karahan, 2013, s. 14).

*Sonra **doğruldu**, arkasına **döndü**, duvarın köşesine dayalı tamburunu **aldı** ve geçen akşamki gibi başını sazın üstüne sarkıtarak, hafif mızrap dokunuşlarıyla, Ferit'in çok duyduğu ve ne olduğunu bilmediği bir hava **çaldı**.* (PS)

- Bir yüklemde içinde yargı, zaman, kişi öğeleri yer alır (Eker, 2016: 347).

*Ben siz bağırınca **uyandım**.* (PS)

2. 2. 2. İsim Soylu Yüklemde Özellikleri

- İsimden oluşan yüklem, her türden söz ve söz öbeği olabilir (Karaağaç, 2011, s. 225).

*Ateşi **yoktu**.* (PS)

*Senin nasibin **tünel gibi bir yerdedir**, sonunda aydınlık vardır.* (PS)

*Eli **sıcak avucun içindeydi**.* (PS)

- İsimden oluşan yüklem, ek-fiil almış bir isimdir (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 120).

*Bu yüzden Zehra'nın ayağı **bağlıdır**.* (PS)

*Bu, benim gözlerimin altında **senin bakışıdır**.* (PS)

2. 2. 3. Fiil Soylu Yüklemde Özellikleri

- Fiil soyundan olan yüklemde, çekimli bir fiilden ya da çekimli bir fiillikten oluşurlar (Özmen, 2013, s. 6).

*Zamanı bir kaç saatlik hata ile bile tahmine imkân verecek tonlar **silinmişti**.* (PS)

*Ben de onu **inkâr edemem**.* (PS)

- Fiilden oluşan yüklem, tek sözden oluşan bir fiil ya da birleşik fiildir (Karaağaç, 2011, s. 225).

*Sır **sevilir**, belli **sevilmez**.* (PS)

*Bundan sonra **rahat edeceksiniz**.* (PS)

- Bir cümlede yer alan yüklemde yapısı, diğer öğelerin varlığını belirler, yüklemi isim ya da geçişsiz fiil biçiminde olan cümlelerde nesne; edilgen fiil biçimindeki cümlelerde de gerçek özne bulunmaz (Karahan, 2013, 15; Özkan & Sevinçli, 2015, s. 132).

*İnsana **benzemiyordu**.* (PS)

*Beyefendi! köşk **temizleniyor**.* (PS)

Cümlede yer alan yüklemi bulabilmek için fiilin nasıl oluşturulduğunu belirlemek de önemlidir. Yüklem ve ona bağlı olan nesne, zarf tümleci gibi öğelerin birbirine karıştırılmadan ayrılması buna bağlıdır.

Yüklem, cümlenin olmazsa olmazı, ana direğidir. Bir kelimenin yüklem olabilmesi için ise çekimlenmiş hâlde olması gerekir. Diğer tüm öğeler yüklem etkisiyle cümlede yer alır. Yüklem, ard arda sıralanmış cümlelerde ortak olduğu görülebilir, bazı cümlelerde yeri değişebilir, bazı cümlelerde ise tasarruf edilir, tasarruf edilen bu yüklemi, okuyucu ya da dinleyici tamamlar.

Yüklem isim soylu veya fiil soylu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır: Fiil soylu yüklem, çekimli bir fiilden veya fiillikten oluşabilirken, isim soylu yüklem ise “isim unsuru+çekimli ek-fiil” biçiminde, bir *isim*, *isimsi* veya *isimlik* ile ondan sonra gelen çekimli ek-fiilden oluşur (Özmen, 2013, s. 6-17).

Tablo 1. H. İbrahim Delice’ye Göre Fiilin Cümleyle Yapı ve Anlam İlişkisi (Delice, 2012, s. 152)

YÜKLEM		
İSİM	FİİL	
İSİM+EK-FİİL	OLUŞ FİİLİ	KILIŞ FİİLİ
DURUM CÜMLESİ	OLUŞ CÜMLESİ	KILIŞ CÜMLESİ
NESNELİ CÜMLE		ÖZNELİ CÜMLE
İSİM CÜMLESİ	FİİL CÜMLESİ	

2. 2. 4. Yüklemin Türleri

Tablo 2. Mehmet Özmen'e Göre Yüklemler Türleri (Özmen, 2013)

Fiil Soylu Yüklemler						
1. Fiillerden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler	2. Fiilliklerle Oluşturulan Fiil Soylu Yüklemler	3. Gerek Fiili İle Oluşturulan Fiil Soylu Yüklemler	4. Dur- Fiili + Kip Eki Almış Fiil Biçiminde Oluşturulan Fiil Soylu Yüklemler	5. Ol- Fiili İle Oluşturulan Fiil Soylu Yüklemler	6. Deyimler İle Oluşturulan Fiil Soylu Yüklemler	7. Çekimli Fiil İkillemelerinden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler
	a. Birleşik Fiillerden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler	Fiil + <i>-sa/-se</i> <i>gerek</i> Biçimindeki Fiilliklerden Oluşan Yüklemler	Fiil + <i>-mak/-mek</i> <i>gerek</i> Biçimindeki Fiilliklerden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler			
İsimlerle Oluşturulan Birleşik Oluşan Fiil Soylu Yüklemler	Kurulan Fiillerden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler	Üst Üste Gelen Birleşik Fiillerden Oluşan Fiil Soylu Yüklemler				
İsim Soylu Yüklemler						
1. İsimlerle ve İsimlerle Kurulan İsim Soylu Yüklemler	2. İsimliklerle Kurulan İsim Soylu Yüklemler	3. İsim Soylu Yüklemlerde Ek-fiil Düşümü	4. Fiilimsilerde Yüklemcik			

Mehmet Özmen'nin yüklemler sınıflandırmasına göre yüklemler *fiil soylu* ve *isim soylu* olmak üzere iki türden oluşmaktadır. Özmen, bu iki türün alt başlıklarını vererek, ayrıntılı bir sınıflandırma yapmıştır.

3. KELİME GRUPLARI

3. 1. Kelime Grubunun Tanımı

Yüklem tanımı, özelliklerini, yapısını ve türlerini verirken belirttiğimiz gibi, yüklem tek bir kelimedenden oluşabileceği gibi iki veya daha fazla kelimenin oluşturduğu bir bütünden yani kelime gruplarından oluşabilmektedir. Bu kelime grupları dilciler tarafından belirtme grupları, söz öbeği, sözcük grupları gibi çeşitli adlandırmalar altında incelenmiştir.

“Kelime grubu, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelemek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız bir birimdir.” (Karahan, 2013, s. 39)

Kelime grubunu oluşturan tüm ögeler, belli kurallar çerçevesinde bir araya gelmişlerdir. Cümle içerisinde hangi öge görevini üstlenirse üstlenirler, kelime grupları yapı ve anlam bakımından bir bütün oluştururlar ve kesinlikle yargı bildirmemektedirler (Özmen, 2013, s. 51).

Birden daha fazla kelimedenden oluşmasına rağmen, cümledeki görevi açısından tek bir kelimedenden farkı olmayan, gerektiği zaman, yine bir kelimeymiş gibi çekim eki alabilen isim soyundan kelimelerin oluşturduğu birleşik sözler, belirtme gruplarıdır (Bilgegil, 2014, s. 108)

Kelime grupları, iki veya daha fazla unsurun rastgele değil, belli kurallara uygun olarak bir araya gelişinden oluşan, cümle içindeki üstlendiği görev her ne olursa olsun, yapı ve mana açısından bir bütünlük (context) oluşturdukları için tek bir kelime gibi ele alınan, yargı bildirmeyen dil bilgisel yapılardır.

Kelime grubunu meydana getiren unsurların ayrımı, kelime grubunun türünü belirlemek için oldukça önemlidir. Bazen, bir kelime grubunun unsuru, diğer bir kelime grubunun bünyesine dâhil olabilmektedir. Bu sebeple, kelime grubunu ayrıntılı bir biçimde incelemek gerekmektedir.

3. 2. Kelime Gruplarının Özellikleri

- Kelime grupları, iki veya daha fazla bağımsız asıl biçim birimin, anlamlı sözün, asıl-bağlı, niteleyen-nitelenen, tamlayan-tamlanan ilişkisiyle bir araya gelmesinden oluşmaktadırlar (Karaağaç, 2011, s. 160).
- Kelime gruplarını meydana getiren unsurların kendi içlerinde de bir tamlayan/belirten ve tamlanan/belirtilen ilişkisi vardır (Ertane-Baydar&Baydar, 2001, s. 27).
- Her kelime grubunda asıl ve yardımcı unsur yer almaktadır, yardımcı unsur başta, ana unsur sonda bulunur.
- Kelime gruplarında, belirten ve belirtilen olarak en az iki sözcük yer alır (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 19).
- Birden çok sözcükten oluştukları hâlde, tek bir sözcük gibi işlem görürler (Bilgegil, 2014, s. 108).
- Tek kelime ile karşılanamayan varlığın, kavramın ya da hareketin adı olabilirler (Karahana, 2013, s. 39).
- Yapı ve mana bakımından bir bütünlük oluştururlar.
- Kelime grubunu meydana getiren unsurlar, ekli, eksiz veya bağlaçla birbirlerine bağlanabilirler (Özmen, 2013, s. 51).
- Kelime grubunu oluşturan unsurların sırası, konuşma ve şiir dilinde değişebilir (Karahana, 2013, s. 40).
- Kelime gruplarının bünyesinde, iç içe geçmiş, birbirini tamamlayan başka kelime grupları yer alabilir (Karaağaç, 2011, s. 161; Karahana, 2013, s. 41).
- Kelime gruplarındaki kelime sayısı ihtiyaca göre artırılabilir.
- Bir kelime grubunda yardımcı ve temel öge, birer kelimedenden oluşabileceği gibi, birer kelime grubundan da oluşabilir (Delice, 2012, s. 19).
- Kelime grupları, söz dizimi içerisinde ad, sıfat, zarf, eylem görev ve işlevlerini üstlenebilirler (Eker, 2015, s. 354).
- Türkçede kelime grupları genellikle soldan sağa doğru eklenirler.
- Kelime grupları, söz diziminde sıkça kullanılır ve ifadeye zenginlik kazandırır.

- Bir kelime grubu, bir temel ögeden önce bir yardımcı ögenin gelmesi, iki temel ögenin arasına bir yardımcı öge gelmesi, iki temel ögenin ard arda gelmesi ve bir yardımcı ögenin temel ögeden sonra gelmesi şeklinde oluşmaktadır (Delice, 2012, s. 18).
- Kelime gruplarında vurgu, grubun yapısına göre değişkenlik göstermektedir. Vurgu, başta, sondan bir önceki unsurda ya da sonda olabilirken, bazı gruplarda, bütün unsurların vurgusu eşittir (Karahan, 2013, s. 41).
- Kelime grupları, yargı bildirmeyen dil birimleridir (Özmen, 2013, s. 51; Karahan, 2013, s. 39).
- Kelime gruplarının bazılarında, grubu meydana getiren unsurlar arasında tamlayan-tamlanan ilişkisi olurken, bazılarında ise yalnızca söz dizimsel bakımdan bağımlılık ilişkisi vardır (Demir&Yılmaz, 2014, s. 223).
- Kelime gruplarının diğer söz ve söz öbekleriyle ilişkisi, öbeğin sonunda yer alan çekim ekleri veya edatlarıyla sağlanır. Çekim eki ve edatı, bağlandığı söze değil o söz öbeğinin tamamına aittir (Karaağaç, 2011, s. 161; Karahan, 2013, s. 41).

Birden fazla kelimenin anlam ve yapı bakımından bir birliktelik oluşturduğu dil bilgisel yapı olan kelime grupları, pek çok dilci tarafından çeşitli sınıflandırmalarla anlatılmıştır. Henüz ayrıntılı bir tasnif yapılabilmemiş değildir. Bu yapının bünyesinde iki veya daha fazla kelimenin yer aldığına dair fikir birliği olsa da kelime gruplarının türleri konusunda bir uzlaşma sağlanamamıştır. Çalışmanın ana konusunun Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında yüklem ve yüklemi oluşturan ilk kelime grupları olması sebebiyle, bu tartışmalar ve sebepleri üzerinde durulmayacaktır. Bu çalışmada Leylâ Karahan'ın (2013) tespit ettiği on dört kelime grubu türü ölçüt alınarak, eserdeki yüklem ve yüklemi oluşturan ilk kelime grupları belirlenecektir.

3. 3. Kelime Grupları

3. 3. 1. İsim Tamlamaları

“Birden fazla ismin; iyelik (=âitlik), tahsis, tür, cins ve özellik ifade etmek üzere bir araya gelmesinden hâsıl olan birleşik sözlere, isim tamlaması denir.” (Bilgegil, 2014, s. 109).

En az iki isim unsurunun iyelik ekleri alarak bir araya gelmesiyle oluşan bu tamlama yapısında, asıl öge tamlanan/belirtilen, yardımcı öge tamlayan/belirten adını almaktadır.

“İsim tamlamasında birinci unsurun ikinci unsurla bağlantısı zamirlerde ekli, isimlerde ekli veya eksizdir.” (Karahan, 2013, s. 42) Tamlananın ve tamlayanın ek aldığı isim tamlamalarına belirtili isim tamlaması, tamlayanın ek almadığı isim tamlamalarına belirtisiz/takısız isim tamlaması denmektedir (Demir&Yılmaz, 2014, s. 223).

Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ilgi eki $-(n)Xn$, tamlanan üçüncü kişi iyelik eki $-(s)X$ alırken, *belirtisiz isim tamlamalarında* ise tamlayan ek almazken tamlanan yine üçüncü kişi iyelik eki $-(s)X$ almaktadır (Demir&Yılmaz, 2014, s. 224).

Belirtili isim tamlamasına örnek verecek olursak;

senin sevgilin (PS) → sen-**in** sevgili-**n**
(ty) (tn)

gözlerinin önü (PS) → gözleri-**nin** ön-**ü**
(ty) (tn)

Belirtisiz isim tamlamasına örnek verecek olursak;

Bursa canavarı (PS) → Bursa canavar-**ı**
(ty) (tn)

vapur saati (PS) → vapur saat-**i**
(ty) (tn)

“İsim tamlamasının tamlayan unsurunun böyle ekli veya eksiz genitif hâlinde olması birbiri ile ilgili şu iki fark etrafında toplanır: 1. belirlilik-belirsizlik, 2. geçicilik-daimîlik.” (Ergin, 2011, s. 382) “Belirtili isim tamlamalarında belirlilik ve geçicilik, belirtisiz isim tamlamalarında ise belirsizlik ve daimîlik (süreklilik) söz konusudur.” (Ünal, 2017, s. 63)

Özellikleri

- İsim tamlamalarında, ana unsur sonda yer alır ve birinci unsur tamlayan ikinci unsur tamlanandır (Karahana, 2013, s. 42).

temizleme ameliyesi (PS) → temizleme (ty) ameliyesi (tn)

hafızanın karanlıkları (PS) → hafızanın (ty) karanlıkları (tn)

- İsim tamlamasında tamlanan asıl unsur iken tamlayan yardımcı unsur konumundadır (Özmen, 2013, s. 56).

- İsim tamlamalarını oluşturan ögeler arasına başka dil birlikleri girebilir (Karaağaç, 2011, s. 210).

Ferit'in, aralarındaki soğukluğa rağmen gülümsediğini (PS)

→ Ferit'in aralarındaki soğukluğa rağmen gülümsediğin-i
(ty) (eg) (tn)

- Belirtili isim tamlamalarında, tamlayan ile tamlananın yeri bazı durumlarda değişebilirken, belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan ile tamlananın yeri değişmez (Ünal, 2017, s. 63).

- Belirtisiz isim tamlamalarının tamlayan unsuru bir cümle olabilir (Karahana, 2013, s. 45).

"Hep öyle misin?" suali (PS) → Hep öyle misin? sual-i
(ty) (tn)

tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan doğmuştur çıkmazı (PS)

→ tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan doğmuştur (ty)

→ çıkmaz-ı (tn)

- İsim tamlamalarında, tamlayan ve tamlanan, tek unsurdan ya da birden fazla unsurdan meydana gelebilir (Özmen, 2013, s. 56)

gecenin serseri ışıkları (PS) → gece-nin serseri ışıklar-ı
(ty) (tn)

(isim) (st)

para ve altın çekmecesini (PS) → para ve altın çekmece-si

(ty) (tn)

(bg) (isim)

- İsim tamlamaları, söz dizimi içerisinde isim, sıfat ve zarf görevi üstlenirler (Karahana, 2013, s. 47).

Onun artık bir şey söylemek istediği muhakkaktı. (PS)

• “Belirtisiz isim tamlamaları bazen birleşik kelime şeklinde isimler yapmaktadır: *Korkuteli*, *ekmekayvası* gibi. Bu tür birleşik kelimelerin öbek olarak adlandırılmaması gerekir.” (Delice, 2012, s. 36) Leylâ Karahan’ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserinde bu yapıların *belirtisiz isim tamlaması* kuruluşunda olduğu belirtilmektedir.

odabaşı (PS), *Tarlabası* (PS), *kahverengi* (PS), *gökyüzü* (PS), *Duwardibi* (RME) vb.

• Tamlananı sıfat-fiilden ya da sıfat-fiil grubundan oluşan isim tamlamalarında tamlananın bazı unsurlarının yer değiştirdiği görülebilir (Karahan, 2013, s. 46).

• İsim tamlamalarında, çokluk ekini, bazen tamlayan bazen tamlanan bazen de ikisi birden alabilir (Delice, 2012, s. 38).

bugünün tesirleri (PS) → bugün-**ün** tesir-**ler-i**
(ty) (tn)

Eda Hanımların haberi (PS) → Eda Hanım-**lar-ın** haber-**i**
(ty) (tn)

• İsim tamlamalarında çoğul eki getirilirken, Türkçede isimlere gelen çekim eki sırası çoğul-iyelik-soru, çoğunlukla korunur: *buzdolabı* > *buzdolap-lar-ı*, *yayınevi* > *yayınev-ler-i* vb. Fakat, iyelik ekinin gövde dâhilinde olup, çoğul ekinin sonradan geldiği örnekler az da olsa karşımıza çıkar. *Ayakkabı-lar ~ ayakkap-lar-ı*, *yüzbaşı-lar*, *binbaşı-lar*. (Demir& Yılmaz, 2014, s. 224).

• İsim tamlamasında birden çok tamlayan ve tamlanan unsur yer alabilir (Karahan, 2013, s. 44)

bütün masaların, koltukların, rafların kenarı (PS)

→ bütün masaların, koltukların, raflar-**ın** kenar-**ı**

→ bütün masalar, koltuklar, raflar (ty)

→ kenar (tn)

3. 3. 2. Sıfat Tamlaması

“Anlamı, bir sıfat veya sıfat hükmündeki kelime grubuyla sınırlanan bir ismin teşkil ettiği kelime grubuna, sıfat tamlaması; isme, nitelenen (=mevsuf) diyoruz.” (Bilgegil, 2014, s. 127).

Sıfat tamlaması, bir sıfat unsuru ve isim unsurundan meydana gelebileceği gibi, birden çok sıfat unsuru ya da birden çok isim unsurundan da meydana gelebilir (Özmen, 2013, s. 67).

Sıfat tamlamasına örnek verecek olursak:

son tren (PS) → son tren
(sıfat) (isim)
(ty) (tn)

iki kavis (PS) → iki kavis
(sıfat) (isim)
(ty) (tn)

gümüş çekmece (PS) → gümüş çekmece
(sıfat) (isim)
(ty) (tn)

Özellikleri

- Sıfat tamlamasında, belirtilenin anlamı, sıfat kavramı ile sınırlandırılmaktadır (Bilgegil, 2014, s. 128).
- Sıfat tamlamasında, sıfat unsuru yardımcı unsur iken, isim unsuru ise asıl unsur konumundadır ve asıl unsur olan isim unsuru, sonda yer alır (Özmen, 2013, s. 67; Özkan&Sevinçli, 2015, s. 34).

karanlık sofa (PS), *bu aile* (PS), *müthiş gece* (RME), *böyle şeyler* (CA) vb.

- Sıfat tamlamasında, çoğul, çekim ve iyelik ekleri sadece nitelenenden sonra gelebilir (Bilgegil, 2014, 128).

kanlı eller (PS) → kanlı el-ler
(sıfat) (isim)
(niteleyen) (nitelenen)

- Sıfat tamlaması, unsurları eksiz olan birleşmedir (Ergin, 2011, s. 380).
- Sıfat tamlaması, bir isim tamlaması dâhilinde, belirten ya da belirtilen görevi üstlenebilir (Bilgegil, 2014, s. 128)

Nilüfer'in iri gözleri (PS) → Nilüfer-**in** iri gözler-**i**

(isim)

(ty)

(tn)

- Sıfat tamlamasında, sıfat ve isim unsurları bir kelime ya da kelime grubundan meydana gelebilir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 36).

garip ve güzel bir tezd (PS) → garip ve güzel bir tezd

(su)

(iu)

(ty)

(tn)

(bg)

(st)

- “Tamlayanı sıfat-fiil veya isim-fiil grubu olan bir sıfat tamlamasında nesne, hareket niteliğiyle tamamlanır.” (Karahan, 2013, s. 49)

geçen yaz (PS), *on dokuz yıl süren bir evlilik* (PS), *münakaşaya izin vermeyen kesin bir ton* (PS) vb.

- Bir sıfat tamlamasında, ismi niteleyen aynı cinsten birden çok sıfat unsuru olabileceği gibi, birden fazla isim de bir sıfat unsuru tarafından nitelenebilmektedir (Karahan, 2013, s. 50-51).

uzun boylu, genç, bal rengi gözlü, asker üniformalı / bir erkek

(Küçük, 2007, s. 83)

- Bir sıfat tamlaması, diğer bir sıfat tamlamasının oluşumuna sıfat veya isim göreviyle katılabilir, bu sebeple, tamlamaların iç içe geçtiği bu yapıda unsurları ayırt etmek gerekir (Karahan, 2013, s. 51)

güzel bir ev (PS) → güzel bir ev

(sıfat) (iu)

(sıfat) (st)

- Türkçede, sıfatlar ve onların niteledikleri isimler arasında uyum bulunmamaktadır (Demir&Yılmaz, 2014, s. 226).

- Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece yönünden tamamlayan zarfların oluşturdukları kelime grupları da bir sıfat tamlamasıdır (Karahan, 2013, s. 52).

en küçük (PS), *daha fazla* (YK), *daha kötü* (PS), *en sevimli* (RME), *en sıcak* (YK), *en kötü* (PS), *pek az* (PS) vb.

- Sıfat tamlamasında yer alan, asıl unsur (isim unsuru) ve yardımcı unsurun (sıfat unsuru) yerleri değişebilmektedir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 38).

Bir şey kalmadı yapacak. (KC)

- Sıfat tamlamasında, sıfat ve isim arasına “da / de” edatı -mI soru eki girebilir (Karahana, 2013, s. 52)

Vapurda bir de Rum doktoru var. (PS)

- Sıfat tamlamaları söz dizimi içerisinde, farklı çekim ekleri olarak özne, nesne, zarf, yer tamlayıcısı ve yüklem olabilmektedirler (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 40).

Ferdiyetçi liberalizm, “ben” ve “biz” arasındaki dâvada, birincinin müdafaasını yaptıkça, bugünkü sosyal huzursuzluğun temelindeki bencilliğin çatlağını genişletti. (PS)

Okuduğu dualarla da zihninden uzaklaştıramadı o acı olayı. (CA)

Bana belli etmeden her gün ağlar. (PS)

Suzy apartmanın arka tarafına giden koridorda kaybolmuştu. (PS)

Aşk bir hayaldir ve realitenin bu kadar bol ışığına dayanamaz. (PS)

- Sıfat tamlamasında, grubun vurgusunu, birinci unsur taşımaktadır (Karahana, 2011, s. 53).

3. 3. 3. İsim-Fiil Grubu

“Bir isim-fiil ile onu anlamca tamamlayan kelimelerden oluşan kelime grubuna isim-fiil grubu denir.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 83).

Özellikleri

- İsim-fiil grubu, -mAk, -mA, -İş ekleri ile kurulur (Karahana, 2013, s. 55).
- Grubun ana unsuru olan isim-fiil, sonda yer alır (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 83).

doğru biliş (PS), *hesabı açma* (PS) vb.

- Diğer tüm kelime grupları gibi, yüklem görevinde olan isim-fiil yargı bildirmemektedir (Karahan, 2013, s. 55).

Ferit'in tevkifi, Nilüfer'in ölümü demektir. (PS)

- Bazı kelime gruplarında, ortak bir isim-fiil olabilir ve bu isim-fiil tekrar edilmeyebilir (Karahan, 2013, s. 56).

Aslı, hediyeler alıp çocuklara (vermeyi), yaşlılara vermeyi düşündü. (KC)

- Bazı çekim eklerini aldıktan sonra cümle ögesi olabilmektedirler (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 83).

Şiir yazmak yetenek ister. (KC)

- Cümle içerisindeki kullanışları diğer isimlerle benzerlik gösterir, fakat diğer isimlerden farklı olarak, öbeği oluşturan isim-fiilin, fiillere özgü öge yönetebilme gücü yoktur. Bu yüzden isim-fiil grupları, cümlelerin isimleşmiş biçimlerinden başka bir şey değildir (Demir&Yılmaz, 2014, s. 235).

3. 3. 4. Sıfat-Fiil Grubu

“Bir sıfat fiil ve ona bağlı ögelerle kurulan kelime grubuna sıfat-fiil grubu denir.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 86).

Özellikleri

- Sıfat fiil ekleri olan; -an / -en, -acak / -ecek, -DIk / -DUk, -miş / -mUş, -ar / -er, r, -maz / -mez, -asi / -esi eklerinin sıfat unsuruna eklenmesi ile kurulurlar (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 86).
- Sıfat-fiil grubunun asıl unsuru sıfat-fiildir ve sonda yer almaktadır (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 86).
- Sıfat fiil grubu, sözdizimi içinde sıfat veya isim olarak yer alabilmektedir (Delice, 2012, s. 46).

Nilüfer ağzından uzaklaştırdığı mendile baktı. (PS)

Beni bu halde gören ya bir mecnun veya bir mezar kaçkını zanneyecek idi. (PS)

- Fiile dayalı kelime gruplarında olduğu gibi bu kelime grubunda da yüklem görevini taşıyan sıfat-fiilin anlamı, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf denilen ögelerle tamamlanır (Karahana, 2013, s. 53).

- Sıfat-fiil grubunda yer alan sıfat-fiil, grup içinde, konuşma ve şiir dilinde bazen yer değiştirebilir (Karahana, 2013, s. 54).

Fakat sır anladı sakladığını. (KC)

- Bazı gruplarda ortak bir sıfat-fiil yer alabilir ve bu ortak olan sıfat-fiil, bazen tekrar edilmeyebilir (Karahana, 2013, s. 54).

Çocuğun gözlerinde şüpheye, öfkeye, merak benzeyen tuhaf bakışlar vardı. (KC)

- Sıfat-fiil alan fiil, yüklemci görevi üstlenir (Özmen, 2013, s. 119)

Fotika hepsini gösterecek. (PS)

- İsim-fiil grubu gibi sıfat-fiiller de bağımlı cümleler oluştururlar ve öbeği meydana getiren ögeler cümleyi ögelerine ayırmak ile belirlenir (Demir&Yılmaz, 2014, s. 234).

- Grubun vurgusu, sıfat fiilden önceki unsur üzerindedir (Karahana, 2013, s. 55).

3. 3. 5. Zarf-Fiil Grubu

“Zarf-fiil grubu, bir zarf fiil ile ona bağlı ögelerin oluşturduğu kelime grubudur. Bu yardımcı ögeler, zarf-fiili anlam bakımından niteler, açıklar ya da tamamlar.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 89)

Özellikleri

- Zarf-fiil ekleri olan; -IncA / -UncA”, “-ArAk”, “-dIkça / -dUkça”, “-mAdAn”, “-Ip / Up”, “-AlI”, “-ken” ve “-r... -mAz”, “...-dI, -dU / mI, mU”, “-dI, -dU, / -AlI”, “...-dI, -dU / -AsI”, “-dI, -dU / -mAdI”, “-dU / -AcAk kalıplarıyla yapılırlar (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 90).

- Zarf-fiil grubunun ana unsuru zarf-fiildir ve sonda yer alır (Karaağaç, 2011, s. 173).

biraz daha yürüyünce (PS), *görür görmez* (PS), *hastalık başlarsa* (PS), *omuzlarını kaldırarak* (PS) vb.

- Zarf-fiil grubunun vurgusu, zarf-fiilden önceki unsurdadır (Karahan, 2013, s. 59).

- Ard arda sıralanmış zarf-fiil gruplarında, grubu meydana getiren ek ya da kelime en son gruptadır (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 95).

Öteki çocuklar, mahalle aralarında topaca kamçı sallar(ken), çatal dala lâstik bağlar(ken), dut ağaçlarından dut toplarken ben deniz kıyısına kaçardım. (HB)

- Hâl ekleriyle çekimlenen bazı sıfat-fiiller, cümlede zarf olarak yer alır. Böyle sıfat-fiille oluşturulan gruplar da birer zarf-fiil grubu olurlar (Karahan, 2013, s. 58).

Rüzgâr olmadığından çamlık derin bir sükûta müstağrak idi. (PS)

- Zarf-fiil grubu, söz dizimi içerisinde zaman, tarz, sebep, şart, bağlama, karşılaştırma gibi fonksiyonlarla zarf görevi üstlenir (Karahan, 2013, s. 59).

Karşı kaldırıma geçer geçmez durdu. (PS)

Paraca bir sıkıntın varsa o cihetten de üzülmeysin. (PS)

İntibak zorlaştıkça ferdiyet artar. (PS)

- Grupta yer alan zarf-fiilin yeri değişebilir (Karahan, 2013, s. 58).

Herkesin ayağı toprağa basardı açınca kapısını. (CE).

3. 3. 6. Sayı Grubu

“Basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri topluluğuna, sayı grubu denir.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 96).

Özellikleri

- Gruptaki sayılar ek almazlar (Delice, 2012, s. 29).

yetmiş üç (PS), *on iki* (PS), *bir milyon* (PS), *yüz bin* (YK) vb.

- Sayı grubunun oluşumda, büyük onluk sayı ve küçük tek sayı olmak üzere iki unsur yer alır (Karaağaç, 2011, s. 189).

- Sayı grubu, diğer bir sayı grubu veya sıfat tamlamasından meydana gelebilir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 97).

iki bin defa (PS), *on sekiz bin* (PS), *iki bin üç yüz doksan iki* (PS)
vb.

- Tam sayıları ifade etmek için tek söz ya da sıfat tamlaması kullanılırken, ara sayıların ifadesi için sayı öbekleri kullanılmaktadır (Karaağaç, 2011, s. 189).
- Sayı grubunda milyona kadar iki unsur vardır. Milyonlu sayılar üç, milyarlı sayılar dört unsurludur. Her unsur kendi içinde, sayı grubu, sıfat tamlaması veya tek kelime olabilir (Karahana, 2013, s. 72).
- “İlk sayının küçük olduğu dizilişlerde ise iki öge arasında çarpım ilişkisi bulunur ve bu durumlarda sıfat tamlaması söz konusudur: iki bin, üç yüz, beş milyon vb.” (Demir&Yılmaz, 2014, s. 234).
- Sayı grubu, söz dizimi içinde sıfat ve bazı çekim eklerini aldığında isim, yer tamlayıcısı, nesne ve yüklem görevi üstlenebilirler (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 98).

Ben bu koltukta otuz iki sene oturdum. (PS)

Bin dokuz yüz otuz sekiz Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm tarihidir.
(KC)

Arabasını kırk bine sattı. (KC)

Bugün aldığı kitapların adedi on iki idi. (KC)

- Sayı gruplarında vurgu, ikinci unsur yani, küçük sayı üzerindedir (Özmen, 2013, s. 108).

3. 3. 7. Ünlem Grubu

“Bir ünlem ile bir isim unsurundan meydana gelen kelime grubudur.”
(Karahana, 2013, s. 70).

Özellikleri

- Ünlem edatı başta, isim unsuru sonda yer alır (Eker, 2016, s. 368; Karahana, 2013, s. 70).

ey Aristippus (PS), *Hey Allah'ım* (PS), *ey deniz* (PS) vb.

- İsim unsuru, tek kelime olabileceği gibi kelime grubundan da meydana gelebilir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 99).

ey mahzun gönül (PS) → ey mahzun gönül
(ünlem) (iu)

- Grubu oluşturan ögeler arasına bir ek giremez (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 99).
- Ünlem grubu, cümle kuruluşuna etki etmez, cümle içerisinde cümle dışı unsur olarak yer alır (Özmen, 2013, s. 110; Karahan, 2013, s. 71; Karaağaç, 2011, s. 189).
- Grubun vurgusunu, ünlem taşımaktadır (Karahan, 2013, s. 71).

3. 3. 8. Unvan Grubu

“Unvan grubu, bir kişi adıyla ondan sonra gelen unvan veya akrabalık adından oluşur.” (Özmen, 2013, s. 110).

Özellikleri

- Bu kelime grubunda, unvan ve akrabalık isimlerinin şahıs isimlerinden sonra gelme zorunluluğu vardır. Şayet bu ögeler yer değiştirir de unvan ve akrabalık isimleri başa gelirse, grup “unvan grubu” değil “birleşik isim grubu” olur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 65).
- Grubu oluşturan unsurlar, eksiz biçimde birleşirler (Karaağaç, 2011, s. 205).

Nazif Paşa (PS), *Eda Hanım* (PS), *Vafi Bey* (PS), *Nuriye Teyze* (PS), *Nazif Paşa* (PS) vb.

- Unvan grubunda şahıs ismi, tek kelime ya da birleşik isim olabilmektedir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 64).

Faik Nüzhet Bey (PS)

- Cümle içerisinde isim görevini üstlenirler (Karahan, 2013, s. 68; Karaağaç, 2011, s. 205).

Vafi Bey elindeki tespahi bir ucundan tutup yukarı kaldırdı ve havada bir şakul resmedecek biçimde sarkıtarak gözlerini yumdu. (PS)

3. 3. 9. Birleşik İsim Grubu

“Bir kimseye özel ad olmak üzere iki veya daha fazla ismin bir araya gelerek oluşturduğu söz öbeğine birleşik ad öbeği denir.” (Karaağaç, 2011, s. 203).

Özellikleri

- Birleşik isim grubunu oluşturan isimler, eksiz olarak birleşirler (Karahan, 2013, s. 69).

Hacı Mustafa (PS), *Arap Süleyman* (PS), *Yahya Aziz* (PS), *Doktor İzzeddin* (PS), *Ferit Güleler* (PS), *Madam Fotika* (PS), *Matmazel Noraliya* (PS), *Sultan Aziz*, (PS) vb.

- Birleşik isim grubu, söz dizimi içerisinde isim görevi görür (Karaağaç, 2011, s. 204).

Yahya Aziz, Ferit'e yarım bardak su ile iki komprime verdi. (PS)

- Birleşik isimler çoğunlukla özel isimlerden oluşturulur. Çok ender de olsa özel isim yerine kullanılan cins isimlerinden de birleşik isim oluşturulduğu görülür (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 42).

Mareşal Fevzi Çakmak (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 42) vb.

- Birleşik isim grubunun unsurları arasında herhangi bir tamlayan-tamlanan, asıl-bağlı, öge ilişkisi yoktur, bağımsız olarak bir araya gelmektedirler (Karaağaç, 2011, s. 161).

- “Birleşik kelimelerle, birleşik isimleri birbirine karıştırmamak gerekir. Birleşik kelimeler yeni bir kavramı karşılamak üzere birden çok kelimenin anlamca kaynaşmasından meydana gelir. *Ayakkabı, sivrisinek, açığız, hanımeli* vb. Birleşik isim, bir şahsa ad olan ve birden çok ismin meydana getirdiği kelime grubudur.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 42-43)

Ziya Gökalp (PS), *Ferit Güleler* (PS), *Kemal Tahir, Orhan Veli* vb.

- Birleşik isim grubunu unvan grubuyla da karıştırmamak gerekir. Unvan grubunda vurgu başta, birleşik isimde sondadır.

3. 3. 10. Birleşik Fiil

“Birleşik fiiller, “bir isim unsuru + yardımcı fiil” veya “ünlü zarf-fiil almış bir fiil + yardımcı fiil”den oluşur. Buna göre birleşik fiiller, isimlerle kurulan birleşik fiiller, fiillerle kurulan birleşik fiiller olmak üzere iki gruba ayrılır.” (Özmen, 2013, s. 88).

3. 3. 10. 1. Bir Hareketi Karşılayan Birleşik Fiiller

Bir isim unsuru ile bir yardımcı fiilden oluşurlar.

isim unsuru+ yardımcı fiil

Bir hareketi karşılayan birleşik fiiller kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır: “*et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-*” yardımcı fiilleriyle kurulanlar ve asıl fiillerle kurulanlar (Karahana, 2013, s. 73-75).

“*et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-*” yardımcı fiilleriyle kurulanlara örnek verecek olursak;

vâki ol- (PS) → vâki ol-

(isim) (yf)

tahayyül et- (PS) → tahayyül et-

(isim) (yf)

Asıl fiillerle kurulanlara örnek verecek olursak;

ağır gel- (PS) → ağır gel-

(isim) (yf)

ifade ver- (PS) → ifade ver-

(isim) (yf)

İsime getirilen yardımcı fiiller geçişli ve geçişsiz olmak üzere ikiye ayrılır. Geçişli birleşik fiil yapan yardımcı fiiller *et-, eyle-, kıl-, yap-*; geçişsiz birleşik fiil yapan yardımcı fiiller ise *ol-* ve *bulun-*'tir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 68; Karaağaç, 2011, s. 192).

Bu grup içerisinde deyimleşmiş birleşik fiiller de yer almaktadır, bu türdeki birleşik fiiller, bir fiil ve bu fiile bağlı en az bir ögenin birleşiminden oluşmaktadır, bu yapıyı meydana getiren kelimelerden biri ya da tümü sözlük anlamını yitirmiştir, bu sebeple bu yapılar bir cümlede yer aldıklarında, yapıyı oluşturan kelimelerin hiçbiri diğerlerinden ayrı düşünülemez (Gülsevin, 2011, s. 1152).

Özellikleri

- Tek başına kullanıldığında asli şekillerini kaybeden isimler, yardımcı fiile bitişik olarak yazılır: *sabret-*, *hallet-*, *hisset-*, *affet-*, *zannet-* gibi (Karaağaç, 2011, s. 192).

hisset- (PS) → his + et-
(isim) (yf)

kaybol- (PS) → kayıp + ol-
(isim) (yf)

naklet- (PS) → nakil + et-
(isim) (yf)

- İsim ve yardımcı fiilin bir araya gelmesinden oluşan birleşik fiillerden, Türkçenin hece yapısına uyumlu olanlar, ayrı yazılır: *konuşmaz ol-*, *fena ol-*, *ümit et-*, *gidecek ol-*, *vermiş bulun-* gibi (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 68).
- İlk ögesi isimden oluşan birleşik fiillerde, yardımcı fiil, ilk sözcüğün yüklem meydana getirmesini sağlamaktadır (Demir&Yılmaz, 2014, s. 234).

Yalnız ışık benekleriyle dolu sisli bir derinlik içinde hiç bir şekle bağlı olmayan haykırış devam ediyordu. (PS)

- Bu yapıdaki kelime gruplarının isim unsuru kelime grubundan oluşabilir (Karahana, 2013, s. 75).

Yalnız, şimdi, Ferit onun nefes alışının sesini duyar gibi oluyordu.
(PS)

3. 3. 10. 2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller

“Bu yapıda oluşturan birleşik fiiller, -A, -I, -U, bazen de -Ip, -Up zarf fiiline bil-, ver-, gel-, gör-, kal-, dur-, yaz-, koy-, yarı yardımcı fiillerin gelmesi ve her iki fiilin kaynaşması, birleşmesi ile meydana gelir.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 77; Karahana, 2013, s. 77).

[fiil + zarf-fiil eki] + [yardımcı fiil]
--

Örnek verecek olursak;

salıver- (PS) → sal-ı + ver-

(fiil+zfe) (yf)

kesebil- (PS) → kes-e + bil-

(fiil+zfe) (yf)

Özellikleri

- Bu tür fiil öbekleri, kip ekleriyle çekimlendiğinde cümle içerisinde kesinlikle yüklem görevi üstlenirler (Delice, 2012, s. 27).

*Nedime ellerini yüzünden çekti ve bir kahkaha **saltıverdi**.* (PS)

- Söz dizimi açısından, birinci fiil ikinci fiile bağımlıdır; anlam açısından da ikinci fiil birinci fiilin içeriğini tekrar, süreklilik, birdenbirelik, beklenmezlik, yaklaşma, ihtimal, yeterlik gibi anlamlar verir (Demir & Yılmaz, 2014, s. 234; Karahan, 2013, s. 77).

- Birleşik fiillerin bazılarında birinci unsur, bir kip eki taşıyabilir. Bu kip eki zarf-fiil ekinin yerine geçmiştir (Karahan, 2013, s. 78).

*Gece boyunca sokaklarda **dolandı durdu**.* (KC)

- Bu tip fiil öbeklerinde asıl fiile -a ve -ı zarf-fiili yoluyla birleşen yardımcı fiillerle oluşturulan fiil öbeklerinde yardımcı öge ile temel öge birleşik yazılır (Delice, 2012, s. 27).

olabil- (PS), *okuyabil-* (PS), *gelifiver-* (PS) vb.

3. 3. 11. Tekrar Grubu

“Tekrar grubu, anlamı güçlendirmek, ifade gücünü arttırmak, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya gelmesiyle oluşan kelime grubudur” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 44).

Tekrar grubuna örnek verecek olursak:

çanak çömlek (PS), *kedi köpek* (PS), *güç belâ* (PS), *zaman zaman* (PS), *vallah billâh* (PS), *bir iki* (PS), *lüzumlu lüzumsuz* (PS), *irili ufaklı* (RME), *kılık kıyafet* (RME), *aşağı yukarı* (YK) vb.

Özellikleri

- Tekrar grubu, söz dizimi içinde isim, sıfat, zarf veya fiil görevinde bulunurlar (Karahan, 2013, s. 61).

Derim tırmık tırmıktır. (PS)

Odasında sandık sandık kitap vardır. (PS)

Kanat yavaş yavaş açılıyordu. (PS)

Sonra tüccar oldu, İstanbul'a gelip giderdi. (PS)

- Bu grupta yer alan iki kelime anlam ve şekil ilişkisi yönünden birbirlerine yaklaşırlar (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 44).

- Grubu oluşturan unsurlar, farklı çekim ekleri alabilir (Karahan, 2013, s. 61).

ağlaya ağlaya (PS), *dağdan taşta* (PS), *doğudan batıya* (CA), *ağızdan ağıza* (CA), *şundan bundan* (YK) vb.

- Tekrar grubunun unsurları her zaman ayrı yazılır, arasına virgül veya kısa çizgi koyulmaz (Karaağaç, 2011, s. 199; Özkan&Sevinçli, 2015, s. 44).

- İkilemelerde vurguyu birinci ve ikinci öge üzerinde taşır (Özmen, 2013, s. 76).

3. 3. 12. Edat Grubu

“Bir isim ile çekim edatından oluşan kelime grubuna edat grubu denir.” (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 60).

isim unsuru + çekim edatı = edat grubu

Edat grubuna örnek verecek olursak;

demir gibi (PS) → demir gibi

(isim) (çe)

Özellikleri

- Günümüzde, Türkiye Türkçesinde kullanılan çekim edatları; *ait, başka, beri, dair, değin, dek, diye, doğru, evvel, gayri, gibi, göre, için, sonra, ile, dolayı, kadar, karşı, karşın, önce, ötürü, rağmen, sıra, üzere, yana*’dır ve bunlar edat grubu oluştururlar (Özmen, 2013, s. 100).

- Edat grubunda isim unsuru başta yer alırken, çekim edatı sonda yer alır (Karahan, 2013, s. 63).

biraz sonra (PS), *bal gibi* (PS), *herşeye rağmen* (PS), *biraz evvel* (PS), *liyakate göre* (PS) vb.

- Her edat, kendinden önceki ögeyle doğrudan doğruya birleşmemektedir. İsim unsurlarıyla doğrudan doğruya birleşenlerin yanında, isimlerin çıkma ya da yönelme, zamirlerin çıkma, yönelme ya da tamlayan durumuyla birleşenlere de rastlarız (Özmen, 2013, s. 100).

öğleden sonra (PS) → öğle-den sonra
(isim) (çe)

- Edat gruplarında yer alan isim unsurlarından bazıları zarf-fiil veya zarf-fiil eki almış olabilirler (Karahan, 2013, s. 64).

Benim Zehrâm da sesi kısılmadan evvel böyle bağırdı. (PS)

- Edat grubunda, isim unsuru, tek bir kelime, isim yerine geçen kelime grubu ya da cümleden oluşabilir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 60).

iki dakika kadar (PS) → iki dakika kadar
(iu) (çe)
(st) (çe)

- Edat grubu, söz dizimi içinde sıfat, zarf ve isim görevi üstlenir. Bu kelime grubu, yapısındaki edatın çeşidine göre zaman, yön, durum, benzetme, sebep, miktar, şart vs. bildirmektedir (Karahan, 2013, s. 64)

On seneden beri böyle bir hal geçirmedi. (PS)

Eda Hanım'ın odasında bazı tıkırtılar var gibiydi. (PS)

- Edat gruplarında vurguyu isim unsuru taşır (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 60).

3. 3. 13. Bağlama Grubu

“Bağlama edatları ile birbirine bağlanmış iki veya daha fazla isim ögesinin veya cümlelerin oluşturduğu söz öbeğidir.” (Karaağaç, 2011, s. 200)

Özellikleri

- Bağlama grupları, bağlaçlar (*ve, u/ü, vu/vü, hem, de, hatta, ile, ilâ, veya, yahut, ya da, değil, hem de, hatta, ile, kâh... kâh, ya... ya, da/de, ne...*

ne, hem... hem, gerek... gerek (se) vb.) ve bu bağlaçların birbirine bağladığı en az iki unsurdan oluşurlar (Karahan, 2013, s. 65).

Çinli ile Tatar (PS), hayf ü dehşet (PS), istihsal veya teknik (PS), gün ve ay (PS) vb.

- Bağlama grubunu oluşturan her iki öge de, kelime veya kelime grubu veyahut biri kelime grubu olabilir (Özmen, 2013, s. 80).

bir eşya yığını veya boşluk (PS)

bir kitap yahut bir sinema (PS)

- İki den fazla isim unsurundan meydana gelen bir bağlama grubunda ‘ve’ bağlama edatı, son iki isim unsurunun arasında bulunur (Karahan, 2013, s. 65).

isim unsuru + isim unsuru + bağlama edatı + isim unsuru = bağlama grubu

siyah, kıvrıkcık ve kabarık (PS)

- Bağlama grubunun içerisine cümlenin başka ögeleri girebilir (Karahan, 2013, s. 67).

Kız onun yüzüne değil büyük bir dikkatle sağ tarafa bakıyordu. (KC)

- Bağlama grupları, eksiz veya çekim ekleri olarak cümlede isim, sıfat, zarf; özne, nesne, yer tamlayıcısı ve yüklem görevi üstlenirler (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 105).

Oğlanın şakakları ve çıkık elmacık kemikleri ablasında kardeşlik damgasıydı. (PS)

Kız sabit ve donuk gözlerle oğlana bakıyordu. (KC)

Kapı ve pencereye alarm taktırdılar. (KC)

Beni bu halde gören ya bir mecnun veya bir mezar kaçkını zanneyecek idi. (PS)

Sesi de parlak ve ahenkliydi. (PS)

- Bağlama grubunda, her unsur kendi vurgusunu barındırır (Karahan, 2013, s. 68).

3. 3. 14. Kısaltma Grupları

“Söz öbekleri ve cümlelerden yıpranma ve eksiltme (ellipsis) yoluyla ortaya çıkan öbeklerdir.” (Karaağaç, 2011, s. 175).

Özellikleri

- Bu gruplar, çoğunlukla isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil gruplarından kısaltılmış ve bunların bir bölümü kalıplaşmıştır (Karahan, 2013, s. 79).
- Kısaltma grupları, iki isim unsurundan oluşur ve ikinci unsur çoğunlukla bir nitelik ismidir (Karahan, 2013, s. 80).
- Kısaltma grubunu oluşturan ögeler tek kelime ya da kelime grubu olabilir (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 107; Özkan, 2004, s. 137).

Bu kelime grubunun, incelenen kaynaklarda, 9 farklı türü yer almaktadır.

3. 3. 14. 1. Yönelme Grubu

Yönelme hâli eki almış bir isim ile ondan sonra gelen bir isim ya da sıfattan oluşan kelime grubudur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 107).

güne ait (PS), *tipe karşı* (PS), *cana yakın* (PS), *aslına uygun* (PS), *vatanına âşık* vb.

3. 3. 14. 2. Bulunma Grubu

Bulunma hâli eki almış bir isim ögesinin ondan sonra gelen isim ögesiyle oluşturduğu kelime grubudur (Karaağaç, 2011, s. 180).

ikide bir (PS), *arada bir* (PS), *işinde usta*, *sırtında aba* vb.

3. 3. 14. 3. Uzaklaşma Grubu

Uzaklaşma hâli eki almış bir isim ile ondan sonra gelen bir isim ya da sıfattan oluşan kelime grubudur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 107).

iki zühulden fazla (PS), *senden ihtiyar* (PS), *herkesten geç*, *kendinden emin*, *zehirden acı* vb.

3. 3. 14. 4. İsnat Grubu

Unsurları çekim eki almamış ya da sadece birinci unsurunda iyelik eki bulunan kısaltma gruplarıdır (Karahan, 2015, s. 80).

Bu kelime grubu, unsurları yer değiştirmiş sıfat tamlaması gibidir (Karaağaç, 2011, s. 175).

eli boş (PS), *başı açık* (PS), *boyu uzun* (PS), *beli ince* (PS), *ağzı açık* (PS) vb.

3. 3. 14. 5. Yükleme Grubu

Birinci unsuru yükleme hâli eki alan kelime grubudur (Karahan, 2013, s. 81).

seni istikbâl, *seni hayâl* vb.

3. 3. 14. 6. Vasıta Grubu

Vasıta eki almış bir isim ile bir başka isim ya da sıfattan oluşan kelime grubudur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 111).

yanıklarla dolu (PS), *bunlarla dolu* (PS), *elleriyle beraber* (PS), *ilâhi esanslarla dolu* (PS) vb.

3. 3. 14. 7. İlgi Grubu

İlgi eki almış bir isim ile başka bir isimden oluşan kelime grubudur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 112).

İlgi grubu, bir çeşit isim tamlamasıdır (Karaağaç, 2011, s. 178).

bizim dünya, *sizin kız* vb.

Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserinde, bu yapıdaki tamlamalar *belirtili isim tamlaması* olarak kabul edilmektedir. Çalışmada, bu eserdeki tasnif esas alındığı için *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında bu yapıdaki tamlamaların oluşturduğu yüklemeler *belirtili isim tamlaması* kabul edilmiş ve sınıflandırılmıştır.

3. 3. 14. 8. Eşitlik Grubu

Eşitlik eki (-cA, -çA) almış bir isim ile başka bir isimden oluşan kelime grubudur (Özkan&Sevinçli, 2015, s. 113).

sayıca fazla (*düşman*), *vücutça zayıf* (*insanlar*) vb.

4. BULGULAR

4. 1. MATMAZEL NORALİYA’NIN KOLTUĞU ROMANINDA YÜKLEMİ OLUŞTURAN KELİME GRUPLARI

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* romanında yüklemi oluşturan kelime grupları bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir. Tespit edilen kelime gruplarının sınıflandırılmasında ise Leylâ Karahan’ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserinde yer alan Kelime Grupları tasnifi esas alınmıştır.

4. 1. 1. BİRLEŞİK FİİL

Bu yapıdaki yüklemelerin sınıflandırılmasında Leylâ Karahan’ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserindeki Birleşik Fiil kısmındaki tasnif esas alınmıştır. Bu sınıflandırmaya göre birleşik fiiller, bir hareketi karşılayan birleşik fiiller ve bir hakereti tasvir eden birleşik fiiller olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* romanındaki birleşik fiilli yüklemeler özelliklerine göre 2 ana başlık ve 39 alt başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 1. 1 Bir Hareketi Karşılayan Birleşik Fiiller

Bir hareketi karşılayan birleşik fiiller kendi içerisinde ikiye ayrıldığı için bu yapıdaki yüklemeler 2 alt başlık altında verilmiştir. Bu 2 alt başlık da birleşik fiil yapısındaki yüklemelerin özelliklerine göre ayrıntılandırılmıştır.

4. 1. 1. 1. 1. “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiiller

Ana yardımcı fiillerle kurulmuş birleşik fiil yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 1. 1. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Borazan ve maymun kayboldu (kayıp + ol-). (s. 7) (s. 16) (s. 18) (s. 21) (s. 23) (s. 26) (s. 27) (s. 36) (s. 41) (s. 57) (s. 69) (s. 70) (s. 84-85) (s. 101) (s. 132) (s. 132) (s. 138) (s. 150-151) (s. 153) (s. 174) (s. 183) (s. 216) (s. 222) (s. 231) (s. 239) (s. 262)

*Yalnız ışık benekleriyle dolu sisli bir derinlik içinde hiç bir şekle bağlı olmayan haykırış **devam / ediyordu.** (s. 7) (s. 8) (s. 12) (s. 13) (s. 17) (s. 19) (s. 27) (s. 27) (s. 35) (s. 37) (s. 46) (s. 55-56) (s. 77) (s. 79) (s. 81) (s. 98) (s. 99) (s. 99) (s. 108) (s. 132) (s. 145) (s. 153) (s. 157) (s. 168) (s. 172) (s. 209) (s. 213) (s. 241) (s. 247) (s. 247) (s. 268) (s. 276) (s. 283-284) (s. 290) (s. 300) (s. 311)*

*“**Eksik / olma oğlum**” dedi kadın. (s. 9)*

*Elini ona dokundurmadan tiksinen Ferit, çocuğunun karnını açması için anasına **işaret / etti.** (s. 11) (s. 92) (s. 126) (s. 261) (s. 285)*

*Biraz evvel burada yıkanırken, musluğun bu kadar iyi oğulmuş ve parlatılmış olduğuna **dikkat / etmemiş miydi?** (s. 12) (s. 15) (s. 27) (s. 66-67) (s. 140) (s. 200) (s. 224) (s. 227) (s. 283)*

*Tam o anda, zihninde simsiyah, ortalarında birer ışık beneğiyle, kırılmayan gözlere benzer karanlık iki yuvarlak **peyda / oldu.** (s. 15) (s. 41) (s. 46)*

*Kadına bir havluyu tavandaki ampule sararak iyice ısıtmasını ve çocuğun midesi üzerine koymasını **tavsiye / etti.** (s. 17) (s. 132) (s. 171)*

*Bu arzu kulağındaki sesleri hemen **yok / etti.** (s. 17) (s. 287)*

*Kadın bezi çocuğun midesine tekrar koyarken, Ferit'e bunun iyi geldiğini söylüyor ve **dua / ediyordu,** ihtiyar ortada yoktu. (s. 18) (s. 18) (s. 107) (s. 224) (s. 226) (s. 227) (s. 227) (s. 259) (s. 262) (s. 262) (s. 263) (s. 263) (s. 265) (s. 312) (s. 313)*

*Kadın **teşekkür / etti.** (s. 18) (s. 238)*

*Ayak fotoğrafçısı Karnik'in saatini yankesici çarpmış; onun yanındaki odada yatan hazıryiyici karı, gümüş saatini kızının sünnet olan oğluna **hediye / etmiş;** Denizli'ye gidip gelen seyyar dişçi üç gün var, bir ay yok; Bandırma'dan tavuk getiren Fettah da görünmez, odası kapalıdır; şu üst yandaki odada oturan romatizmalı yerinden kııldamaz ki saat kullansın; onun karşısındaki odada oturan, vekâlet emrine alınmış lise hocası, bir gün kendisine saati soran Tahir Beye (ihtiyara) gece ile gündüzden başka zaman bilmediğini söylemiş. (s. 24) (s. 149)*

*Ferit kadının parmak ucundan yarısı mukavva kaplı pencereye doğru uzanan farazî çizgiyi **takip / ediyor** ve camı parçalayıp içeriye girecek felâketi bekliyor. (s. 25) (s. 75) (s. 225)*

*Fakat yüzünün felç geçiren tarafındaki göz, yabancı bir ruha aitmiş gibi tarafsızlığını **muhafaza / ediyor** ve yanibaşındaki gözün içinde kopan kıyametlerden habersiz ve dalgın duruyor. (s. 25) (s. 212)*

*Allah aşkına Yusuf Allah aşkına, tahtaların üzerine sigara bırakma, yanacağız, **kül / olacağız**. (s. 26) (s. 32) (s. 257)*

*Aman oğlum, Allah kimsenin başına vermesin, bak ellerime nasıl titriyor, hatırladıkça **fena / oluyorum**. (s. 31) (s. 83) (s. 83)*

*Zehra gözlerini babasına saplamış içine çekiyor, nefesini göğsünde **hapsediyor (hapis + et-)** sonra birdenbire bırakıyor ve soluyor. (s. 31) (s. 35) (s. 318)*

*Oda kapısını açmasıyla kapaması **bir / olur**: Dışardan içeriye öyle bir duman saldırır ki gözlerinin içi yanan kadın “ayy...” diye bağırır ve aksırmaya başlar. (s. 31) (s. 32) (s. 131)*

*Meşrutiyetten sonra Rıfat Bey, yok estağfurullah, Faik Nüzhet Bey onu bir kaç defa **taltif / etti**. (s. 34)*

*2000 kuruş maaşla düyun-ı muntazamaya mümeyyiz **tayin / olundu**. (s. 34)*

*Hattâ bunlardan bir tanesinin amortisman ve faizini tesviye **mümkün / olamadı** da İngiltere hükümeti bu parayı hapsetti vermedi bize. (s. 35) (s. 212)*

*Hattâ bunlardan bir tanesinin amortisman ve faizini tesviye mümkün olamadı da İngiltere hükümeti bu parayı **hapsetti (hapis + et-)**, vermedi bize. (s. 35)*

***Mâni / olmayayım**. (s. 35) (s. 35) (s. 86) (s. 158) (s. 187) (s. 189-190) (s. 202) (s. 306-307)*

*Asıl bu kadın, nasıl **arzedeyim (arz +et-)**, dalgın, pasaklı, sinirli, kavgacı; birader merhum da bendeniz gibi sessizdi efendim, bu kadın onun başına terlik, sürahi kapağı, çerçeve, eline ne geçerse atardı. (s. 35) (s. 277-278) (s. 277-278)*

Beğendi bile bu merakı ve onu teşvik / etti: “Şimdi gider gelirim,” dedi Feridun. (s. 36)

Fakat izah / etmedi. (s. 37) (s. 148) (s. 191) (s. 306)

Ümitsiz bir iki yumruk daha savurduktan sonra, taşlıkta sürtünen bir terlik sesi duyunca, kısa bir aptallıktan başka bir şey olmayan hayretin hiç bir çeşidini sevmeyi için, Vafi Bey’in uyanık olduğuna hükmetti (hüküm + et-). (s. 39) (s. 72) (s. 178-179)

Parmaklarının ucuyla bir budak deliğini, bir kıymığı, bir çatlağı fark / ediyordu. (s. 43) (s. 84) (s. 87) (s. 127)

Arada bir duruyor, soluğun intizamını kontrol / ediyordu. (s. 43) (s. 145) (s. 247)

Bunu düşününce Ferit hemen geri döndü ve beklediği şeyle karşısına çıkan bu ibiş suratu arasındaki farka daha rahat gülebilmek için acele / etti. (s. 44) (s. 119)

Kadın başıyla tasdik / etti. (s. 45) (s. 152) (s. 160)

Nikâh / etmedi. (s. 47) (s. 251)

Ben yemin / ederim ki hanım, gelen Hüseyin’di, gözümle gördüm. (s. 50) (s. 56) (s. 117) (s. 117) (s. 238) (s. 253) (s. 262-263)

Cafer Bey Ankara’dan gelince alay / ederdi benimle. (s. 50) (s. 184) (s. 240) (s. 298) (s. 304)

Belki razı / olacaktı. (s. 51) (s. 122) (s. 142) (s. 242) (s. 253) (s. 305)

Bir zamanlar Ferit’in, arkasından daima siyah bir köpek geliyormuş vehmi içinde hekim hekim dolaştığı tarihlerde babası ona bu köpeğin mevcut olmadığını isbata ne kadar çalışmış, fakat muvaffak / olamamıştı. (s. 52) (s. 101) (s. 145) (s. 292) (s. 300)

Ferit onu kendi yatağına uzatıyor, muayene / ediyor ve bu sefer, aradaki Hüseyin engelini ustalıkla berteraf edecek kadar sabırlı ve dereceli hareket ediyordu. (s. 53) (s. 172)

Ferit onu kendi yatağına uzatıyor, muayene ediyor ve bu sefer, aradaki Hüseyin engelini ustalıklı berteraf edecek kadar sabırlı ve dereceli hareket / ediyordu. (s. 53) (s. 264)

Gece Hüseyin beni tekmeledi de şimdi mi farkında / oluyorum? (s. 57)

Kiraya ilâve / eder. (s. 58) (s. 153) (s. 160) (s. 161) (s. 178) (s. 211) (s. 225) (s. 241) (s. 252) (s. 292)

Şu meseleyi halledelim. (s. 59)

Bütün o kaba yüzün maskara teferruatını, zift kaşları, havuç burnu, yorganın kirlerini ve yırtıklarını, şiltenin altında davul gibi gümbürdeyen gaz sandıklarını gözün görmedi ama için gördü ve kaydetti (kayıt + et-). (s. 59) (s. 110)

Yani böyle bir dolgunluğun nevrozonu gideren boşalma ruhumuza ait kıymetleri de beraber mi tahliye / ediyor? (s. 59)

Hiçbir şey, bunlar kadar, Muhtar'ın sinirli ve Lojikomatematik ruh yapısını ilân / edemezdi. (s. 60)

Çünkü, acele işi olduğu için fazla beklemek istemeyen Selma, Ferit'i mutlak görüp bugün Cevat eniştesine gelmesi lâzım geldiğini ona söylemeye Muhtar'ı memur / etmişti. (s. 60)

Mantonun satıldığına emin olmak için "mutlaka"yı tekrar / ettirdi. (s. 60) (s. 74) (s. 125)

Nedime'nin anlattığı ve Selma'nın da baş sallayarak tasdik ettiği bu hikâyeye Ferit'in döner kebabından kompostosuna kadar yaşayacağı lezzet anlarını bulandıran bir milliyetçi hitabesi dinlemesine sebep / oldu. (s. 61) (s. 71)

Komposto ile beraber Charles Maurras da teşrif / etti. (s. 61)

Eski Atina'dan bugünkü Paris'e kadar, tünel gişesinin önüne yığılan insanlar gibi, asırlar birbirini itiyor, Muhtar'la Maurras'tan hangisine ait olduğu bu kargaşalıkta pek iyi anlaşılmayan fikirler, kompostonun içine tatarcık sürüsü gibi hücum / ediyordu. (s. 92) (s. 61) (s. 98)

Bu arada on kadar kürdan daha şehit / oldu. (s. 61-62)

Hiç sesini çıkarmayan Ferit bu sefer de susmasının hesabını vermeye davet / edildi. (s. 62) (s. 95) (s. 115)

Berberde saçlarını kestirmek için bu sabah evde traş / olmamıştı. (s. 64) (s. 182) (s. 235)

Ferit ısrar / etmedi. (s. 66) (s. 218) (s. 311)

Elini göğsüne götürdü ve mırıldandı: “Hayret!” ihtiyar hayret / etmiyor, gülümsüyordu. (s. 67) (s. 245)

İlâç yirmi-yirmi beş dakikadan evvel tesir / etmez. (s. 67)

İhtiyar sormadı, belki içinden sormakla kaldı; Ferit de cevap vermeye mecbur / olmadı, içinden cevap vermekle kaldı. (s. 65) (s. 70) (s. 264)

Ferit, babasının asla affetmeyeceği bir tecessüsle değil, kendi tahminini kontrol etmek için yavaşça kalkmış, ayaklarının ucuna basa basa bir kaç adım attıktan ve kendisini kapının yanında duran tombul bir vazonun arkasına sakladıktan sonra da hiçbir şey göremeyince onların geri dönmelerine en doğru mânâyı vermek için yine tahmin / etmiştir ki, Suzy ile Haldun'un dudakları arasında bir kıl geçecek kadar mesafe kalmamış, hattâ kadının üst dudağı oğlanın ağzında biberon lâstiği gibi (s. 70) (s. 190) (s. 298)

Karısı salonun kapısında görüldüğü için, Mister Joe “derkenar” da karar / kıldı. (s. 71)

Anlamazsan beni, affet, dedi. (s. 77) (s. 136-137) (s. 298)

Bilmediği bir apartmanın karanlık merdiveninde, taşların üstünde dört ayak üstü düşüp sana modern bir kız olduğunu mu ispat / edecekti? (s. 79)

Ferit'in sol gözlerinin altında bir çizgi sıçrayışı, Nedime'ye âdi teferruatı ihmal etmesi lâzım geldiğini kabul / ettirdi. (s. 80) (s. 133) (s. 247) (s. 272)

Kızına yalnız başına sokağa çıkmayı men / ediyor. (s. 80) (s. 179)

İstiyormuş ki onlar Türklere iktisâden hâkim / olsunlar, yeter. (s. 81) (s. 145) (s. 268-269)

Anne tarafına karşı derin bir kini vardır, belli / etmez. (s. 83) (s. 257)

“Hiç bir şeye inanmaz” dedi, Selma **itiraz / etti**; ve seni öyle bir tanrılaştırarak **müdafaa / etti** ki, dinlemeliydin Ferit, şimdi utancından boğulurdun. (s. 84)

Kendi kendine “peki, niçin Selma...” diye başlayan bir mesele teklif ettiği zaman, içinden yankı halinde bir ses bu soruyu ona aynen **iade / ediyordu**. (s. 85) (s. 212)

“Saatimi alamazsam...” diye başlıyor, fakat bu ihtimalin en yakın neticesini bile tahmin edemediği için soruyu değiştiriyordu: “Peki ya Saim'e gitmezsem...” Buna Saim'i bulamamak ihtimali karışıyor ve o zaman mesele daha çapraşık bir hale geldiği için zihni, tereddüdün nizamını da **kaybediyordu (kayıp + et-)**. (s. 86) (s. 137-138) (s. 137-138) (s. 160) (s. 180) (s. 244) (s. 244) (s. 244) (s. 268) (s. 271) (s. 288) (s. 302)

Ve bu açlık şimdi olduğu gibi onu **rahatsız / ediyordu**. (s. 89) (s. 143) (s. 157) (s. 227) (s. 296)

Muhakkak **reddediyor**, fakat mümkünü inkâr edemiyordu. (s. 89) (s. 159) (s. 303)

Muhakkak reddediyor, fakat mümkünü **inkâr / edemiyordu**. (s. 89) (s. 218) (s. 297-298) (s. 298) (s. 318-319)

Saati **merak / etti**. (s. 89) (s. 154) (s. 212) (s. 233) (s. 242) (s. 260) (s. 262) (s. 266) (s. 282-283) (s. 294) (s. 296)

Nedime **itiraf / etmedi mi?** (s. 91) (s. 240) (s. 299)

Verdiği karardan **rahat / etmemiştir**. (s. 91) (s. 121) (s. 194) (s. 309)

Selma'yı hiç sevmiyor, aramıyor, istemiyor değildir: yarın onu gücendirdiğine **pişman / olacaktır**; onu yeniden kazanmak zor veya imkânsız olacaktır. (s. 92) (s. 152)

Birdenbire omuzunda kuvvetli bir el **hissetti**. (s. 93) (s. 118) (s. 119) (s. 145) (s. 167) (s. 189-190) (s. 207) (s. 270) (s. 271) (s. 274) (s. 275) (s. 277) (s. 277)

Burada bir köpek olduğundan **şüphe mi ediyorsun (şüphe / et-)?** (s. 95) (s. 95) (s. 124) (s. 176) (s. 195) (s. 223) (s. 295) (s. 295)

Zinhar seninkini de vehim **telâkki / eyleme**. (s. 97)

Müfessirler Kur'ânda kelbin lâl olduğunu **beyan / ederler**. (s. 97) (s. 100)

Yanlıştır, Beyzavî'ye **itimat / et**, dedi, Kıtmir mağarada konuşmuştur. (s. 97)

Meçhulâtta **sual / et**. (s. 97) (s. 267)

Hak Celle ve Elâ Hazretleri seni **tecrübe / etmektedir**. (s. 97)

Darülfünunda ne **tahsil / eylersiniz?** (s. 97)

Ebussuud yine **fütur / etmez**. (s. 98)

Tecelliyat, ister köpek olsun, ister engerek, ister çıplak, ister Arap, sübhanîdir: Min tarafillâh **zuhur / eyler**. (s. 99)

İflah / olmaz o. (s. 99)

Ne **teklif / etmiş**. (s. 99) (s. 316)

Şeyh-i Ekber buyurur ki; insan-ı kâmil on sekiz bin âlemi, on sekiz bin gözle **seyreder (seyir + et-)**. (s. 100) (s. 100) (s. 100) (s. 137) (s. 192) (s. 232) (s. 240) (s. 277-278) (s. 317) (s. 317) (s. 318)

Âlem-i mülk dahi derler; âlem-i nasut dahi derler; âlem-i halk dahi derler; âlem-i his dahi derler; âlem-i anasır dahi derler; âlem-i eflâk ve encüm dahi derler; âlem-i mevalid dahi derler; maadin ve nebatat ve hayvanat **murad / olunur**. (s. 100)

Arş-ı azim dahi bu âlemdendir; âlem-i ecsam cümlesini muhîttir; bu âlem-i şehadetten gayri âlemlerin cümlesine gayip **ıtlak / olunur**. (s. 101)

Fakat taraftı haktan sana tecelliyat **vâki / olmaktadır**. (s. 101)

Teşhis / olunamadı. (s. 101)

Hazret-i Vafi de odabaşılığı Kasım'dan devralınca hem kiradan kurtulmak, hem de sahib-i haneye yirmi lira bedel-i icar vermeye mukabil buradaki dokuz odanın sekizinden iki yüz liraya yakın bir meblâğ temin eylemek gayesiyle Allah'a sığınıp bu evi haşeret ve levsiyattan temizlemeye **azim / eyledi**. (s. 103)

Hemen "Aleyküm selâm" diye **mukabele / ederdim**. (s. 103) (s. 211) (s. 214)

Müdahale / ettim. (s. 104)

Velâkin haneye de erbab-ı namusu kabul / eyledik... (s. 104)

Ben kiracıların gramofon, radyo ve saz çalmalarına da müsaade / etmem.
(s. 106) (s. 124) (s. 142)

Yalnız Ahmet Tosun, romatizması yüzünden odasında her daim oturmaya mahkûm olduğundan kimse tarafından duyulmamak şartıyla tanbur çalmasına müsaade / olunmuştur. (s. 106)

Bir şikâyet vaki olursa derhal sazı müsadere / edilecektir. (s. 106)

Çağırıp ihtar / ettim. (s. 106)

O da bana senin gibi hane derununda gece yarısından sonra dolaşanlar bulunduğunu ve ziyadesiyle korktuğunu hikâyeye / eyledi. (s. 106)

Kendisinden rica / edeceğim. (s. 106) (s. 142) (s. 184) (s. 224-225) (s. 238)
(s. 308)

Bizi sıyanet / eylesin. (s. 106-107)

Hayırsızada açıklarında bulunan cesedin ona ait olduğu iddia / edilir. (s. 107) (s. 217) (s. 217)

Maniye itibar / olunur. (s. 107)

Bize malûm / olur. (s. 107) (s. 264)

Velâkin hidayete / ereceksin. (s. 107)

Valide vefat / etmiş galiba. (s. 107-108) (s. 108)

Nefs-i nâtıkan inkisam içredir, birbiriyle cidâl / eyler. (s. 108)

Evvêlâ kaşlarını sonra başını kaldırdı, yine Ferit'in yüzüne bakmadan: İşte böyle, dedi, haydi git, biraz da kendi nefsinle hasbıhal / et. (s. 108)

O kadar korkmuştu ki bu kararını geç tatbik / etti. (s. 112) (s. 186)

Yatağın kenarına leğenlerle su koydum, o da fayda / etmedi. (s. 117)

Ferit mantonun satılması müjdesiyle yatıştırılmayacak bir kederle karşılaşınca, kuru teselliler yerine susmayı tercih / etti. (s. 118) (s. 198) (s. 299)

Ya birine **teslim** / **olacağım** yahut mahalle bekçisiyle bile olsa evleneceğim. (s. 118) (s. 209)

Üç gün **sabret** (**sabır** + **et-**). (s. 120) (s. 280)

Bu kararından, kendisi de Nilüfer'le beraber **haberdar** / **olmuştu**. (s. 121)

Geçen hafta **kavga** / **ettik**. (s. 122) (s. 218) (s. 257)

Güzellik daima mesele **ihdas** / **eder**. (s. 124)

Bende aradığı büyük istihaleyi göremeyecekse, beni toptan inkâra karar verdiğini mi **ima** / **ediyordu**? (s. 133)

Kaçtığıma **iyi** / **ettim**. (s. 134)

Ve şuna benzer bir tarzda **tercüme** / **etmişim**: Bulundu. Ne? Ebedîlik. Bu, güneşin altında Deniz yoludur. (s. 135)

Az mı üzdünüz ve **harap** / **ettiniz** beni? (s. 138)

Ve başının orada eridiğini ve Selma'nın teninden içine sızarak ona karıştığını **tahayyül** / **etti**. (s. 138)

Fakat bana her fikir Selma veya hürriyet problemi, her fikir **belâ** / **olur**. (s. 143)

Âşık / **olmaz**. (s. 143) (s. 206)

Parmaklar, yahut parmaklar halinde bir şefkat, içine baygınlığa benzer bir haz da karışan korkunç bir hayret Ferit'in kımıldanmasına **engel** / **oldu**. (s. 144)

Bir daha **gayret** / **etti**. (s. 145) (s. 185) (s. 232)

Sonra etrafındakilere, münakaşaya izin vermeyen kesin bir tonla **emretti** (**emir** + **et-**): Siz çıkın. Ben Ferit Bey oğlumun **teskin** / **edeceğim**. (s. 145)

Parça parça fotoğraf, temsil ve nükte kıymetleri vardı, ihtiyarladığı halde gençliğinin işvesini devam ettirmeye çalışan bir kadını **maskara** / **ediyordu**. (s. 151)

Daha bir gram **lâf** / **etmedin**. (s. 154) (s. 154)

Tenezzül / **et** de otuz gram lâf et yahu! (s. 154)

Ferit **tereddüt** / **ediyordu**. (s. 156) (s. 306)

*Fakat Ermeni'nin fotoğrafı dün gece Ferit'in boğazını sıkın çıplağın resmini alabilecek bir cihaz değildi ve muamma, yirmi dört saatten evvel merkezini Zehra'nın ıplağından ötekine **nakletmişti (nakil / et+)**.(s. 158)*

*Yahya Aziz sordu: Sizi o geceden sonra **ziyaret / edemedim**. Bazı bazı buna benzer krizler geçirir misiniz? (s. 159)*

*Yahya Aziz, hesabı istemek için garsona işaret ederken ilâve etti: Onlarla iyi geininiz ve sevişiniz. Kendinizi hasta **farzetmeyiniz**. Hastalık, çok defa bu zandır. (s. 161) (s. 166) (s. 286)*

*Allah rahatlık versin, dedi, mademki yoruldu, uyusun, fena rüyalar görürse hemen siz de **telâş / etmeyin**. (s. 173)*

*Ferit eczaheneden profesöre **telefon / etti**. (s. 179) (s. 216)*

*Ben, tbe estağfurullah, Allah'a da **isyan / ederdim**, demiş, inanmaz oldum O'na. (s. 184) (s. 297)*

***Nefret / etmişimdir** insanlardan. (s. 184)*

*Fakat biri giderken yerinde bir yenisi **peydah / oluyor** ve bunlar, kendi mahiyetlerini şuurun merkezine sezdirmeden, birbirlerinin peşinden kayıp giden bir gölgeler katarı halinde içinden çıktıkları hafızanın karanlıklarına dahil oluyorlardı. (s. 189) (s. 231)*

*O da **küfretti (küfür + et-)** bana. (s. 194)*

*İki kğit **vadettim**. (s. 194)*

*Yahya Aziz onu iki koltuğunun altından destekleyip kanapeye kadar gitmesine **yardım / etmişti**. (s. 201) (s. 201) (s. 253) (s. 308)*

*Fakat bu da bana bütün sırlarını **teslim / etmiş midir?** (s. 202) (s. 212) (s. 268-269)*

*Hamamın göbek taşında portakal yerken ölen teyzesinin hatırası, Zehra'yı geceleri yatağından kalkarak ve çırılçıplak soyunarak, başında tabuta konan yazma ve elinde hamamtasıyla dolaşmaya kadar nasıl **sevk / ediyor?** (s. 202)*

*Onun varlığı ve yokluğı hakkında bir karara varmak için, ya her biri kendi tecrübelerimizin yoluyla ferdî ve mistik bir sezişi kendimize **rehber /***

edeceğiz; veya evrensel bir anlayışı doğrulayan küllî mefhumlar delâletiyle düşüneceğiz. (s. 204)

Oldunuzsa bu korkunç problemi bilirsiniz, insana ait her mesele gibi o da her meseleyi **ihtiva / eder**. (s. 206)

Aziz paraların bulunduğunu ve bu sabah ayrı ayrı iki bankaya yatırıldığını haber verecek, öğleyin teyzenin nasıl gömüldüğünü ve daha sonra Ada'da nasıl ev tuttuklarını söyleyecek, Tosun'dan hiç **bahsetmeyecekti (bahis + et-)**. (s. 210)

Sakın bunu üstünden **eksik / etme**. (s. 212)

Evin içini o **tarif / etti**. (s. 212) (s. 262) (s. 263)

Paraları da götürüp ona **teslim / ettim**. (s. 212)

Başımı döndürüyor: Yedi kişiyi öldürmüş bir canavar **tasavvur / et**. (s. 217) (s. 233)

Saim ona da **hakaret / etmiş**: “Ben sana Marksist bir koca bulsam, zıfaf gecesi fikirlerini değiştirirsin” demiş. (s. 218)

O sırada Yahya Aziz, Fotika ile **pazarlık / ediyordu**. (s. 224)

Ferit'in yanından geçerken durdu: Affedersiniz, dedi, baba Dimitri sizin olduğunuzu anlamamış birden, içeriye serseri çocuklardan biri girdi **zannetmiş**. (s. 227) (s. 279) (s. 295)

Fotika lambâyı karyolanın başucundaki dolabın üstüne koyup prize takarken, Ferit bu sefer kendi sesiyle: Asıl ben **mahcup / oldum**, dedi, amcanız mâni olmak istemedim, kendimi gizledim. (s. 227)

Kenar çizgilerinin titrekliliği gittikçe kaybolarak billûrlaşan baş hafifçe arkaya doğru **meyletmişti (meyil + et-)**. (s. 231)

Kim **ateş / etmişti?** (s. 239)

21 Şubat 1891 günü J. Kreil adında bir çiftçi, Chrudim'de savcıya **müracaat / ediyor** ve korkudan hâlâ titreyerek şu dehşet verici sözleri söylüyordu. (s. 239)

Ertesi gün kasabanın papazına gitmiş ve onun tavsiyesi üzerine Chrudim'de savcıya **müracaat / edilmiş**, ifadesi alınmış. (s. 240)

*Ferit ayağa kalkacakmış gibi doğruldu: O koltuktan bize daha evvel, ne tellâl, ne kadın, kimse **bahsetmedi (bahis + et-)**. (s. 244)*

*Matmazel Noraliya bir laboratuvara daveti kabul etmedikçe ve her isteyen bilgine görünmedikçe, bugünkü beş duyu ilmi ona inanmamakta **mazur / olacaktır**. (s. 247)*

*Meselâ sizin o koltuğu görmeniz bir E.S.P hadisesidir, o üniversitelerde, derneklerin, gözle görünmeyen cisimleri ve şekilleri görebildikleri **sabit / olmuştur**. (s. 248)*

*Ruhun madde üzerine doğrudan doğruya tesirini **ifade / eder**. (s. 248) (s. 279-280) (s. 315) (s. 316)*

*Kızın babası başka memlekete **tayin / edilmiş**. (s. 251)*

*Hani öyle **nefret / etmemiş** Hristiyanlıktan. (s. 253)*

*Hem de **memnun / olmuş**. (s. 253)*

***Ameliyat / etmişler**. (s. 254)*

*Noraliya'yı da **tedavi / ediyor** doktor. (s. 255)*

*Bir de lüzumlu lüzumsuz **küfür / ederdi**. (s. 261)*

*Hepsi **iyi / olmuyormuş** tabîî; fakat iyi olan da varmış. (s. 262)*

*Beyefendiler, hani türbeler filân kapandı, **yasak / oldu** ya böyle şeyler... (s. 263)*

*İki defa **ameliyat / olmuş** yavrucak. (s. 263) (s. 294)*

*Eşyasını ana ve baba tarafındaki uzak akrabasının fakirlerine **vasiyet / etti**. (s. 264)*

***Telâş / etme**. (s. 264)*

*Göreceksin, öldüğümü gördükten sonra hiç **telâş / etme**. (s. 264)*

*Fakat sessiz, öyle **vasiyet / etti** o. (s. 265-266)*

***Telâş / etmedim**. (s. 266)*

*Anda bir hal vardır ki değişirse **tamam / olur**. (s. 267)*

*Bütün sevdiğlerimi **gaip / ettim**. (s. 268)*

*Bir aralık aklımı da **gaip** / **ettim**. (s. 268)*

*Yoksa **tecennün** / **ederler** miydi? (s. 268)*

*Artık hiç bir şey **arzu** / **etmiyorum** ki keder duyayım, öyledir de derunumdaki binihaye hüüzün nedir? (s. 268) (s. 268) (s. 275-276) (s. 275-276)*

*Sende kendimi **temaşa** / **eylerim**. (s. 269)*

*Beni nur-ı hidâyete **mazhar** / **eyle**. (s. 270)*

*Beni tarik-i hakka **îsâl** / **eyle**... (s. 270)*

*Kalbimde mâsiva aşkından sudur edebilmesi muhtemel arzuların baş kaldırmasına meydan vermemek için sarfeylediğim cehd ü gayreti her dem **âsan** / **eyle**. (s. 270)*

*Her Müslüman için ve hangi din ve hezhepten olursa olsun kâffe-i ehl-i iman için, milletim için, ben-i beşer için sıdk u ihlâs ile atebe-i felek mertebene manen yükselmek ve maddiyatın levsiyatından temizlenmek hususunda, bu nâçiz kulunun da karınca kaderince bir numune-i feragat ve fazilet olmasını **temin** / **eyle** Yarabbi! (s. 270-271)*

*Beni **irşat** / **eyle**, beni **tenvir** / **eyle**. (s. 271)*

*Büznillâhi taalâ bu dokuzuncu deftere de eskâr ve hissiyatımı yedd-i iktidarım da olduğu kadar yazmaya **mübaşeret** / **eyledim**. (s. 271)*

*Sabahtan beri bundan evvelki sekiz deftere göz gezdirirken mazimin yazmaya fırsat ve imkân bulamadığım nice teferruatını da **yâd** / **eyledim**. (s. 271)*

*Dün akşam bana bermutat İtalyanca: ‘-Artık bu bâr-ı hayatı taşıyamayacağımı hissediyorum. Ben hayatta fazla **bahtiyar** / **olmadım**. Velâkin sen hiç saadet yüzü görmedin. Cihandan ve insanlardan nefret edip bir târik-i dünya hayatı yaşamaktasın. Ne yapalım, senin de nasibin bu imiş. Hemen Cenabı Hakk benim canımı alsın, sana da büyük sabır ve hulûsu kalb ihsan eylesin,’ dedi. (s. 271) (s. 292)*

Dün akşam bana bermutat İtalyanca: ‘-Artık bu bâr-ı hayatı taşıyamayacağımı hissediyorum. Ben hayatta fazla bahtiyar olmadım. Velâkin sen hiç saadet yüzü görmedin. Cihandan ve insanlardan nefret edip bir târik-i dünya hayatı yaşamaktasın. Ne yapalım, senin de nasibin bu imiş. Hemen Cenabı Hakk

benim canımı alsın, sana da büyük sabır ve hulûsu kalb **iẖsan / eylesin,**’ dedi. (s. 271)

Masum gözlerindeki saf ve yetimane nazarlarda korku **zail / oldu.** (s. 272)

Hemen Cenabı Hakk bu masumu cihanın ve asrın ve muhitin fena telkinatından **vikâye / buyursun,** âmin. (s. 272)

Cenabı Hakk anın duasını kabul etti ve kendisini bir hafta sonra gece yarısı duyduğu bir sancı ile doktor yetişmeden on, on beş dakika içinde **teslimi ruh eyledi (ruhunu teslim / eyledi).** (s. 272)

Velâkin benim içime öyle doğar ki bir gün ve kimbilir beşeriyete mukadder nice âfetlerden sonra bu herkese **nasip / olur.** (s. 273)

Dört sene vardır ki bir harb-i umumî çıkmış olup milyonlarca insan birbirini **telef / etmektedir.** (s. 276)

“Dilmest-i Mevlâna” nam eserden: “Cihana hâkim dağın üzerinde, Simurg gibi, mevki al ve ayaklarının altında çalkanan bir bulut gibi hilkatı seyret. Allah’ın ummanına dal; ummanı külliyette ifnayı nefis et. İhtilâfatı mütenahiyyi, namütenahiyyi, zamani, ebediyeti unut: Bütün ruhları da orada temaşa etmek için hâlikin ruhunda mukim ol. Senin benliğin bir dağdır ki, güneşi görmene, güneşin nurunu almana **hâil / olur.** Nefsinde öl: O’nda (Allah’da) yaşa. Akşam Rabia, evinin taraçasına çıkıyor ve semanın âram ve huzuru altında bağıriyordu: ‘Ey Allah! Gündüzün gürlütüsü sönüyor, iç havluların sükûtu içinde, maşuka, âşıkın sinesi üzerine yatıyor, tefekkürata dalıyor. Ben gözlerimi sana çeviriyorum, dudaklarımı sana arz ediyorum. Ruhumu sana arz ediyorum. Ey benim yegâne maşukum, ben seninle huzuryâbım. Rabia sermest-i muhabbetle; yere seriliyordu ve kamerin şuaları, tahassürle kabaran kalbinin üzerine buseler gibi düşüyordu. Tulûlar senin ayaklarının önünde açan ve ölen kırmızı güllerdir. Şark senin şaşaanı **terennüm / eder.** Güneş yükselir ve bir peygamber gibi senin celâli şanını **tebliğ / eder.** Çölün sükûtu senin adınla doludur. Üzerimize bir korku gibi uzanırsın. Güneş çıkar; çöl yanar, çöl senin ateşinle yanarak ölür. Hayat dudaklarının nağmesidir. Sen zuhur edince, süvariler gibi binlerce zerin güneş seni **teşyi / eder.** Sen oturunca, yedi kat gök dervişler gibi önünde **rükû / eder;** kâffe-i mahlûkatın önünde resm-i geçit yapar; denizler, bulutlar, seller...

*Kudumlar gibi taninendaz olurlar; binlerce hilkatler mülhem şairler gibi seni **tebcil / eyler.** (s. 277-278)*

*Gözlerimi kapayıp Allah'a **teveccüh / eyledim:** Gözlerimi kapayıp Allah'a teveccüh eyledim: “Yarabbi dedim, al beni artık. Beni dağıt. Zerrelerimi şu çam dallarının üzerine şebnem gibi yağdır. Benim ruhumla şu yaprakları yaldızla. Sana olan aşkı bir sabah rüzgârı gibi estir. Pencerelelerinin önünde, gözlerini yıldızlara atfedip şifa bekliyen hastaların ciğerlerine dolayım, ferahlık vereyim. Kalbimi ez. Milyonlarca zerreye ayırıp her birini nevmi bir kalbin içine bir ümit tohumu gibi at. Orada büyüyeyim. Üşümüş ruhları ısıtıp sana doğru yükseltiyim. Aklımı erit ve güneşin ziyasına katıştırıp mecnunların, şaşkınların, âvârelerin, perişan akıllıların gözlerinden dimağlarının içine **nüfuz / ettir.** Karanlık zekâlara aydınlık götüreyim. (s. 279)*

*Yarabbi canımı **sebil / ediyorum,** ruhumu, hissiyat, efkâr ve malûmatımı, varımı yoğumu muhtaçlara dağıtmanı senden niyaz ediyorum; Yarabbi! (s. 279) (s. 302)*

*Yarabbi canımı sebil ediyorum, ruhumu, hissiyat, efkâr ve malûmatımı, varımı yoğumu muhtaçlara dağıtmanı senden **niyaz / ediyorum;** Yarabbi! (s. 279) (s. 279)*

*Nasyonalizm fena fil'millet'i **emreder (emir + et-).** (s. 285)*

*Bu, mecazî bir yok olma halinde bir “emrinde olma”yı **tazammun / etmelidir.** (s. 285)*

*Bu feragatin kahramanı da anadır, insanın ancak evlâdı lehine devamlı fedakârlığına **şahit / oluyoruz.** (s. 285)*

*Doğarken hürriyetimize de, şahsiyetimize de **sahip / olamayız.** (s. 288)*

*Aralarındaki bütün meseleleri derhal unuttuan bir sevgi hamlesiyle bağırdı: İki saattir seni bekliyorum. Nilüfer geleceğini **ümit / ediyordu.** (s. 292)*

*Hele iyi ol, kalk da senin ruhunla biraz **meşgul / olayım.** (s. 295)*

*Seni kaçırmıyaydım **mahvolacaktın.** (s. 301)*

***Emin / ol,** bir şey yapmadığım için gitti. (s. 303)*

*Bana hiç **bahsetmedi (bahis + et-).** (s. 304) (s. 304)*

*Ferit, Eda Hanım'ı büsbütün çıldırtmamak için oğlanı susturdu ve Zehra'ya, annesi gelince, birdenbire konuşmamasını **tembih / etti.** (s. 311)*

*Ona **hürmet / edeceksin.** (s. 312)*

*Ana kız, gidince, Aziz'i odasında aramak isteyen Ferit çocuğa başıyla **veda / etti.** (s. 313)*

*Araba ile eve dönerlerken Aziz fenomenizmi o kadar hararetle **tenkit / ediyordu** ki Maden yolunun sonuna kadar farkına varmadan gittiler. (s. 316)*

*Ferit, Aziz'i ona **takdim / etti.** (s. 319)*

4. 1. 1. 1. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten, Yardımcı Fiili Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilden Oluşmuş Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklem

*Tahsin Bey mahkemeye **müracaat / edebilir.** (s. 82)*

*“Lazımsa dursun” - “Teşekkür ederim” klişeleri sınıf tezadı hitabesinin uzamasına **mâni / olabilmisti:** Ferit manto hikâyesini araya sokuşturdu. (s. 150)*

*Karnik geceleri çıplağın buralarda gezindiğini Fatma'dan **öğrenmiş / olabilirdi.** (s. 157)*

*Nasıl, ben bu kadını öldürmeyi düşünecek kadar onun bende bıraktığı iyi tesir ve hâtıralara **ihanet / edebiliyorum?** (s. 182)*

*Böyle de olsa, inanç gibi bir ruh hali, dinçlik hissi gibi başka bir ruh halinin uzviyetten gelen yorgunluk duygusu tarafından yalanlanmasına nasıl **mâni / olabiliyordu?** (s. 191)*

*Fakat ben deli değilim, işte **muhakeme / edebiliyorum.** (s. 199)*

*Ve bana söyleyiniz: Nasıl bir dünyada ben, Selma'ya kavuştuğum takdirde, ondan mahrum kaldığım zamankinden daha az bedbaht olabileceğime **emin / olabilirim.** (s. 206)*

*Ferit'i **tevkif / edebilirler mi?** (s. 216)*

*Fakat birdenbire kemanımı omzumdan çektim: **Yemin / edebilirim** ki, üstadın yüzündeki ifade değişmiş, gözleri bana alâka ile dikilmişti. (s. 237-238)*

*Şu düzlüğü de yuvarlak **görmüş / olabilirim.** (s. 244)*

*...**İzah / edebilecek midir?** (s. 249)*

*Beni yatağımdan alıp koltuğuna kadar götüren Noraliya'nın hayaletini bir rüya diye **kabul / edebilir** misiniz artık? (s. 281)*

*Ne ben'ler, ne milletler, ne de insanlık **yok / olabilir**: Alah'tan başlayan bir otorite silsilesi içinde birbirlerini emirler altına alırlar. (s. 287)*

*Nasıl **inkâr / edebilirim** ki, günümün yarısı onunla meşgul olmakla geçiyor. (s. 298)*

4. 1. 1. 1. 1. 2. İsim Unsuru Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

İsim unsurunu sıfat fiil eki alan birleşik fiil yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 1. 1. 1. 2. 1. İsim Unsuru “-mAz” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Artık gözlerini **açamaz / oluyorlar**. (s. 32)*

*Ebussuud-ı İmadî Hazretleri'ni nasıl **bilmez / olursunuz?** (s. 97-98)*

*Hiçbir şey **düşünemez / oldu**. (s. 187)*

*Yüzünü bir kapıya, bir de bavula süratle çeviren Ferit bu ikisinden başka hiç bir şey **göremez / oldu**. (s. 197)*

*Uykusu bastırınca dikkati zayıfladığı için ayak seslerini bazen **duymaz / oluyordu**. (s. 229)*

*Çocuk Noraliya'nın yanından **ayrılmaz / olur**. (s. 255)*

*Gittikçe aşağı katlara **inmez / olmuş**. (s. 259)*

*Noraliya artık odasından **çıkamaz / olmuş**. (s. 259)*

*Yoldan arabalar **geçemez / oldu**. (s. 263)*

4. 1. 1. 1. 1. 2. 2. İsim Unsuru “-mİŞ” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

***Zehirlenmiş / olmasın?** (s. 11)*

*Kız, çıırçıplak, uykuda gezmeğe **çıkmiş / olmasın?** (s. 40)*

*Kapıyı açarken hemen hiç bir gürültü çıkarmamaya muvaffak olduğu için, burada yatan mahluk, eğer uyanık değilse, **uyanmamış / olacaktı.** (s. 43)*

*Kendisi de **ölmüş / olacak,** muhakkak. (s. 66)*

*Kız ondan ayrıldıktan sonra annesinin evine **gitmiş / olamazdı.** (s. 90)*

*Kan **görmemiş / olacaktı.** (s. 119)*

*Nilüfer iki ablasının da bu “iyilik” haberlerini dinleye dinleye öldüklerini **unutmuş / olamazdı.** (s. 183)*

*Gezmeye **çıkmiş / olacaktı.** (s. 235)*

*Sizden sonra buraya başka birisi **girmiş / olamaz mı?** (s. 244)*

4. 1. 1. 1. 1. 2. 3. İsim Unsuru “-AcAk” Sıfat Fiil Eki Bulunduran “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

*Ferit de “Nereye gitmiş?” diye **soracak / oldu.** (s. 24) (s. 317)*

*Ferit “Benim” **diyecek / oldu,** sesi çıkmadı, ihtiyar Rumca bağırıyor ve gölgesi uzuyordu. (s. 226)*

*Bademcikleri şişmiş, **tıkanacak / olmuş** bir gün. (s. 254)*

4. 1. 1. 1. 1. 2. İsim Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

***Vazgeçmiş / olacaktı,** fakat söyleyeceğini söylemiş gibiydi. (s. 65)*

***Yemek yemiş / olacaktı.** (s. 223)*

*Senden **bahsedecek / oldu:** “Ah, şu Ferit” dedi ve başka bir şey söylemedi. (s. 218)*

*Elini tutan avucu **hissetmez / oldu.** (s. 232)*

***Dikkat etmiş / olacaksınız:** Harplerin, benliğini öldürmesini bilmeyen insana yüksek bir hedef uğrunda yok olmayı öğreten kanlı bir terbiye olduğuna işaret ediyordu. (s. 285)*

4. 1. 1. 1. 3. İsim Unsuru Edat Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli (2015: 75)'de, içerisinde gibi edatının yer aldığı yapılar da birleşik fiilli yapılar olarak gösterilmiştir.

*Bunların göz intibayı vermeleri, soluk şekillerinden ziyade, hafızaya çok yeni girmiş taze bir göz hâtırasını **uyandırır gibi / olmalarındandı.** (s. 15)*

*Fakat ödünç beş liranın hatırından ziyade, dün gece yarısından beri hayatının içinde uğuldayan sırlarla şimdi Saim'in izahlarında sıralanan şemalar arasındaki büyük hakikat marjını **sezer gibi / oluyor** ve buna imkân veren bir mukayese fırsatı bulmanın sabrı içinde onu dinliyordu. (s. 37) (s. 172)*

*Ferit bir basamak daha çıkınca bu sarımtırak beyazlık arttı ve yüzünün derisine hafif bir sıcaklık **vurur gibi / oldu.** (s. 39-40)*

*Yalnız, şimdi, Ferit onun nefes alışının sesini **duyar gibi / oluyordu.** (s. 41) (s. 200)*

*Bunların arasında bulunduğu söylenen dâhiler, bilgisizliğin mazeretinden de mahrum oldukları için büsbütün ahmaktırlar” tarzındaki sözlerini de hatırlayarak Voltaire'den Anatole France'a kadar gelen imansız istihza zürriyetinin, babasıyla beraber onu da peşine takan zincirine daldıkça bulanana ve aydınlığı gittikçe azalan gözlerini yumduğu âna kadar sürdükten sonra, içini bastıran ve evvelce geçirdiklerinin bir çeşidinden başka bir şey olmayan buhran korkusu, onu Sirkeci'den Osmanbey'e götürüp tramvayda, Kapalıçarşı'dakine benzemeyen ve bu sefer yüreğinde bir çırpıntı değil, vücudunun neresinde olduğunu anlamadığı bir sıkışma, yahut gerginlik, yahut bir kasılma, yahut bir patlama hazırlığı, velhasıl tarif edilmez bir sıkıntı ve yine eskilerden hiçbirine benzemeyen, yarım saat sonra bir hekime anlatılması lâzım gelse karakteristik teferruatını mutlaka unutacağı bir bunalma hâlini alırken kapıyı açan hizmetçinin karaltısı arkasında Suzy'nin hayaleti belirmediği anda **azalır gibi / olmuş,** fakat kadının hayretinden anlamıştı ki, saklanmasına imkân olmayan ruh sefaletini ondan başkasına göstermemek için, yine holün en karanlık köşesinde oturup Selma'yı beklemek bahanesine sarınarak Amerikan mecmualarına göz gezdirir gibi yapması lâzımdı, ve öyle yaptı. (s. 68-69)*

*Bir aralık Sirkeci'ye kadar gitmeye **karar verir gibi / oldu**; kendini ne zamandır hasretini çektiği saatinin tılsımlı davetine bıraktı; Parmakkapı'da tramvaydan inmedi ve Tepebaşı'na kadar gitti; fakat orada tramvaya hücum eden iki adamdan birinin hoyratlığı onun başını döndürdü. (s. 86)*

***Tıkanacak gibi / oldu** ve durdu. (s. 86)*

*Caddenin kalabalığından bu kurtuluş ve biraz daha ileride şehrin Haliç'e doğru inen ve ışıkları yanmış evlerle dolu geniş uçurumu ona bir ferahlık **verir gibi / oldu**. (s. 86)*

*Omuzuna yine bir el **dokunur gibi / olmuştu**. (s. 94)*

*Kanat **esner ve açılır gibi / oluyordu**. (s. 112)*

*Varlığı, varlığının kendisi **artar gibi / oluyordu**. (s. 123)*

*Birdenbire yanında Selma'yı **görür gibi / oldu** ve sıçradı, üstünde bej spor pardesüsü vardı. (s. 130) (s. 151) (s. 306)*

***Anlar gibi / oldu**. (s. 133) (s. 157) (s. 267)*

*Nasıl gözlerinde sonsuzluğa **kayar gibi / oldum!** (s. 134) (s. 306)*

*Kapı **açılıp kapanır gibi / oldu** ve sofada terlikli ayaklar uzaklaştı. (s. 189)*

*Dizleri o kadar şiddetle titremeye başladı ki, vücudunu çekemiyor, **kırılacak gibi / oluyordu**. (s. 200)*

*Oradan ebediliğe ve belki Allah'a **çıkarmış gibi de / oluyorum**. (s. 206)*

*Ferit'in gözleri **kararır gibi / oldu**. (s. 221)*

*Şuuru da onlarla beraber **silinecek gibi / oluyordu**. (s. 231)*

*Sanki bir bir bulutun üstüne oturmuşum da içime gökyüzü **doluyormuş gibi / oldu**. (s. 262)*

*Yalnız koltukta, bir aralık, göğsümde sertlik bulunan yere bir şiş **saplanır gibi / oldu**, geçti: O kadar. (s. 262)*

*Yorganın altında vücudu **çirpınır gibi / oluyordu**. (s. 265)*

*Çamlığı saran mavi tütsüyü içime çekip âdeta **sarhoş gibi / oluyor idim**. (s. 279)*

4. 1. 1. 1. 4. İsim Unsuru Tekrar Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

El ayak / çekildi ve rüzgâr kesildi. (s. 269)

Zaman ve mekân hakkındaki bilgilerimiz alt üst / olmuştur. (s. 286)

4. 1. 1. 1. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

Yahya Aziz sordu: Sizi o geceden sonra ziyaret edemedim. Bazı bazı buna benzer krizler / geçirir misiniz? (s. 159)

Yedi kişi öldüren bir canavarın senden teşvik gördüğünü iddia etmesi kaç para / eder? (s. 217)

4. 1. 1. 1. 6. İsim Unsuru Bağlama Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

Bir aralık hiç yutkunamaz ve nefes alamaz / oldu. (s. 85)

4. 1. 1. 1. 7. İsim Unsuru Farsça Tamlamadan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

Bu sokak insan bedeninden çıkan bilûmum ifrazat ve maiyatın boşaldığı bir çanak haline gelmişti: İdrar, kan, meni, kusmuk, sümük, tükürük; belediye ve polis ilân-ı acz / eylemişti. (s. 102)

4. 1. 1. 1. 8. İsim Unsuru Yönelme Grubundan Oluşmuş “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” Yardımcı Fiilleriyle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

On dokuz yıl süren bir evlilik hayatının aynı seriye mensup hâdiseleri böyle bir kaç dakika içine sıkıştırıldığı vakit, yılların içinde inhilâle uğramaktan kurtulan tesirleri son derece kesafet kazandığı ve hayat içinde onları tadil eden zit ruh halleri de hikâyede gizli kaldığı için, bu üstüste sıralanışlardan gelen intibanın şiddeti asluna uygun / olamazdı. (s. 27) (s. 283)

4. 1. 1. 1. 2. Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller

Asıl fiillerle kurulmuş birleşik fiil yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 1. 1. 2. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Karyola ile duvar arasına kaymış ve sıkışıp kalmış omuzunu, altında somya olmadığı için kamburlaşan şiltenin ortasına doğru zahmetle çekti, başını yastığının çukuruna yerleştirdi ve **kulak / verdi**. (s. 8) (s. 43) (s. 178) (s. 198) (s. 208) (s. 208) (s. 227) (s. 308)*

*Kapının reze tarafına yakın yerinde bir parmak kalınlığında bir çatlak **gözüne / ilişti**. (s. 14)*

*Buna, çok uzaklarda, çakal ulumalarına yahut boğuk insan haykırılarına benzer sesler karışıyor, **başı da dönüyordu (başı / dön-)**. (s. 15) (s. 86) (s. 112) (s. 200) (s. 226)*

*Yangında hem sesi kayboldu, hem **dili / tutuldu**. (s. 18) (s. 185) (s. 298) (s. 310)*

*Zehra'nın da bazen saatin kaç olduğu **içine / doğar**, saniye şaşmaz. (s. 24) (s. 170) (s. 184) (s. 231) (s. 231) (s. 233)*

*Ve bir ucu mutlaka Orta Asya'ya giden şecerenin tesalüp sırlarını **ele / veriyordu**. (s. 21) (s. 212)*

*Biri annesini çağırarak için gitmiş, öteki utancından odanın köşesine büzülmüş ve Zehra kendi kendine **dünyaya / gelmiş**. (s. 28)*

*Tuğla **iyi / gelir**, sancı biraz hafifler, Zehra ve Babuş da yatarlar. (s. 31) (s. 198) (s. 211) (s. 263) (s. 263) (s. 263)*

*Bak buz gibi oğlum, hatırladıkça ellerim **buz / kesilir**, nasıl uyandım birdenbire. (s. 31)*

*Kadın **çılđına / dönüyor**. (s. 32) (s. 257)*

***Takati mi kesildi (takati / kesildi)?** (s. 33)*

*Kaderim var içinde de **ağır / geliyor**. (s. 34)*

Tahir Bey içini / çekti. (s. 36) (s. 86) (s. 118) (s. 200) (s. 257)

*Fakat içeriye ilk adımını atıp da Vafî Bey'in oda kapısının açık olduğunu görünce bu izahı derinlerde aramaya **hacet / kalmadı.** (s. 39)*

*Geniş taşlıkta merdiven on beş yirmi adım ötede olduğu için Vafî Bey'in odasından gelen ışık karşı duvara vurduktan sonra gayet soluk bir akis halinde oraya varıncaya kadar **baygın / düşüyordu.** (s. 39)*

*Eğer bu, göze ait bir vehim olsaydı kendisiyle beraber yer değiştirmesi **lâzım / gelmez miydi?** (s. 40) (s. 45) (s. 160) (s. 203) (s. 242)*

*Vafî Bey'den bir kibrit almaya **karar / verdi.** (s. 41)(s. 78) (s. 89) (s. 112) (s. 121) (s. 121) (s. 127) (s. 152) (s. 240) (s. 298) (s. 316)*

*Odasına girdi, elektiriği yaktıktan sonara kapıyı açık bıraktı, aydınlanan sofaya bir daha **göz / gezdirdi.** (s. 41) (s. 112) (s. 229)*

*Kadın yorganı omuzuna kadar çekerek göğsünü kapatırken, Ferit onun iri, siyah ve bir bakıma güzel gözlerindeki şaşkınlığı ve korkuyu uzaklaştırmak için “yabancı değilim” dedikten sonra, çilingirin odasına yeni gelen kiracı olduğunu **haber / verdi.** (s. 44) (s. 92) (s. 99) (s. 113) (s. 152) (s. 193) (s. 203) (s. 211) (s. 263) (s. 263)*

*Merdivende başlayan ve hayretle korkunun baskısı altında kalan arzu, deminden beri, Ferit'in içinde, şuurun eşiğini aşındırıyor, artık ona kendini haber vermek için **fırsat / kolluyordu.** (s. 48)*

***Deliye / döndüm:** Geldin mi Hüseyin? (s. 50) (s. 254)*

*Gözüm **uyku / tutmaz** bir daha. (s. 51)*

*Bunlar **işi / pişirdiler** mi yoksa? (s. 55)*

*Hüseyin'e kavuştu ya, **göbek / atıyor.** (s. 55)*

*Karı **gidiyor elden (elden / git-).** (s. 56)*

*Bırak onu da **cevap / ver:** Suzy'ye gidecek misin akşam üstü? (s. 57) (s. 65) (s. 115) (s. 125) (s. 128) (s. 138) (s. 165) (s. 171) (s. 176) (s. 176) (s. 190) (s. 217) (s. 226) (s. 240) (s. 259) (s. 259) (s. 265) (s. 274) (s. 293) (s. 305) (s. 305) (s. 308)*

*Gazetelere bir **göz / at.** (s. 58) (s. 64) (s. 212) (s. 220-221)*

Romatizmaya mı daha evvel yakalanacağım; **aklımı** mı daha evvel **kaçıracağım** (**aklımı / kaçır-**). (s. 58)

Geç / kalmıştı. (s. 60)

Kendini / bıraktı. (s. 67) (s. 201)

Dükkândan çıkarken ihtiyara içinden **selâm / verdi.** (s. 67) (s. 187) (s. 213) (s. 213) (s. 214)

Paltosunu ve şapkasını hizmetçiye verdikten sonra, eldivenlerini çıkarırken Ferit'in önünde durmuştur, hatır sormuştur, iki kelimelik bir cevap almıştır, neslinin argosuyla konuşmaktan hoşlanmayan acayip bir muhatap önünde olduğunu bir daha anlamıştır, zaten maksadı da Suzy'yi beklemek için iki dakika kazanmaktır, fakat piç uyumadığı için Haldun yalnız başına salonu geçmeye mecbur olmuş ve Ferit'i **rahat / bırakmıştır.** (s. 70)

Ferit'in önünden geçerken durup mutlaka onunla konuşacağı için, Haldun, kendini toplamaya ve dudaklarının etrafındaki ruj lekelerini silmeye **vakit / bulacaktı.** (s. 71)

Sahiden de oğlan, yatakta basılmış gibi, bir kısa öpüşmenin utancını ve şaşkınlığını hâlâ **üstünden / atamamış,** Cevat Bey'e hemen hesap vermeye mecburmuş gibi azap ve itiraf dolu gözlerle bakıyordu. (s. 72)

Selma, anasının ismi arkasında koşan sayısız hafiflik efsanelerinin ayıbına vâris olmamak için, yaratılışının zıddına bir ahlâk destanının kahramanı mı olmak istiyor, bunun için mi **kendini / yiyordu?** (s. 78)

Atiye Hanım **kıyametleri / koparıyor.** (s. 81) (s. 116)

Yalnız **vaaz / verme.** (s. 82)

Boğazından midesine kadar inen bir hava zincirinin, yanmaya benzer bir eziklik halinde duyduğu aşağıdaki ucuyla bir yutkunma zorluğu halinde gırtlığına kancası takılan yukarıdaki ucu arasındaki halkaları hem derin nefes almasına, hem de yutkunmasına **imkân / vermiyordu.** (s. 84) (s. 177) (s. 288)

“Nefes / alamıyorum.” (s. 86) (s. 132) (s. 212) (s. 223) (s. 260) (s. 260)

Ferit şimdi daha çok **farkına / varıyordu** ki, Muhtar'ın ve Nedime'nin iddialarına sırtını çevirirken, iskarpinin bağıını kopardığı zaman duyduğu rahatlığa kavuşmuş değildi. (s. 89) (s. 126)

İçinde yine serseri duygular **baş / kaldırıyordu**. (s. 91)

Neyse **sadede / gelelim**. (s. 98)

Yüksekkaldırım'da, fırının sokağında durup **fotoğraf / çeker**. (s. 99)

Kulağıma / çalınıyor. (s. 99)

Canına tak dedi. (s. 102)

Hafız Şahabeddin Ahmed ibni Ali Hâcerü'l-Askalânî Hazretleri gibi daha nice meşahir-i fukahanın eserleri. Kaside-i Bürde ve Kaside-i Münferice şerhleri. Muhiddin-i Arabî ve Molla Camî Hazretlerinin bütün külliyat-ı asarı. “Fütuhât-ı Mekkiye”ler, “Fususü'l-hikem”ler, “Nefehatü'l-üns”ler, “Fatihatü'ş-şebab”, “Vasıtâü'l-akd”, “Hatemetü'l-hayat”lar, hepsi hepsi **çıktı / elden (elden / çık-)**. (s. 104)

Yerde bir çöp görsem onu elimle kaldırmadan **ağzımı bıçak açmaz**. (s. 105) (s. 254)

Kızcağız sâir filmenâm olduğundan anası bu tedbire **lüzum / görmektedir**. (s. 105)

Büyük oğlundan otuz, küçüğünden yirmi beş, kızından da on beş, cem'an yekûn yetmiş lira aylık **eline / geçer**. (s. 105)

Zaten bu dikkat, onun ben'i üzerine sabahtan beri dikilmekten yorgun düştüğü için, dışarı fırlamaya ve mesafe içinde avare dolaşıp dilediği yere konmaya **can / atıyordu**. (s. 111)

Ferit kitabı kapadı ve onu **serbest / bıraktı**. (s. 111) (s. 239) (s. 239)

Şimdi de **başına kan çıkıyor (kan başına çık-)** ve haykırmak istiyordu. (s. 114)

Ağlıyor, **kıyameti / koparıyordu**. (s. 116)

İştahım / kesildi. (s. 118)

Vallahi onu öldürmek benim de kaç defa **aklımdan / geçti**. (s. 121) (s. 180)

Diline / dolamış. (s. 122)

Bütün bu servete kavuşmaktan üstün, intikamdan üstün, Nilüfer'i kurtarmak saadetinden üstün bir zevk de **duyuyordu** (zevk / duy-). (s. 122)

Ve ben, yok olmaya hazır bütün şahsiyetimle onun gözlerinde erimeyi benzersiz bir haz gibi duyacak kadar **kendimden / geçtim.** (s. 137) (s. 244)

Dinlenmek de **fayda / vermedi.** (s. 142)

Bak, "onu" diyeceğim yerde, onun ismini tekrarlamak daha **hoşuma / gidiyor.** (s. 142) (s. 193)

Eskiden "Selma" adı **sinirime / dokunurdu.** (s. 143)

Gelmiyor / hatırıma. (s. 143) (s. 178)

Suret-i mutlakada bilmek lâzımdır ki, insanın ruhu yani beyni, fotoğraf makinasını andıran bir mekanizma ile hafızayı, hesap makinesini andıran bir mekanizma ile muhakemeyi, yazı makinesini andıran bir mekanizma ile dil kabiliyetini, sinema makinesini andıran bir mekanizma ile muhayyileyi **vücuda / getirir.** (s. 149)

Bizim fakülte bu odada kaç **kurban / verdi.** (s. 150)

Vazgeçti ve giyinmeye karar verdi. (s. 152) (s. 174) (s. 202) (s. 220) (s. 307) (s. 307) (s. 317)

Sen nasıl **altta / kaldın** be? (s. 154)

Dalga mı geçtin (dalga / geç-) öyleyse? (s. 154)

Ferit Karnik'i Vafî Bey'e casuslamak **zorunda / kaldı** ve dün geceki karşılaşmayı anlattı. (s. 159) (s. 289)

Yok, dedi, taife benim malıma **el / atmaz.** (s. 159)

Belki **yatağa / düştü.** (s. 163)

Prevantoryum hiç **hatırımıza / gelmedi.** (s. 164)

Havalar sıcak da karı yine soğuk su ile **abdest / almıyor.** (s. 165)

Bu kadarcık alkol varlığı yaldızlamaya ve mânâlandırmaya **kâfi / gelmişti.** (s. 166)

*Ferit bu cümleleri yüksek sesle okurken, elinden kalem düşen Zehra başını arkaya salıverdi ve **kendinden / geçti.** (s. 169)*

*Peşinden Selma'nın annesi **aklına / geldi.** (s. 170)*

*Fatma'nın Hüseyin'i hortlayıp **koynuna / girer.** (s. 181)*

***İçim / eziliyor.** (s. 181) (s. 181)*

*Yalnız ciğerden değil, ruhtan da **kan / boşalır.** (s. 183)*

***Elimden / gelmez fakat demiş.** (s. 185)*

*Âhret varsa orada hep **hesap / veririz.** (s. 185)*

*Onu görür görmez nasıl **içime / doğdu** ve nasıl dondum, kaldım. (s. 187) (s. 275) (s. 275) (s. 275) (s. 275)*

*Ben şimdiye kadar sıskalara **bıçak / vurmadım.** (s. 193) (s. 193) (s. 195)*

***Vız / gelir.** (s. 196)*

*Ben senin için **girdim bu zahmete (zahmete / gir-).** (s. 196)*

*Ben ona **elimi / sürmedim.** (s. 203)*

*“Sana **öyle / gelmiş**” yok. (s. 203)*

*Hiç olmazsa Aziz gelinceye kadar **vakit / kazanmalıydı.** (s. 212)*

*Kadında **şüphe / uyandıracaktı.** (s. 213)*

*Fotika'nın bundan haberi yok muydu ki **yüzü / gülüyordu?** (s. 213)*

*Annesi, geceleri hasta uyuduktan sonra evden fırlıyor, kulüpte içiyor ve **kumar / oynuyordu.** (s. 214)*

*Şimdi telefon edecekler, **emir / verilecek.** (s. 216) (s. 225)*

*Muhtar da Saim'e **tokat / atmış.** (s. 218)*

*Feridun işi **hafiften / aldı.** (s. 218)*

*Aziz de ona **kuvvet / verir.** (s. 219)*

***Sorguya / çekerler.** (s. 220)*

*Acıkmamıştı, **içi / eziliyordu.** (s. 220)*

*Sonra daha cesaretle gazeteyi **gözden / geçirdi.** (s. 221)*

Durdu, hız / aldı ve odasına kadar, karanlıkta, hiç bir basamakta durmadan bir hamlede çıktı. (s. 226)

Doktor izin / veriyor. (s. 233)

Bir antikacı dükkânında, Haendel'in eski bir yağlı boya portresini gördüm ve hemen satın / aldım. (s. 237) (s. 257)

Ertesi sabah, gündüzün ilk ışıkları odama girerken, kolayca inanışımдан biraz utanç / duyuyordum. (s. 238)

Çekoslovakya'da, Chrudim'de, profesör Vincente Collins, 1926' da yazıyordu: Geçenlerde Chrudim'in siyasi ve iktisadi günlük gazetesi Chardimsky Kvaj'in eski bir sayısı (25 Ağustos 1891) elime / geçti. (s. 239)

İcabına / bakar o. (s. 239)

Aziz kaşlarını / çatmıştı, önüne bakıyor ve susmaya devam ediyordu. (s. 241) (s. 264-265)

Kadına hakikati söylemekte mahzur / görmediler. (s. 242)

Üç gün sonra, hava / açmıştı, sabahleyin gelip leğeni aldım. (s. 243) (s. 268)

Şamdana el / sürmedim tabii. (s. 243)

Çağımızın ilmi kilisenin dışında doğduğu gibi, yarının hakikati de üniversitenin dışında ele / geçecektir. (s. 246-247)

Sanırsınız ki hiç ihtiyarlamamış, el / dokunulmamış (el / değme-). (s. 250)

İlk zamanlar babasıyla arası / açılmış, sonra düzelmiş. (s. 251)

Dili bu kadar dönüyor (dili / dön-). (s. 253)

İşte o zaman kendisine / geliyor Mecit Bey. (s. 253)

Mecit Bey de söz / veriyor, "seni yanıma alacağım" diye. (s. 253) (s. 253) (s. 293) (s. 304) (s. 304)

Öyle bir iştahı / açılmış ki ağzına koymadığı yemekleri yemiş. (s. 254)

Fakat Noraliya şart / koşuyor. (s. 256)

Noraliya'yı da pek çabuk deniz / tutarmış. (s. 254)

*Kendisi bunları hatırladıkça **yüzü / kızarırdı.** (s. 257)*

*İki odanın birinde yatar, ötekinde **yemek / yer(miş),** dua eder, okur, yazarmış. (s. 259) (s. 265) (s. 306)*

*Bir de şöyle, parmağımı içeri doğru itersem bir sertlik, ilk önceleri **ehemmiyet / komadım.** (s. 261)*

*Haber verdik Noraliya'yı görünce **yere / kapandı** ve ayağını öptü. (s. 263)*

***Eziyet / çekmeyeceğim.** (s. 264)*

*“Tibet Ölülerinin Kitabı” namındaki eserin sahifelerini karıştırırken, tahminen bir ay kadar evvel hissettiğim ve bundan evvel yazdığım hale benzer bir halin tasvirine **rast / geldim.** (s. 275)*

*Ve kim olduğunu bilmediğim Denys l'Aréopagite imzasıyla bir mukaddes metinler antolociyasında rastladığım şu satırlar dahi aynı haleti güzelce tasvir eylediğinden buraya aynen tercüme eylemek isterim: “Zira bu zulmetler, en derin karanlıklar dahi olsalar, şaşaalı bir aydınlıktırlar; ve rüyetin ve temasın ötesinde dahi olsalar, bizim kör ruhumuzu müteali bir güzelliğin şaşaalılarıyla doldururlar... Biz bu şeffaf karanlıklarda kalmayı hararetle arzu ediyoruz, ve görmemek ve bilmemek yüzünden, gözümüzün ve bilgimizin ötesindeki görmemek ve bilmemek sayesinde görmek ve bilmek istiyoruz. Zira hakikî surette görmek ve bilmek budur ve her şeyi terk ederek her şeyin ötesinde ve üstündeki zatı medheylemek arzu ediyoruz. Zira bu çıplak bir taşta canlı bir şeyi andıran bir resim hakketmeye benzemez: O, kendi etrafında gizli bir şeklin görünmesine mâni olan her şeyi ortadan kaldıracak gizli olan güzelliği **meydana / çıkarır.**” (s. 275-276)*

*Sabahın rutubetiyle yerdeki kuru çam dalları nemlenmiş olduğundan, yürümekte **zahmet / çekiyordum.** (s. 278)*

*Çoğunu anlamadım ama anlamış gibi **içim / titriyordu (içi / titre-)** hep... (s. 281)*

*Milliyetçilik, sosyalizm, komünizm, Hristiyan ve İslam tasavvufu, ona karşı çok başka yollardan **cephe / almışlardır.** (s. 290)*

*Hayır, birbirimize söyleyecek o kadar çok şey vardı ki, **dilimiz / tutuldu.** (s. 294)*

*Sonra düşündüm, çoğunu **doğru / buldum**. (s. 297)*

*Yoksa **haklı / buldum** seni sonra. (s. 297) (s. 298) (s. 299)*

***Nasihat mi verdin (nasihat / ver-)?** (s. 303)*

***Gidip gönlünü / alayım mı?** (s. 304)*

*Sırrını verdi ve **geri / aldı** bugün Selma. (s. 306)*

*Ferit artık **yerinde / duramayacaktı**. (s. 306)*

*Meydanda **dört / döndü**, rıhtımda oturdu, bira içti, her vapur geldikçe kalktı, iskeleye koştu, çıkanlara baktı, sebepsiz bir ümitle onu aradı, yine bira içti, yine dolaştı, arabaya bindi. (s. 306)*

*Noraliya'yı anlattı, kızı **şaşkına / döndürdü**. (s. 306)*

***Kendini / topladı:** Gel, dedi, haydi, yolda konuşuruz. (s. 313)*

*Cevap alamadı, koltuğun boşaldığını sezdi, döndü, ağır ağır yürüdü, merdiveni indi, odasına girdi, balkona çıktı, ay ışığının aydınlattığı sonsuz bir boşluktan başka bir şey göremedi, bahçeler ve köşkler yoktu, yol yoktu, deniz yoktu, sis yoktu, berrak ve mavi bir aydınlıkla dolu boşluktan başka bir şey yoktu, gökte yalnız ay vardı, parlaktı, yuvarlaktı, odasına döndü, bakındı, kulak verdi, ayak sesleri kesilmişti, yatağına girdi, gözlerini kapadı, içinden sordu: “Yarın akşam gelecek mi?” cevap alamadı, sıkıldı, **besmele / çekti**, Âyet-i Kürsî okudu, ferahladı, uyumaya başlamadı, uykuda olduğunu anladı, kendini bıraktı, indi, yüzdü, gevşedi, daldı. (s. 308)*

*Ferit gazine Aziz'i eksilmeyen bir dikkatle dinlerken, arada bir **müsaade / alıyor** ve gelen vapurlardan Selma'nın çıkıp çıkmadığına bakıyordu. (s. 316)*

4. 1. 1. 1. 2. 1. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten, Yardımcı Fiili Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilden Oluşmuş Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Selma'ya beşinci defa gitmek onun vücudunu da, gururunu da **baygın / düşürebilirdi**. (s. 130)*

*Aşkın şehvete doğru inişi bir soysuzlaşma farzedilse bile -ki öyle olduğu da muhakkak değil- Selma'nın reaksiyonundaki şiddeti **mazur / görebilir miydi?** (s. 140)*

*Ferit bu nutku, hatipten evvelki gün aldığı beş lirayı geri vererek **yarıda kesebildi.** (s. 150)*

*Odada masa olmabdiği için Ferit yatağında **yemek / yiyebilirdi.** (s. 192)*

4. 1. 1. 1. 2. 2. İsim Unsuru Tekrar Grubundan Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

*İhtiyarla bir daha **göz göze / geldiler.** (s. 65) (s. 66) (s. 214)*

*Kendisi hasta yatarken, onun şu koltuğa, hayır, şu yatağın kenarına oturduğunu, Ferit'in üstüne eğilip alnını okşadığını ve fisilti halinde konuştuğunu düşünmekten başlayıp bir yandan onun bakışında ebediliği bulmaya ve sonsuzluğa kaymaya, bir yandan da vücudunu soyup yorganın altına almaya kadar giden hayaller **dal budak / salıyordu.** (s. 142)*

*Düşündükçe **içim içime / sığmıyor.** (s. 245)*

4. 1. 1. 1. 2. 3. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemler

*Hepimiz **onun eline / bakıyoruz.** (s. 11)*

***Bizim de dilimiz / alıştı.** (s. 11)*

***Suzy'nin öpüldüğünü gören Haldun'un içi / gider tabii.** (s. 55)*

*Yakında **senin ona işin düşecek (senin işin / düş-).** (s. 81) (s. 91)*

*Bir aralık Sirkeci'ye kadar gitmeye karar verir gibi oldu; kendini ne zamandır hasretini çektiği saatinin tılsımlı davetine bıraktı; Parmakkapı'da tramvaydan inmedi ve Tepebaşı'na kadar gitti; fakat orada tramvaya hücum eden iki adamdan birinin hoyratlığı **onun başını / döndürdü.** (s. 86)*

*Bir senedir burada oturuyorlar, **o küçüğün eline / bakıyorlar.** (s. 103)*

*“Peki, dedim, yirmi bine aldınız evi harpten evvel, dört sene sonra yetmiş bine sattınız. Az mı? Anneme neden 35 bin lira yerine on bin verdin? Neden **yirmi beş bin liranın üstüne / oturdun?**” (s. 122)*

***Bunun farkına / vardı, fakat zevkin mahiyetini birdenbire anlayamadı.** (s. 122)*

*Vafi Bey **adamın yolunu / keser.** (s. 124)*

Burada kızın gözleri / doldu. (s. 126)

Kendini yatağın üzerine elbisesiyle koyuverdiği zaman, gözlerinin önüne teyzesinin kana bulanmış yüzü geldi (gözlerinin önüne / gel-). (s. 177)

Ev meselesinde annenin bana hakkı geçmiştir (annenin hakkı / geç-), demiş. (s. 185)

Ruhu bile duymadı jandarmanın (Jandarmanın ruhu / duyma-). (s. 195)

Tosun'u karakola haber vermişse belki de çoktan esrarkeşin peşine / düşmüşlerdi. (s. 212)

Fotika'nın ağzı, hikâyenin başından sonuna kadar, açık kalmıştı (Foika'nın ağzı açık kal-). (s. 242)

Baba Dimitri'nin de ağzı açık / kaldı. (s. 249)

Kulağına gitmiş Sultan Aziz'in (Sultan Aziz'in kulağına / git-). (s. 251)

İşte o zaman gider, padişahın kulağına (padişahın kulağına / git-). (s. 251)

Kan başına çıkarmış zavallının (zavallının başına kan / çık-); ve hep bağırarak, bağırarak istemiş. (s. 258)

Katina Yunanistan'a gittikten sonra, evin idaresi tamamıyla Sabriye'nin eline / geçer. (s. 259)

Hep gözümün önüne / geldi. (s. 281)

İnsana hedef olarak kendi kendisini gösterince, onu yerinde saymaya mahkûm ettikleri halde koşmasına çalmak gibi bir imkânsızlıkla karşılaştıklarının farkına / varamamışlardır. (s. 291)

Bir defasında da orada çırıl çiplak soyunup senin koynuna / girdim hayalen. (s. 298)

Kızın dili / çözülüyor. (s. 308)

Zehra'nın dili / çözüldü. (s. 312) (s. 313)

Bu sonsuzluğun daha birinci merhalesinde idrakimizin soluğu / kesiliyor. (s. 318)

4. 1. 1. 1. 2. 4. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Yalnız boğazımı emniyet altına / alırdım. (s. 161)

Karyolanın yanına bir sandalye çeken Ferit: Konuşma! dedi. Nöbetçi doktordan iyilik haberini / aldım. (s. 183)

İsterim ki iki kardeş biraz rahat yüzü / görün. (s. 196)

Ne ben'ler, ne milletler, ne de insanlık yok olabilir: Alah'tan başlayan bir otorite silsilesi içinde birbirlerini emirler altına / alırlar. (s. 287)

Sonra yatakta uzanır; nefis bacakları çıplaktır; benim de yanına uzanmamı ister; bu aşk ânında ve uzun bir hasretten sonra ben kalkar, ona ahlâk dersi / veririm. (s. 303)

4. 1. 1. 1. 2. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Ben de sana bir şey diyeyim de baba sözüdür, unutma, dedi, ne zaman ki sıkıntudasın, bu hapları yutacağın yerde, derin bir nefes / al, içinden tut nefesini, yüreğinden bir kere, ama yüreğinden, sözüme dikkat et, yüreğinden, yüreğinden anladın mı, yüreğinden bir kere “Allah'ım” deyiver, sonra nefesini birden koyuver. (s. 66- 67) (s. 86) (s. 131) (s. 191) (s. 260) (s. 317)

Doktor en ahmak teşhisi / koyacak: Asthme; ve onu büsbütün çıldırtacak. (s. 86)

Günlerden bir gün kara haber / alacaksın. (s. 108)

Bir fenalık / gelmiş birdenbire. (s. 116)

Buna “Sabahtan beri seni arıyorum”dan başka / cevap verilemezdi. (s. 131)

Kendi kendine tasdik etti: “Çüş ki çüş! Kızcağıza eşekçe bir cevap / verdim.” (s. 152)

O gün bana ilâhî bir ders / verdin sen. (s. 300)

4. 1. 1. 2. 6. İsim Unsuru Edat Grubundan Oluşmuş Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Fakat bazı defalar olduğu gibi, şimdi de ayağının biri kendisine, öteki de bir kadına ait gibi / geliyor ve şaşırtacak kadar inandırıcı bir gerçeklik intibai veren bu hayal içinde, ayağının biriyle ötekini okşuyordu. (s. 53)

Birdenbire bu ayak ona Selma'nınmış gibi / geldi. (s. 112)

Selma'yı dünden beri sevmeye başlamışım gibi / geliyor. (s. 114)

Bana altı ay gibi / geldi. (s. 202)

İdeoloji kavgaları bana kelime kavgaları gibi / geliyor. (s. 205)

Artık nefes almıyordu gibi / geldi bana. (s. 265)

Bazan ben o imişim gibi / geliyor bana. (s. 282)

4. 1. 1. 2. 7. Yapısında Zarf-Fiil Grubu Bulunduran, Asıl Fiillerle Kurulan Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Muhtar'dan kaçıp bu hüviyetle baş başa kalmak, yağmurdan kaçıp / doluya tutulmaktı. (s. 64)

4. 1. 1. 2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller

Bir hareketi tasvir eden birleşik fiil yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 1. 2. 1. “bil-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

Yavaş yavaş bazı kelimeler seçilebiliyordu (seçil + e + bil). (s. 8)

Koruk yeşili gözlerinden ekşi bir ruh sızan bu ihtiyarla kendi arasındaki mizaç benzeyişi yalnız bu noktada olabilirdi (ol + a + bil) . (s. 13) (s. 40) (s. 58) (s. 71) (s. 107) (s. 141) (s. 160) (s. 160) (s. 170) (s. 212) (s. 243) (s. 291) (s. 291) (s. 298)

Musiki bilgisi kıt olduğu için, sazı dinlemeye başladığı andan beri, birbirinin aynı imiş gibi, yahut aralarında pek az farklarla tevali eden ve makam mı, nağme mi, başka bir ad mı aldığını bilmediği seslerin uzayıışı ve mızrabın sertçe vurduğu anlarda, yanyana bir sürü “z” harfinin okunurken çıkarabileceği

vızıltılara benzeyen titreyişi, onda eski bir hâtıraya bağlı ruh halini şimdi uyandırabilmişti. (s. 15)

Ferit bu yüze bakarken o kadar şaşırdı ki, kızın yattığı karyolanın ayak tarafında, annesinin tavandaki ampule uzanarak havluyu ısıttığını neden sonra, **görebildi.** (s. 18) (s. 65) (s. 112) (s. 127) (s. 203) (s. 235)

Şimdi Saim bin defa imtiyazlı burjuva cemiyeti, iki bin defa teknik seviye, üç bin defa enfra-strüktür **diyebilirdi** ve Ferit sabırla dinleyecekti. (s. 36) (s. 52) (s. 91) (s. 119) (s. 220) (s. 241) (s. 293)

Elini uzatsa ona **dokunabilirdi.** (s. 40)

Vafi Bey'i uyandırıp onu merdivenin ortasına çıkarıncaya kadar çıplak oradan **uzaklaşabilirdi.** (s. 41)

Felçsiz tarafın çizgilerine bakılırsa Eda Hanım'ın rüyada birisiyle kavga ettiğine **inanulabilirdi.** (s. 41)

Fakat odasından gelen ışık yukarı kat merdiveninin yarısını **aydınlatabiliyordu.** (s. 42)

Fatma'nın yüzünü biraz **seçebiliyordu.** (s. 53)

Selma'yı başka nerede **bulabilirim?** (s. 57) (s. 131) (s. 287)

Fakat o kadar heyecanlıydı ki, hayatta birçok defalar berberin koltuğunda onu bastıran ve bir defasında yalnız bir yanağının traşıyla sokağa fırlamasına sebep olan krizlerden birine **yakalanabilirdi.** (s. 64) (s. 212) (s. 216)

Bunu yapman için ellerini, eteklerini, burada, herkesin içinde **öpebilirim,** inan ki bizim, bütün insanların, içimizde yüksek bir şey var. (s. 83)

Ölebilir bu kız. (s. 83)

Böylece, kendisini Tarlabası'na kadar **sürükleyebilir miydi?** (s. 86) (s. 223)

O zaman ilk derin nefesi **alabildi.** (s. 86) (s. 140) (s. 294)

Bu sabır beni yeni bir krize kadar **götürebilir.** (s. 90)

Salonda kızla başbaşa oturup **konuşabiliyorlardı.** (s. 90) (s. 213)

*Ferit safsatalarının çok defa içindeki zaafılara paravanalık ettiğini ve bugün söylediklerinin aksine inanmak lâzım geldiğini ona **anlatabilirdi.** (s. 90)*

*Bunu gizlemek için kendimi veya seni **öldürebilirim!** (s. 91) (s. 180) (s. 225)*

*Vafî Bey'in mistik hezeyanları hiç değilse gündüzün meselelerini biraz ikinci plâna **itebilmişti.** (s. 109)*

*Fakülte dekanlığına bir telefon etse veya üniversitelilerden birine sordursa bunları **öğrenebilirdi.** (s. 110)*

*Günün siyasî ve askerî hâdiseleri bir çocuğun kazancı ve kaderi arasındaki münasebetten ihracın muhtemel neticelerine kadar uzayan bir fikir zincirlemesi içinde, Ferit, Mussolini'nin bir iddiasını hatırladı, "İngilizler Sicilya'ya **çıkabilirler**, fakat ufkî olarak." (s. 110)*

*Ben **kaçabilir miyim?** (s. 114) (s. 114) (s. 132)*

*Günlerce sırtüstü **yatabilir.** (s. 114)*

*Sebeplerin toplu sezilişinden ve bilmişinden başka bir şey olmayan felsefe, neticelerin sorumlunu onlara değil de kime **yükleyebilirdi?** (s. 128)*

*Bu adam onu felsefeden de **soğutabilirdi.** (s. 128)*

*Ben oraya bin defa **gidebilirim** ve bundan Selma'nın haberi olmadıkça, onun gözünde hiç gitmemişim demektir. (s. 129) (s. 139) (s. 291)*

*Olmayan bir hâdisede gururum benden bir amortisman hesabı açmamı nasıl **isteyebilir?** (s. 129) (s. 225)*

*İsteksizlikle bir sütlâç daha **iyeyildi.** (s. 130)*

*Sağsan, **gülebiliyor musun?** (s. 138) (s. 138)*

***Düşebilirim.** (s. 141)*

*Meselâ "Selma" hayır "saray" kelimesinden on dört kelime **çıkabilir miyim?** (s. 141)*

*Biraz Nilüfer'i düşünsem yine bıçağı alıp teyzenin kalbine **saplayabilirim.** (s. 143)*

Siz bize boynunuzdaki parmak izlerini gösterdikçe ve vaka anındaki idrakinizin gayet sarih bir objesi olduğunu iddia ettikçe bizim sizi yalancı çıkaracak delilimiz **bulunabilir mi?** (s. 161) (s. 288)

Bütün ihtimalleri reddedebilmek için her şey hakkında tam bir bilgimiz olması lâzım, içinde büyük tabiat âlimleri de bulunan pek çok insanların, deli olmadıkları halde, gördükleri hayaletlerin birer vehim olduğunu nasıl **söyleyebilirim?** (s. 161) (s. 220)

Yapabilir mi bunu? (s. 178)

Komiser eve gelince Nilüfer bu ifadeyi zar zor **verebilmiş.** (s. 179) (s. 235)

Sonra komşular, Nilüfer'in ahlâkı ve Necmiye Hanım'la iyi geçindiği hakkında o kadar dostça ve mübalâğalı ifadeler vermişlerdi ki, profesörün de aile hakkında iyi şehadeti üste gelince kızcağız yakayı **kurtarabilmişti.** (s. 180)

Yırtabilirdim paraları. (s. 185)

Onlar şuura bir baskın yapsalar hastayı tekrar **bayıltabilirdi.** (s. 190)

Beni bile şaşırtan bir vuzuh ile düşünüyorum, iki dakika sonra bana bir titreme **gelebilir.** (s. 203) (s. 207) (s. 223)

Beni nasıl bir yeni dünyada, ne çeşit bir iç riyazetiyle aşkın ilâhî sırrına **erdirebilirsiniz?** (s. 206)

Polis Ferit'i **arıyabilirdi.** (s. 211)

Tosun'a istemediği şeyleri de **söyletebilir.** (s. 212)

Burada oturması yakalanmasını **kolaylaştırabilirdi.** (s. 212)

Bir şey daha **sorabilirdi:** Amcanız niçin bana selâm vermedi? (s. 213)

O zaman eski hastalığı tepseydi nihayet peşine mevhum bir siyah köpek **takılabilirdi,** şimdi hakikî bir sivil polis. (s. 215)

Şimdi **yakalayabilirler.** (s. 215)

Orada bir kaç saat **kazanabilirdi.** (s. 216) (s. 285)

Yoksa, param var şimdi, Nilüfer de **iyileşebilir.** (s. 219)

Ferik bir yaz **geçebilir.** (s. 219)

*Muhatabının gözlerini her an **görebilmeliydi**. (s. 236)*

*Yukarıdaki koltuğu daha evvel görmemiş olduğunuza **inanabilirim**, fakat bunu kabul edemem. (s. 247)*

*İşte o parçayı buraya aynen tercüme eylemek isterim: 'Ey hayırlı evlât, senin için yolu aramak zamanı şimdi gelmiştir. Nefesin kesilmek üzeredir. Mazide üstadın (şeyhin, müridin, pirin diye de tercüme **olunabilir**) seni parlak ışıkla karşı karşıya getirmiştir; ve şimdi sen onu Bardo (?) halinde kendi hakikati içinde hissedeceksin. Bu Bardo halinde her şey bulutsuz semaya ve lekesiz ve çıplak zihin, merkezi ve dairesi bulunmayan şeffaf bir boşlupa benzer. İşte bu lâhzada, kendi kendini tanı ve bu halde kal. Ve ben bu lâhzada, seni anınla karşı karşıya koyayım. (s. 275)*

*İnsan maddeyi ve kendi maddesini ancak böyle **aşabilir**. (s. 283)*

*İstediğiniz kadar yanlış **düşünebilir**, fakiri sömürerek istediğiniz kadar kazanabilirsiniz. (s. 285) (s. 286)*

*Bu fedakârlık yalnız harp gibi vecit ve galeyana hallerinde millet için bir kahramanlık derecesine **varabiliyor**. (s. 285)*

*Kendi müesseselerini öteki sosyal müesseselerden de, insan ruhundan da ayrı, müstakil ve mücerret bir kıymetler nizamı sanan hukukçular, siyasî hürriyeti psikolojik hürriyetten ayrı düşünüp sadece fertle devlet arasındaki münasebet çerçevesi içine hapsedmekle sun'î bir tecrit yapmışlardır, insanın siyasî hürriyeti ne iktisadî, ne de ruhî hürriyetinden ayrı **düşünülebilir**. (s. 289)*

*Onu artık yalnız baba olduğu için **sevebilirim**. (s. 295)*

*"Ben diyordun, arkamdan siyah bir köpek geldiği için değil, Tahir Bey yükte yattığı için aklımı **bozabilirim**." (s. 314)*

*Ve geriye doğru gidildikçe, bu niyetler silsilesinin başında bir ana plândan, ilahî plândan başka ne **görülebilir**? (s. 316)*

*Aziz durdu ve bakışlarını gökyüzüne kaldırdı: Binlerce Galaksi'nin yalnız bir tanesinde, bize bir gözbebeğinin ortasındaki pırıltı kadar küçük görünen bu yıldızlardan otuz milyar kadarı **sayılabılmıştır**, dedi, milyonlarca ışık yılı içinde yüz milyarca yıldız daha var; ve bunlardan çoğu yüz binlerce arz küresini içine sığdırabilecek kadar büyüktür. (s. 318)*

4. 1. 1. 2. 1. 1. Yapısında Sıfat-Fiil Grubu Bulunduran Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Günlerden beri artan iştahsızlık ve derin yorgunluk fena günlerin yaklaştığını **haber vermiş / olabilirdi.** (s. 132)*

*Tosun yakalanmış ve her şeyi **itiraf etmiş / olabilirdi.** (s. 211)*

*Bunu rüyada böyle **tahmin ve tasavvur etmiş / olabilirim.** (s. 244)*

4. 1. 1. 2. 1. 2. Yapısında Birleşik Fiil Olan Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Şuuru olmadıkça yorgunluk **varsayılabılır mi?** (var+say++e+bil-) (s. 191)*

***Hapsedebilirler mi** (hapis+et- +e+bil-)? (s. 216)*

4. 1. 1. 2. 2. “ver-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklemeler

*Elini topuza **değdirir değdirmez kanat açılıvermişti** (açıl + ı + ver. (s. 9)*

*Ben de sana bir şey diyeyim de baba sözüdür, unutma, dedi, ne zaman ki sıkıntudasın, bu hapları yutacağın yerde, derin bir nefes al, içinden tut nefesini, yüreğinden bir kere, ama yüreğinden, sözüme dikkat et, yüreğinden, yüreğinden anladın mı, yüreğinden bir kere “Allah’ım” **deyiver**, sonra nefesini birden **koyuver.** (s. 66- 67)*

*Nedime ellerini yüzünden **çekt**i ve bir kahkaha **salıverdi.** (s. 79) (s. 117) (s. 118) (s. 156) (s. 157) (s. 169) (s. 195) (s. 222)*

*Vafi Bey’in “taife-i cin”den olduğunu iddia ettiği **çıplak**, “merdivendeki üryan”, Fatma’nın Hüseyin sandığı pıtpıtlar, hamamtasının yerini **değiştiren** ve dün gece Ferit’in yüzünü sıvazlayan el, artık şu karyola, şu koltuk, şu fırça gibi besbelliler dünyasına **girivermişti.** (s. 117)*

***Satıver** anasını. (s. 152) (s. 195)*

*Anafordan **çıplağın** resmini çekip el altından satabilmek için Ermeni’nin karanlıklarda beklemesi, onun gibi bir esnafın ve Ferit gibi psikopatın aynı hâdiseye karşı davranışları arasındaki farka unutulmaz bir komiğin damgasını **basıvermişti.** (s. 158)*

*Bir ucuyla çıplağın fotoğrafını gizlice satın alacak liseli genç çocuğun hayalî zinasına, öbür ucuyla da Vafî Bey'in taifesine ve ayetülkürsîsine ve Ferit'in çıldırma korkularına kadar giden hâdiseyi küçücük bir Zeiss ve Kodak, en basit ve gerçek esasına nasıl **götürüverecekti!** (s. 158)*

4. 1. 1. 2. 3. “kal-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklem

*Ferit bu göğüsle bu surat arasındaki renk farkına hayretle **bakakaldı.** (s. 44) (s. 224)*

4. 1. 1. 2. 4. “dur-” Yardımcı Fiili İle Kurulmuş Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil Yapısındaki Yüklem

*O bekleye **dursun** oda hazırlanacak da babası onu aldıracak diye. (s. 254)*

4. 1. 1. 2. 5. “-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklem

“-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-” yapısındaki bir hareketi tasvir eden birleşik fiilli yüklem 3 alt başlık halinde verilmiştir.

4. 1. 1. 2. 5. 1. “-mAyA başla-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklem

*Kadın yine **bağırmaya başladı.** “Gitsin, bir doktor alıp gelsin, hâlâ ayağına bir pantolon çekecek” ve soldaki karyolanın ötesindeki boşluğa gözlerini dikerek tekrarladı: “Çabuk, sallanma, çabuk!” (s. 9)*

*Sert ve acele bir el hareketiyle pijamasının pantolonunu ve kilotunu sıyırdı, şişkin ve kıllı bacaklarını iki yana iyice açtı, bir eliyle tenasül aletini avuçlayıp yukarı aldıktan sonra, öteki eliyle torbalarının altını **kaşımaya başladı.** (s. 14)*

*Bir aralık herif arka üstü yattı ve daha rahat **kaşınmaya başladı.** (s. 14) (s. 14)*

*Omuzlarında ve kollarında başlayan bir titreme bütün vücudunu **sarmaya başlamıştı.** (s. 16)*

*Çocuk ağrısı geçer geçmez **uyumaya başlamıştı.** (s. 18) (s. 308)*

*Kadının patlamaya hazır komplekslerle dolu ruhu, bu iki kelimeyi, sorulmasını istediği başka bir sualin müteradifi saymakta hiç tereddüt etmeden, **boşalmaya başladı.** (s. 24) (s. 40)*

*Oda kapısını açmasıyla kapaması bir olur: Dışardan içeriye öyle bir duman saldırır ki gözlerinin içi yanan kadın “ayy...” diye bağırır ve **aksırmaya başlar.** (s. 31)*

*Sol taraftaki trabzana tutunarak basamaktan ihtiyatla **çıkmaya başladı.** (s. 40) (s. 125) (s. 224) (s. 316-317)*

*Ve **ağlamaya başladı.** (s. 48) (s. 182) (s. 184)*

*Fatma **hıçkırmaya başladı.** (s. 49)*

***Soyunmaya başladı.** (s. 51)*

*Kendi elini kadının eli farzederek ilk gençlik veya bekâr odası fantezilerinde **ilerlemeye başladı.** (s. 53)*

*Hemen **solumaya başladı.** (s. 53) (s. 226)*

*Ferit mecmuaları **kariştirmeye başladı.** (s. 69)*

*Ve Selma'nın gözlerinden yaşlar **inmeye başladı.** (s. 77) (s. 185)*

*Ve Ferit'e hiç bir rücu ve itizar fırsatı vermeden, ayrıldı, ilk adımları sendeleyerek uzaklaştı ve caddede **koşmaya başladı.** (s. 77)*

***Titremeye başladı.** (s. 94) (s. 144) (s. 198) (s. 200) (s. 224)*

*Rahlesinin önünde **çalışmaya başlar.** (s. 98) (s. 98)*

*Ablamın ölümünden sonra uykuda çıplak **gezmeye başladı.** (s. 116)*

*Gazetemi **okumaya başladım.** (s. 126)*

*Beş dakika geçti, geçmedi, bana saati sordu ve **konuşmaya başladık.** (s. 126)*

*Gözler artık çırpınmıyordu ve yanaklar eski rengini **bulmaya başladı.** (s. 127)*

*Sanki baş tenin içine girmiş ve **erimeye başlamıştı.** (s. 145)*

*Boğazını **sıkmaya başlamıştı.** (s. 145) (s. 265)*

Tosun onun bu hareketindeki aceleyi ve kesinliği görünce başını arkaya salıverdi, gözlerini yumdu ve “of Allah ’ım, of...” diye **inlemeye başladı.** (s. 156)

Ferit’e **bakmaya** ve sağ elini ona doğru uzatarak bir işaret yapmaya **başladı.** (s. 168)

Ferit’e **bakmaya** ve sağ elini ona doğru uzatarak bir işaret **yapmaya başladı.** (s. 168) (s. 237)

Cimriliği ve hainliği **azalmaya başlamıştı.** (s. 182)

Nilüfer gözlerini yumdu ve yanaklarına doğru yaşlar **sızmaya başladı.** (s. 183)

Hürriyet probleminde olduğu gibi hayatı bırakıp umumî fikirlerle **oynamaya başlıyoruz.** (s. 205)

Biraz evvel Yahya Aziz, tellâl, ve evi Ferit'e kiralayan rum kadını Fotika burada iken, balkon kapısı açılınca alev alan aynalara şimdi yine karanlık günlerin gölgeleri **dolmaya başlamıştı.** (s. 210)

Ve dalan gözleri **yaşarmaya başlamış.** (s. 233)

Birçok meçhullerin baskısından kurtulunca, daha büyüklerini kendi idrak seviyesinin fevkinde bulanlara mahsus bir kendini bilişin verdiği tevekkül içinde, hâdisenin ameli neticelerini **düşünmeye başlamış.** (s. 234)

Polis ve adliye tarafından hiç tehlike olmadığı hakkında Aziz'in verdiği teminattan sonra, Büyükada'da, Ferit'le uzun zaman hiç bir para sıkıntısı çekmeden yaşamanın vadettiği saadetin hlyası içinde, Necmiye teyzenin de esasen bu paraları onlara vermek istediğini de düşünerek ve “Ne garip tesadüf! Ne garip tesadüf” diyerek **sevinmeye başlamış.** (s. 234)

Kuvvetli bir itepsiyle hemen tabloya yaklaştım ve Haendel' in “Largo”sunu **almaya başladım.** (s. 238) (s. 238)

Mecit Bey gizli gizli **yaşamaya başlamış** kızla. (s. 251)

Sonra “Nurilya” **demeye başlamış.** (s. 251)

Babaannesi **başlamış** onu **doldurmaya.** (s. 251)

Bilseniz ne kadar merhametliydi ve iyiliği ne kadar severdi diyor Fotika ve **başlıyor** gözleri **sulanmaya.** (s. 253)

Semirmeye başladım. (s. 261)

Tepeköyü'ndeki Müslüman mezarlığında kendisine bir mezar yaptırmaya başladı. (s. 264) Harpte biraz para sıkıntısı da çekmeye başladı. (s. 264)

Elleri birdenbire gevşedi ve soğumaya başladı. (s. 265)

Bahçeye çıktığım zaman ağarmaya başlamıştı ortalık. (s. 266)

Büyük hayal kırıklıklarından sonra, arzu etmekten ürken ve kendi kabuğu içine çekilen ben, bütün felâketlerinin sebebini kendinde, kendi arzularında bulduğu için artık kendi kendini yemeye başlar. (s. 284)

Nilüfer de karşiki odada, bütün hayatının ilk rahat anını derin bir uyku ile selamlamaya başlamıştır. (s. 296)

Rüya değil, “Rüyada” olmaya başlar. (s. 304) (s. 305)

Sırlarını aramaya başladı ayaklar. (s. 306)

Babuş da avazı çıktığı kadar haykırmaya başlamıştı: Anne! Anne!... Koş!... Ablam konuşuyor. (s. 311)

4. 1. 1. 2. 5. 1. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAyA başla-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler

Uyanma duygusunun etrafını pek az aydınlatan loş bir bilgi halesi içinde, sesin rüya bittikten sonra kesilmediğini yarım yamalak idrak etmeğe başlamıştı. (s. 7)

İngiltere'de Oxford ve Cambridge Üniversiteleri bu mevzularda doktora tezi kabul etmeye başladılar. (s. 248)

4. 1. 1. 2. 5. 1. 2. Yapısında Bağlama Grubu Bulunduran “-mAyA başla-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklemeler

Gel gelelim, cebinden yeni aldığı reçete yerine doktorun benim için verdiği eski reçeteyi çıkarıp eczacıya tutuşturur, ilâcı yaptırır, getirir, kıza veririz, kusmaya ve çırpınmaya başlar, ölüyor Zehra, ölüyor! (s. 29)

Bu sefer yüzünü felçli tarafındaki göz de yüzün dram sahnesinde rol almaya ve parlamaya başlamıştı. (s. 30)

Ferit kapıyı yumruklamaya ve tekmelemeye başladı. (s. 94)

4. 1. 1. 2. 5. 2. “-mAk iste-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklemler

Ferit bunları Vafi Bey'e anlatmak istemişti. (s. 19) (s. 216)

Yaşamak istemedi mi? (s. 33) (s. 109)

Çayla beraber yemeyi denemek istediler ve kahveciye seslendiler. (s. 37)

Daracazanın önünde karşıdan gelen arabaya çarpmamak ister. (s. 50)

Eğer bu adam sağsa ve peşine düştüğü maceranın çukurlarından birinde kakırdayıp kalmamışsa Ferit ona Fatma'ya karşı duyduğu merhametin değerini sormak isterdi. (s. 52) (s. 308)

Selma, anasının ismi arkasında koşan sayısız hafiflik efsanelerinin ayıbına vâris olmamak için, yaratılışının zıddına bir ahlâk destanının kahramanı mı olmak istiyor, bunun için mi kendini yiyordu? (s. 78)

Bir dakika evvel senin yerinde oturuyordu, iki defa yalvararak sözümü kesmek istedi. (s. 78)

Selma seni görmek istiyordu. (s. 83) (s. 108) (s. 115) (s. 158) (s. 182) (s. 306) (s. 308)

Dükkânlar kapanmadan Sirkeci'ye kadar gidip saatini rehinden kurtarmak da istiyordu. (s. 85) (s. 313)

Ancak şimdi fark ediyordu ki, zekâsı, bir yandan bu kıza, bir yandan da kendi nefesine karşı iki cepheli bir müdafaaya girmiş, her ikisine karşı da, tabiatın yatak odasında haklı ve bir apartman merdiveninde haksız görülüşi arasındaki farkın mürailiğinden duyduğu nefretin mevziinde tutunmak istemişti. (s. 88)

Yükün içine bir kerevet koydurduk, öteki odalar boşalınca da daha ucuzdur diye çıkmak istemediler oradan. (s. 104)

Müşkülüm olunca ben de kendisine danışmak isterim. (s. 104)

Aşağı kat odalarına da erbab-ı namus almak istedim. (s. 105)

Şimdi de başına kan çıkıyor ve haykırmak istiyordu. (s. 114)

Ona ümitsiz bir anında beni arayabilmesi için adresimi vermek istedim. (s. 126) (s. 294)

*Kaçmak fikrindeki budalalığı **anlamak istiyordu.** (s. 133)*

*Ferit **bağırarak istiyor,** fısıltı halinde bir ses: “Öldüreceğim seni!”
diyordu. (s. 145) (s. 258)*

*Ferit birdenbire **silkinmek istedi.** (s. 145)*

*Ferit **kalkmak istedi.** (s. 145)*

*Bu geceyi buhransız **geçirmek istiyordu.** (s. 152) (s. 273)*

*Zaten Ada otellerinden birinde **kalmak istiyorum.** (s. 207) (s. 210)*

*Ferit ihtiyara “Benim için de biraz dua ediniz” **demek istiyordu.** (s. 226)
(s. 298)*

*Onu **yakalamak istiyordu.** (s. 226) (s. 310)*

*Sabahları gezdiği çamlıkta sabahları **gezmek istiyorum.** (s. 282)*

*Selma, Ferit’in elini göğsüne doğru çekerek: Seni gözlerimi kırpmadan
dinleyeceğim, dedi, fakat ondan evvel ben bir şeyler **söylemek istiyorum.** (s. 297)*

*Beni **evlendirmek istedi.** (s. 299)*

*Ben onun çıplak bacağına **bakmak istemedim;** sırrı kaçmasın diye. (s.
305)*

*Zaafını **saklamak istedi.** (s. 306)*

*Tavanda ayak sesleri gitti, geldi, yine gitti, yine geldi, kesilmedi, kapı açılmadı, Ferit, Nilüfer’i **uyandırmak istedi,** vazgeçti, Fotika’yı düşündü vazgeçti, yukarı katın camlı kapısını görmek istedi, kalktı, ışığı yakmadı, kapıyı açtı, ay ışığı arkadan geliyordu, çıktı, baktı, camlı kapı açıktı, basamakları ağır ağır çıktı, en üst katın camlı kapısı önüne geldi, o da açıktı, bekledi baktı, baktı, ışık yoktu, ayak sesleri yaklaştı yaklaştı, önünden geçti, sola doğru yürüdü, uzaklaştı, tekrar geldi, yaklaştı, geriye döndü, Ferit yürüdü, ayak seslerinin peşinden gitti, koltuğun önüne geldi, durdu, bekledi, bekledi, hiç bir şey göremedi, fakat bir varlık sezdi, sormak istedi: Cevap alamadı, koltuğun boşaldığını sezdi, döndü, ağır ağır yürüdü, merdiveni indi, odasına girdi, balkona çıktı, ay ışığının aydınlattığı sonsuz bir boşluktan başka bir şey göremedi, bahçeler ve köşkler yoktu, yol yoktu, deniz yoktu, sis yoktu, berrak ve mavi bir aydınlıkla dolu boşluktan başka bir şey yoktu, gökte yalnız ay vardı, parlaktı, yuvarlaktı, odasına döndü, bakındı, kulak*

verdi, ayak sesleri kesilmişti, yatağına girdi, gözlerini kapadı, içinden sordu: “Yarın akşam gelecek mi?” cevap alamadı, sıkıldı, besmele çekti, Âyet-i Kürsî okudu, ferahladı, uyumaya başlamadı, uykuda olduğunu anladı, kendini bıraktı, indi, yüzdü, gevşedi, daldı. (s. 308)

Ferit, üzerinde en müthiş krizlerinden birini geçirdiği kanapeye doğru ilerledi, fakat **oturmak istemedi**. (s. 314)

4. 1. 1. 2. 5. 2. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAk iste-” Yapısı İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklem

Yani **arz etmek isterim** (arz + **etmek isterim**) kî Adalet Hanım’ın -onun asıl adı Adalet’tir, beynelavam Edalet derler, Edalet’ten de Eda kaldı- Eda Hanım’ın söyledikleri tamamıyla hilaf-ı hakikattir. (s. 35)

Odabaşılığı bana **devretmek istedi** (devir + **etmek istedi**) . (s. 102)

Fotika lambâyı karyolanın başucundaki dolabın üstüne koyup prize takarken, Ferit bu sefer kendi sesiyle: Asıl ben mahcup oldum, dedi, amcanız dua ediyordu, **mâni olmak istemedim**, kendimi gizledim. (s. 227)

İşte o parçayı buraya aynen **tercüme eylemek isterim**: ‘Ey hayırlı evlât, senin için yolu aramak zamanı şimdi gelmiştir. Nefesin kesilmek üzeredir. Mazide üstadın (şeyhin, müridin, pirin diye de tercüme olunabilir) seni parlak ışıkla karşı karşıya getirmiştir; ve şimdi sen onu Bardo (?) halinde kendi hakikati içinde hissedeceksin. Bu Bardo halinde her şey bulutsuz semaya ve lekesiz ve çıplak zihin, merkezi ve dairesi bulunmayan şeffaf bir boşlupa benzer. İşte bu lâhzada, kendi kendini tanı ve bu halde kal. Ve ben bu lâhzada, seni anınla kaşı karşıya koyayım. (s. 275) (s. 275-276)

4. 1. 1. 2. 5. 2. 2. Yapısında Bağlama Grubu Bulunduran “mAk iste-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklem

Ve kim olduğunu bilmediğim Denys l'Aréopagite imzasıyla bir mukaddes metinler antolociyasında rastladığım şu satırlar dahi aynı haleti güzelce tasvir eylediğinden buraya aynen tercüme eylemek isterim: “Zira bu zulmetler, en derin karanlıklar dahi olsalar, şaşaalı bir aydınlıktırlar; ve rüyetin ve temasın ötesinde dahi olsalar, bizim kör ruhumuzu müteali bir güzelliğin şaşaalarıyla doldururlar... Biz bu şeffaf karanlıklarda kalmayı hararetle arzu ediyoruz, ve

görmek ve bilmemek yüzünden, gözümüzün ve bilgimizin ötesindeki yine görmek ve bilmemek sayesinde **görmek ve bilmek istiyoruz**. Zira hakikî surette görmek ve bilmek budur ve her şeyi terk ederek her şeyin ötesinde ve üstündeki zâtı medheylemek arzu ediyoruz. Zira bu çıplak bir taşa canlı bir şeyi andıran bir resim hakketmeye benzemez: O, kendi etrafında gizli bir şeklin görünmesine mâni olan her şeyi ortadan kaldıracak gizli olan güzelliği meydana çıkarır.” (s. 275-276)

4. 1. 1. 2. 5. 3. “-mAyA çalış-” Yapısındaki Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiilli Yüklem

Hiç şüphesiz bunlar, sesi çıkmayan sahibinin içinde boğulan mânâları dışarıya nakletmek için, her gün biraz daha artan bir ifade kabiliyeti **edinmeye çalışıyorlardı**. (s. 20)

Şimdi de bu çeşit bir tecrid ameliyesi önünde bir vehmin esiri olmak istemeyen Ferit, kadında duyduklarını, içinden yılların geniş zamanında eriterek gerçek nisbetlerine **yaklaştırmaya çalışıyordu**. (s. 27)

Uzaktan ona baktı, ihtiyar, önünden geçen bir yaşlı kadına “ölüyorum” der gibi üç hece **işittirmeye çalıştı**. (s. 36)

Hayır duasını **almaya çalış**. (s. 103)

Canileri **anlamaya çalışıyorum**, dedi. (s. 123)

Kibriti çakacak ve eğer çıplakla karşılaşırsa onu **tanımaya çalışacaktı**. (s. 157)

İki elimle çıplağın iki kolunu tutuyor ve bütün kuvvetimle boynumu **kurtarmaya çalışıyordum**. (s. 160)

Eda Hanım'ın sual yağmurunu sağ omuzunun bir hareketiyle **dindirmeye çalışıyor** ve bakmaya devam ediyordu. (s. 172)

Avını kendi yaratıyor, sonra onu **avlamaya çalışıyor**. (s. 204)

Yürümeye çalıştı, iki, üç adım. (s. 222)

İçine doğdu ve ondan **kopmaya çalıştı**. (s. 231)

Dışarı çıktı ve yukarı katın camlı kapısını **açmaya çalıştı**. (s. 234)

Hristiyanlığı **sevdirmeye çalışıyor**. (s. 252)

Dinler, insanın –iştah, şehvet, kazanç hırsı ve kibir halinde- kuduran ben'ini Allah'da eritmeye çalışmışlardır. (s. 284)

Ayakları utanıyor ve biri ötekini örtmeye çalışıyordu. (s. 300) (s. 306)

Ferit onun ellerinden birini tutmaya çalıştı, muvaffak olamadı. (s. 300)

4. 1. 1. 2. 5. 3. 1. Yapısında Birleşik Fiil Bulunduran “-mAyA çalış-” İle Kurulan Birleşik Fiilli Yüklem

Her şeyi en kötü ihtimale bağlamanın cezasını, daha biraz evvel, “Hep öyle misin?” meselesinde çekmiş olduğu için, başındaki ateşi hemencecik ölümün habercisi gibi yorumlamakta acele etmemeye çalıştı. (s. 139-140)

Gittikçe daha vuzuh kazanan bu intibain kendi muhayyilesinden gelmediğine emin olmak için, şuurunun bütün muhtevasını kontrol altına almaya çalıştı ve ikiye ayırdığı dikkatin bir bölümünü tamamıyla dışarıya doğru yönelterek Zehra'nın gözbebekleri üstünde topladı. (s. 172)

4. 1. 2. SIFAT TAMLAMASI

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki yüklemi oluşturan sıfat tamlamaları özelliklerine göre 4 ana başlık, 55 alt başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 2. 1. Belirtme Sıfatlarıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklem

Belirtme sıfatlarından oluşturulmuş sıfat tamlaması yapısındaki yüklem bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı İşaret Sıfatından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklem

Ferit'in babası da bu / fikirde idi ve Hamidin “âhir-i ömrümüzde ismimizin sonuna bir it taktılar!” sözünü tekrarlarlarken kopardığı kahkahaların peşinden “bugünkü imlâda fonetik yok, fonetik, fonetik!” diye bağıırırdı. (s. 19)

Tiptan felsefeye atlayışının sebeplerinden biri bu / arzu idi, felsefede kalamayışının sebeplerinden biri de bu / iradesizlik. (s. 36)

Bu göğüs o / göğüstür. (s. 45-46)

Bu göğüs o / göğüs müydü? (s. 51)

*Ferit sözünü bitirdiği zaman Vafi Bey **bu** / haldeydi. (s. 96)*

*Arş-ı azim dahi **bu** / âlemdendir; âlem-i ecsam cümlesini muhîttir; bu âlem-i şehadetten gayri âlemlerin cümlesine gayip itlak olunur. (s. 100-101)*

*Bıçağın kalbe girerken ispat ettiği şey **bu** / dolgunluktu. (s. 123)*

*Hastalık, çok defa **bu** / zandır. (s. 161)*

4. 1. 2. 1. 1. 1. Tamlayanı İşaret Sıfatı, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Zamanımızın büyük işaretlerinden biri de **bu** / ben kuduzudur. (s. 285)*

4. 1. 2. 1. 2. Sayı Sıfatlarıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Sayı sıfatları ile oluşturulmuş sıfat tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 1. 2. 1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Sol eli **altı** / parmaktır onun. (s. 156)*

*Ben **yedi** / yaşında idim bu eve geldiğim zaman. (s. 258)*

*Babam öldüğü zaman da **üç** / yaşındaymışım. (s. 258)*

***Yedi** / yaşındaydım. (s. 258)*

***Yirmi** / yaşındayım o zaman. (s. 261)*

4. 1. 2. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Hattâ bak, Ferit, sana çok samimî olmaya karar verdim, biz **iki** / münevver insanız, birbirimizle ruh saklambaçları oynamak bize yakışmaz. (s. 298)*

4. 1. 2. 1. 2. 2. Tamlayanı Üleştirme Sayı Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Kulağıma gelen sesler, odayı dolduran kırmızı sis, yatağın altındaki kahkaha, hepsi **birer** / hallucination'dur, diyelim; koltukta iken şimdi herkesin yerde görebileceği traş kutusunun macerasından hangi deli sorumludur? (s. 203)*

4. 1. 2. 1. 3. Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Belgisiz sıfat tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 3. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Muhasiplikte **bir** / **taneydi**. (s. 30)*

*Şu anın meselesi **bir** / **tekti**: Selma'ya gidip gitmemek. (s. 89)*

*Nihayet anladı ki bu **bir** / **utanmadır**. (s. 89)*

*Selma'ya gitmesi **bir** / **zaruretti** adeta. (s. 90)*

*Kendisi **bir** / **kuyudur** ki içine evvelâ kendisi düşmüştür. (s. 105)*

*Bu ses beyninin içinde **bir** / **dumandı** ve ikisi birbirine bağlı görünüyordu. (s. 109)*

*Çizgilerin ifadesi çabuk normale dönmüştü: Geçen buhran **bir** / **utanç mıydı**? (s. 127)*

*Aşk stratejisinde bu, sevgilide, sevişmenin müşterek seviyesini aşan bir fazlalık peyda olduğunu sezen gururun onu biran için küçümsemesinin tezahürü olduğu zamanlardakinin tam zıddına, **bir** / **hezimettir**. (s. 134)*

*Belki de aşk **bir** / **yorgunluktu**. (s. 138)*

*Ben **bir** / **zıpırım**. (s. 143)*

*Benim anam klâsik ahlâka göre **bir** / **dejenere idi**; onu mazur, hattâ normal görebilmek için babamın dejenere gözleri lâzımdı. (s. 206)*

***Bir** / **kıyamettir** kopar. (s. 256)*

*Mecnunlar için bu **bir** / **rahatlıktır**. (s. 268)*

*Bereket sen **başka** / **yerde idin**. (s. 300)*

*Ferit ona doğru bir adım atarak devam etti: Ben seni apartmanın merdiveninde kucakladığım gün, Selma, **bir** / **hayvandım**. (s. 300)*

*Aşk **bir** / **melekedir**. (s. 302)*

*Aşk **bir** / **hayaldir** ve realitenin bu kadar bol ışığına dayanamaz. (s. 302)*

Ben bir / eşeğim. (s. 303)

Aşk bir / rüyadır. (s. 305)

4. 1. 2. 3. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Tamlayanı tek sözcükten oluşmuş belgisiz sıfat tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 3. 2. 1. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Şimdi bir / lise hocasıyım. (s. 246)

Meselâ sizin o koltuğu görmeniz bir / E.S.P hadisesidir, o üniversitelerde, derneklerin, gözle görünmeyen cisimleri ve şekilleri görebildikleri sabit olmuştur. (s. 248)

4. 1. 2. 3. 2. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bana göre, herhalde bir şey, ne olduğunu bilmediğim, fakat hallucination'dan anlaşılan mânâyı gülünç bir hale sokacak derecede başka / bir şeydir. (s. 161)

4. 1. 2. 3. 2. 3. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananı Farsça Sıfat Tamlaması Olan Belgisiz Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Aşk bir / belâ-fikir midir? (s. 143)

Fakat onda hesab-ı zihnî fevkalâde idi, bir hassa-i mahsus, bir / mevhibe-i ilâhiye idi. (mevhibe-i ilâhiye: Allah vergisi) (s. 34)

4. 1. 2. 2. Niteleme Sıfatıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Niteleme sıfatlarıyla oluşturulmuş yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 2. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bitişik odanın kapısı yarı / açıktı. (s. 24)

*Yüzünün felçli tarafında bir göz **yarı / açıktı.** (s. 41)*

*Bu yeşiller **geven / otlar mı?** (s. 49)*

***Tekir / kedi mi** o ayol? (s. 79)*

*Cümlesi **sessiz / kimselerdir.** (s. 105)*

*Yatarken kapayıp, kapamadığını iyice hatırlayamadığı kapı **yarı / aralıktı.**
(s. 112)*

*Bu odanın da kapısı **yarı / aralıktı.** (s. 112)*

***Kız / kardeşiyim** dedim, inanmadı, yemin ettirdi. (s. 117)*

*Fakat günahın en büyüğü **paşa / babamdadır,** demiş. (s. 185)*

*Velâkin bileyim ki o **fena / insandır.** (s. 194)*

*Bütün bunlar hep ekonomi, **köklü / meseleler mi?** (s. 199)*

***İyi / adamdı** Vafi Bey. (s. 212)*

*Tahir Beyin kurabiyelerini satın alan Feridun **iyi / kalpliydi.** (s. 216)*

*Bu bir, **mutlak / birdi.** (s. 232)*

*İşte, **aynı / köşede,** koltuk! (s. 243)*

***Aynı / taassuptur.** (s. 246)*

***İyi / kadındı** madam da. (s. 258)*

*Ferdiyet sadece biyolojik vahdetimizi ifade ettiği halde şahsiyet onu aşan
ve emri altına alan **sosyal / hüviyetimizdir.** (s. 288)*

***Swing / bayansın** sen. (s. 295)*

*Kendi karanlığı üzerine kendi aydınlığını boşaltabilen bir kadın ki zeki
demektir, ki iyi konuşuyor, ki bizi de kendi lâbirentlerinde dolaştırır, sırsız ve
alımsızdır, **iyi / dost,** fakat aşkla sevilmez. (s. 305)*

4. 1. 2. 2. 1. 1. Farsça Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Birader merhum **defter-i kebirde,** ben varidat-ı muhassasada idim. (defter-
i kebir: büyük defter) (s. 34)*

4. 1. 2. 2. 2. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Çok fena / bir haldeyim. (s. 77)

Tamam, işte bu hystérique hanım, yirmi bir yaşında daha hystérique / bir kızmış. (s. 79)

Mümkün olduğu kadar çirkin / bir adamdı. (s. 215)

Çok yaman / bir hanımmış. (s. 251)

4. 1. 2. 2. 3. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Ah ne iyi kalpli / hekimdi o. (s. 116)

Ne yufka yürek / canavarım ben. (s. 195)

Sonra, efendim, ne merhametli / kadınmış o Noraliya, Allah... (s. 263)

4. 1. 2. 2. 4. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Acaba onların beni kendilerine çekmeye muvaffak olmak için buldukları kolay zemin uzun zaman dolan spermelerimin boşalmasından gelen bir rahatlığın verdiği / tasasızlık mı? (s. 59)

4. 1. 2. 2. 5. Tamlayanı Sayı Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Yirmi bir / yaşındaydım. (s. 194)

O zaman Matmazel Noraliya otuz beş / yaşında imiş. (s. 258)

Yirmi üç / yaşındayım ben. (s. 268)

4. 1. 2. 2. 6. Tamlayanı Bağlama Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Yakışıklı ve güzel / adamdır Tahsin Bey. (s. 80)

4. 1. 2. 2. 7. Tamlayanı Yönelme Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bunların hepsi, birer ucuyla Selma'ya bağlı / hallerdi. (s. 93)

4. 1. 2. 2. 8. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Yastığın üzerinde ilk gördüğü şey iri / bir burundu. (s. 43)

Hystérique / bir kadınmış. (s. 79)

Mübarek / bir zattır. (s. 103)

Ben mecnun mertebesinde titiz / bir insanım. (s. 105)

Yağmurlu / bir gündür. (s. 126)

Tosun'un ayakta ve yakında duran siyah gölgesi hareketsiz / bir bloktu. (s. 197)

Etrafına hayretle bakarak ilâve etti: Bugün ben tuhaf / bir dünyadayım. (s. 241)

Tuhaf / bir şeydir bu. (s. 256)

O da bedbaht / bir kadındır. (s. 269)

Zira bu zulmetler, en derin karanlıklar dahi olsalar, şaşaalı / bir aydınlıklar; ve rüyetin ve temasın ötesinde dahi olsalar, bizim kör ruhumuzu müteali bir güzelliğin şaşaalılarıyla doldururlar... (s. 276)

Bu bir intibak zaruretidir ve ayrı / bir meseledir. (s. 286)

Hürriyet problemi tek / bir bütündür. (s. 289)

Şöyle / bir şeydi: “Bu dünyada kendisini iyiliğe ve güzelliğe veren bir tek kişi de kalsa, evler, memleketler ve insanlar yine bahtiyar olurlar.” (s. 292)

Zaten sende ciddî, acı / bir istihzadır. (s. 304)

4. 1. 2. 2. 9. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

“Bunlar aynı / manastır hayaletleridir”. (s. 62)

Henüz içinde bir kaç teknik buluştan başka hiç bir zekâ marifeti olmayan bir dünyada, nenin nesi olduğunu bilmeyen insanın, üç asırda bir değiştirdiği doğmaların hiç birini isbat edecek durumda olmadan giriştiği bütün akide savaşlarının birbiri kadar çirkin olduğunu anlattı: “Bunlar aynı / manastır kavgalarıdır”. (s. 62)

Hangi akidenin misyoneri olursa olsun, İncil ve Kur'ân diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: “Bunlar aynı / manastır papazlarıdır”. (s. 62)

4. 1. 2. 2. 10. Tamlananı Bağlama Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Çekemediği şeyler fena / hatıralar ve korkulardı. (s. 189)

4. 1. 2. 2. 11. Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Tamlananı “şey” sözcüğü olan sıfat tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında verilmiştir.

4. 1. 2. 2. 11. 1. Tamlayanı Edat Grubu Tamlananı “Şey” Sözcüğü Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Meselâ “Niçin görünmedin, beni aramadın, hasta mıydın, bize geldin de bulamadın mı?” gibi / şeylerdi. (s. 133)

4. 1. 2. 2. 12. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Ey deniz, sen derununa ruhumun akseylediği / bir âyinesin. (s. 269)

4. 1. 2. 2. 13. Tamlayanı Edat Grubu Tamlananı, Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

*Kalın tahtanın içeriye naklettiğinden fazla dışarıya iade ettiği bu hafif gürültüsünün, taşlıkta on adım kadar yürüdüktan sonra, sağ tarafta Vafi Bey'in kapalı kapısından içeriye geçmesini ve hava akşama doğru soğuduğu için belki de yorganı başına çeken odabaşının kulak zarına, oradan da uykusunun içine girmesini beklemek, **fizik kanunlarından sadaka istemek gibi / bir şeydi.** (s. 38)*

*Senin nasibin **tünel gibi / bir yerdedir,** sonunda aydınlık vardır. (s. 108)*

*Sokağa çıkmak da **polislin ayağına gitmek gibi / bir şeydi.** (s. 213)*

4. 1. 2. 2. 14. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Fakat bu anahtar deliğinden görünen şey, sadece ince ve acayip / bir dumandı. (s. 13)

“Dilmest-i Mevlâna” nam eserden: “Cihana hâkim dağın üzerinde, Simurg gibi, mevki al ve ayaklarının altında çalkanan bir bulut gibi hilkatı seyret. Allah’ın ummanına dal; ummanı külliyyette ifnayı nefis et. İhtilâfatı mütenahiyi, namütenahiyi, zamani, ebediyeti unut: Bütün ruhları da orada temaşa etmek için hâlikin ruhunda mukim ol. Senin benliğin bir dağdır ki, güneşi görmene, güneşin nurunu almana hâil olur. Nefsinde öl: O’nda (Allah’da) yaşa. Akşam Rabia, evinin taraçasına çıkıyor ve semanın âram ve huzuru altında bağıriyordu: ‘Ey Allah! Gündüzün gürültüsü sönüyor, iç havluların sükûtu içinde, maşuka, âşıkın sinesi üzerine yatıyor, tefekkürata dalıyor. Ben gözlerimi sana çeviriyorum, dudaklarımı sana arz ediyorum. Ruhumu sana arz ediyorum. Ey benim yegâne maşukum, ben seninle huzuryâbım. Rabia sermest-i muhabbetle; yere seriliyordu ve kamerin şuaları, tahassürle kabaran kalbinin üzerine buseler gibi düşüyordu. Tulûlar senin ayaklarının önünde açan ve ölen / kırmızı güllerdir. Şark senin şaşaanı terennüm eder. Güneş yükselir ve bir peygamber gibi senin celâli şanını tebliğ eder. Çölün sükûtu senin adınla doludur. Üzerimize bir korku gibi uzanırsın. Güneş çıkar; çöl yanar, çöl senin ateşinle yanarak ölür. Hayat dudaklarının nağmesidir. Sen zuhur edince, süvariler gibi binlerce zerir güneş seni teşyi eder. Sen oturunca, yedi kat gök dervişler gibi önünde rükû eder; kâffe-i mahlûkatın önünde resm-i geçit yapar; denizler, bulutlar, seller... Kudumlar gibi taninendaz olurlar; binlerce hilkatler mülhem şairler gibi seni tebcil eyler. (s. 277-278)

4. 1. 2. 2. 16. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

O âna mahsus geçici bir şehvet körlüğü mü, yoksa irsî ve değişmez / bir huy mu? (s. 87)

Etlî çenesinin kenarlarından sarkan, tümsekler ve çukurlarla dolu, insan bakışlarına teslim olmamak için, kaşın bir ucunu yukarı, dudağın bir ucunu aşağı,

yanakları sağı sola çeken türlü türlü tiklerle mânâlarını kaçırın ve idraki şaşırın / bir yüzdü bu. (s. 153)

4. 1. 2. 2. 17. Tamlayanı Yönelme Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

O âna mahsus / geçici bir şehvet körlüğü mü, yoksa irsî ve değişmez bir huy mu?(s. 87)

4. 1. 2. 2. 18. Zarfla Derecelendirilmiş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece bakımından tamamlayan zarfların oluşturdukları kelime grupları da birer sıfat tamlamasıdır (Karahana, 2013, s. 52) Zarfla derecelendirilmiş sıfat tamlamaları bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 2. 18. 1. “pek” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Yanlış vapura bindiği pek / çaktır; doğru vapura bindiği zaman da yanlış iskelede indiği yok değildir. (s. 26)

Sık sık evde bir şey unutup yarı yoldan geri döndüğü de pek / çaktır. (s. 26)

İkide bir çocuklarının adını şaşırıp Zehra yerine Baha dediği de pek / çaktır. (s. 26)

Bu gözleri kamaştıran parlaklık Ferid'in gece gördüğü ışığın hatırası yanında pek / sönüktü. (s. 235)

4. 1. 2. 2. 18. 2. “çok” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Ferit elini kuvvetle bastırmadığı için temas duygusu çok / zayıftı. (s. 41)

İlk zamanlar sen de ona karşı çok / ince idin. (s. 83)

Çok / yorgunum. (s. 140)

Vücut çok / sıcak, biraz da nemliydi. (s. 144)

Avuç tecrübesinde ilk başarıların bir tesadüften başka bir şey olmaması çok / mümkündür. (s. 174)

Asmalı odada, Ferit'in önüne kahvaltı tepsisini koyuyor, her zamanki tutuk ve kederli sesiyle "ekmeğe tereyağı süreyim de ye evlâdım, diyordu, çok / zayıfsın evlâdım, ye... E mi? (s. 182)

Benim bu kadar ağır kederleri taşıyabileceğim çok / şüphelidir. (s. 187)

Çok / yakınım size. (s. 201)

Çok / zordu bu. (s. 231)

Ben çok / ihtiyatlıyım. (s. 245)

Çok başka / kadındı. (s. 259)

Tasarladığım ekonomik dünya, nazari bakımdan çok / sadedir; istihsalî vücuda getiren sermaye ve çalışma arasında âdil bir paylaşma olmalıdır. (s. 287)

İşleri çok / iyi imiş. (s. 294)

Bazen çok / kabasın sen. (s. 298)

Çok / fenayım. (s. 301)

Belki çok / haklısın. (s. 301)

Çok / fenaydı sahiden, pastacıdakinden fena. (s. 302)

Kaptığım intiba çok / güzeldi. (s. 306)

Bilmiyorum, Ferit, çok / fenayım. (s. 306)

4. 1. 2. 2. 18. 3. "daha" Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Gerisin geriye dönüp bütün o çirkef yokuşu tırmandıktan sonra, kendisinden biraz önce ayrıldığı Saim'in Tarlabası'ndaki odasına gitmek daha / kolaydı. (s. 38)

Onu uyandırmadan komütatörü bulmak ve ışığı yakmak, sonra onun başı, beden yapısı ve yataktaki haliyle merdivendeki çıplak arasında münasebetler kurmak öyle kolay işler değildi; fakat hâdisenin izahsız kalmasından doğabilecek münasebetsizliklere katlanmaktan daha / kolaydı. (s. 42)

“Hep öyle misin?” suali, düşünceden değil de, bir ruh otomatizminden geldiği zaman, Selma'nın kendi kendisinden bile saklamış olabileceği bir hükmü ifade ettiği için, düşünülerek söylenmiş olmasından **daha / korkunçtu.** (s. 134)

Ferit'in gözünde bir erkeğin donuna etmesi gözyaşı dökmesinden **daha az / çirkindi.** (s. 156)

Yüzü bugün **daha / soluktu.** (s. 164)

Burada saklanmak ve beklemek **daha / iyiydi.** (s. 213)

4. 1. 2. 2. 18. 4. “en” Zarfı İle Oluşturulan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Yalnız Müslümanlık **en kısa / yoldur.** (s. 253)

4. 1. 2. 2. 19. Zarfla Derecelendirilmiş Adlaşmış Sıfattan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Fikirleri bir tarafa atıp kendisini **en hâkim duygusunun çekişine bırakmak en kolayıydı.** (s. 89)

4. 1. 2. 2. 20. Tamlayanı “ne” Soru Sözcüğünden Oluşmuş Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Ne düşünüyorsun ağabey? dedi Nilüfer, **ne kadar / korkunçsun!** (s. 123)

Hey İbik Ahmet, sen **ne / şerbettin be.** (s. 195)

Ah **ne / insanmış o, ne / insan.** (s. 263)

Fakat bacakların **ne / güzeldi.** (s. 302)

4. 1. 2. 3. Soru Sıfatı İle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Soru sıfatları ile kurulmuş olan sıfat tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 3. 1. Tamlayanı Soru Sıfatından, Tamlanamı Tek Sözcükten Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Sen **ne / âlemdesin?** (s. 57)

Pıtpıtlar'dan **ne / haber?** (s. 57)

Pilâvın üzerine boşalan Ziya Gökalp salçası kadar lezzeti berbat edecek ne / vardı? (s. 61)

4. 1. 2. 3. 2. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Söyleyiniz bana, nasıl / bir dünyadayız biz? (s. 202)

Vazgeçtim, söyleyiniz, nasıl / bir evdeyiz? (s. 202)

4. 1. 2. 3. 3. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Belirtili İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Yahya Aziz'in de gördüğü kırmızılık hangi / parmakların eseri? (s. 160)

4. 1. 2. 3. 4. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bu memur, bütün meçhullerin değilse, Ferit'e hangi münasebetle ilişen, ne çeşit / bir sırrın elçisiydi? (s. 175)

4. 1. 2. 3. 5. Tamlayanı Soru Sıfatı, Tamlananı Birleşik-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Yedi kişi öldüren bir canavarın senden teşvik gördüğünü iddia etmesi kaç / para eder? (s. 217)

4. 1. 2. 4. Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Sıfat-Fiil ekleriyle oluşturulmuş sıfat tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 2. 4. 1. Tamlayanı “-AcAk” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Karının primitif ve bir güzellikle çirkinlik arasında acayip istihaleler geçiren yüzünü örtmek için boynuna kadar bir torba geçirmek şartıyla vücudu, ten, renk, sıhhat, çizgi, ihtiras, guddelerinin dolgunluğu, adelerinin sıklığı ve oynaklığı, hepsi ve şehvetin acayip kaprisleri bakımından, gecenin saati, tavan arası, bölmenin arkasında gezinen pıt pıt'ların muhayyilenin geri plânında açtığı gari ihtimaller ufku ve duyguların üzerine serpiştireceği korku salçası, her şey, Ferit'i yukarıda ve burada geçirdiği utanma anından utandıracak / lezzetlerdi. (s. 52)

4. 1. 2. 4. 2. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bunlar, aklımız için ne kadar paradoksal olursa olsun, mânâları anlaşılmayan / mânâlardı. (s. 172)

4. 1. 2. 4. 3. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Boşluğun siyah zemini üstünde bu o kadar güç sezilen / bir farktı ki, dikkat edilmezse görülemezdi. (s. 39)

Bu akşam Selma'ya doğru atılışı, devrilesiye yorgun olmaktan gelen / son bir imdat hamlesiydi. (s. 138)

Yakından ona hiç benzemeyen / daha güzel bir kızdı. (s. 151)

Belki herkeste biraz öyleydi; fakat Zehra'da gözler, kulağımızın duymadığı ve idrakimizin vasıtasız anladığı sözler söyleyen / hareketsiz ve sessiz birer küçük ağızdı. (s. 171)

Böyle bir metot, realitenin en kaba görünüşünden daha fazlasına inanmaya gücü yetmeyen / bir basitliktedir. (s. 247)

Hürriyeti yanlış anlayan / bir dünyadayız. (s. 288)

Sanki bu enginliği dolduran bütün dünyalar bizim içimizle hiç bir münasebet kabul etmeyen / dışarılak ve ablak bir objeler âlemidir. (s. 318)

4. 1. 2. 4. 4. Tamlayanı “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Fakat o her şeyi kucaklayan / bir aşk anydı. (s. 245)

4. 1. 2. 4. 5. Tamlayanında Vasıta Grubu ve “-An” Ekli Sıfat-Fiil Grubu Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bu, iki taraf için de, sevişmenin delilsiz isbatlarıyla dolu, bitmesinden korkulan / bir andı. (s. 293)

4. 1. 2. 4. 6. Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Geçmiş / gün unuttum, neydi hastalık. (s. 263)

4. 1. 2. 4. 7. Tamlayanı “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

İlk müracaat eden Aziz Bey olup vekâlet emrine alınmış / mağdur lise hocalarındandır. (s. 104)

Noraliya'nın defterinde adı geçen Boece, on dört asır evvel bu problemi en aydınlık taraflarıyla ortaya atmış / ilk filozoftu. (s. 290)

On sekiz asır sürmüş / bir münakaşadır bu. (s. 314)

4. 1. 2. 4. 8. Tamlayanında “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Grubu ve Bağlama Grubu Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Hystérique anası Belkıs'ın yumurtalarından bu kıza geçen mizaç, şehvetinden tecrit edilmiş, içi boş ve ıslak / bir melânkoli miydi? (s. 77-78)

4. 1. 2. 4. 9. Tamlayanında Birden Fazla “-mİş” Ekli Sıfat-Fiil Bulunduran Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Morfopsikolojide, hiç şüphesiz, Corman haklıdır: Burada da şiddetli bir hyperexcibalite eşiğinde Catabolisme'e çıkan garip bir intibak, daha doğrusu intibaksızlık görüyoruz, yani uzviyet, muhtevası olan ruh gibi, içinde bulunduğu çevreye, intibak edemediği için geriye çekilmiş, büzülmüş, kurumuş / bir haldedir. (s. 283)

4. 1. 2. 4. 10. Tamlayanı “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Hiç bir şey görmediği / bir andı. (s. 306)

4. 1. 2. 4. 11. Tamlayanı “-mEz” Ekli Sıfat-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Deliliğin hiddeti, öfkesi tahammül edilmez / bir şeymiş. (s. 257)

4. 1. 2. 4. 12. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubunda Oluşmuş Farsça Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Birader merhum defter-i kebirde, ben varidat-ı muhassasada idim.
(varidat-ı muhassasa: tahsil edilmiş gelir) (s. 34)

İçinde bulunduğumuz âlem-i şhadettir. (âlem-i şhadet: görünen âlem)
(s. 100)

4. 1. 3. İSİM TAMLAMALARI

Bu yapıdaki yüklemlerin sınıflandırılmasında Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserindeki İsim Tamlaması kısmındaki tasnif esas alınmıştır. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki yüklemi oluşturan isim tamlamaları özelliklerine göre 2 ana başlık, 41 alt başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 3. 1. Belirtili İsim Tamlamaları

Belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Rahmetlinin / nesiydi Tahir Bey? (s. 29)

Kızın bir omuzu yorganın / dışındaydı ve üstünde nefti örme ceket vardı.
(s. 41)

Babasının / oğluydu. (s. 53)

Ay Tahsin Selma'nın / babası mı? (s. 82)

Ya babaannesinin / evinde(dir), ya Suzy'dedir. (s. 90)

Babaannesinin / evindedir. (s. 90)

Köpek yine ayaklarının / dibinde idi. (s. 94)

Evin kapısının önüne geldiği zaman köpek yine ayaklarının / uçundaydı.
(s. 94)

Kıtmirin / ahfadındandır. (s. 97)

Yedi ay evveline kadar bu ev Kasım'ın / idaresindeydi. (s. 101)

Üstadların / üstadıdır. (s. 104)

Biz ikincinin / sonundaydık. (s. 120)

Gururun zaferi değil, bozgunudur (gururun / bozgunudur). (s. 134)

Anahtar kilidin / üstündeydi. (s. 154)

Selma hâlâ babaannesinin / evinde mi? (s. 167)

Ruhunuzun / yanındayım. (s.201)

İhtiyarın zayıf, damarları kabarmış ve kılılı elleri dizlerinin / üstündeydi. (s. 211)

Fakat yemin ediyorum ki bu, hakikatin ta kendisidir (hakikatin / kendisidir). (s. 238)

Ben Voijetchov kasabasının ve tabiatıyla bu cinayetin tamamıyla yabancısıyım (cinayetin / yabancısıyım). (s. 240)

Her zamanki gibi yatağın / karşısında imiş. (s. 240)

Ehemmiyetli olan şey ilhamınızın / kaynağıdır. (s. 248)

“Dilmest-i Mevlâna” nam eserden: “Cihana hâkim dağın üzerinde, Simurg gibi, mevki al ve ayaklarının altında çalkanan bir bulut gibi hilkatı seyret. Allah'ın ummanına dal; ummanı külliyette ifnayı nefis et. İhtilâfatı mütenahiye, namütenahiye, zamanı, ebediyeti unut: Bütüin ruhları da orada temaşa etmek için hâlikin ruhunda mukim ol. Senin benliğin bir dağdır ki, güneşi görmene, güneşin nurunu almana hâil olur. Nefsinde öl: O'nda (Allah'da) yaşa. Akşam Rabia, evinin taraçasına çıkıyor ve semanın âram ve huzuru altında bağıriyordu: ‘Ey Allah! Gündüzün gürültüsü sönüyor, iç havluların sükûtu içinde, maşuka, âşkın sinesi üzerine yatıyor, tefekkürata dalıyor. Ben gözlerimi sana çeviriyorum, dudaklarımı sana arz ediyorum. Ruhumu sana arz ediyorum. Ey benim yegâne maşukum, ben seninle huzuryâbım. Rabia sermest-i muhabbetle; yere seriliyordu ve kamerin şuaları, tahassürle kabaran kalbinin üzerine buseler gibi düşüyordu. Tulûlar senin ayaklarının önünde açan ve ölen kırmızı güllerdir. Şark senin şaşaanı terennüm eder. Güneş yükselir ve bir peygamber gibi senin celâli şanını tebliğ eder. Çölün sükûtu senin adınla doludur. Üzerimize bir korku gibi uzanırsın. Güneş çıkar; çöl yanar, çöl senin ateşinle yanarak ölür. Hayat

dudaklarının / nağmesidir. Sen zuhur edince, süvariler gibi binlerce zerin güneş seni teşyi eder. Sen oturunca, yedi kat gök dervişler gibi önünde rükû eder; kâffe-i mahlûkatın önünde resm-i geçit yapar; denizler, bulutlar, seller... Kudumlar gibi taninendaz olurlar; binlerce hilkatler mülhem şairler gibi seni tebcil eyler. (s. 277-278)

Liberalizmin onu azdırmasına karşı bunlar daha üst planlardaki zaruretlerin / tepkileridir. (s. 285)

Çünkü o hurafelerinin / esiridir. (s. 289)

Hayır, bu kadar basit değil, ikimiz de mesafenin / kurbanıyız. (s. 301)

4. 1. 3. 1. 2. Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Tamlayanı ya da tamlananı sıfat tamlamasından oluşmuş belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 2. 1. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Saim burjuva Mister Joe'nun / proletaryasıydı. (s. 150)

Bu memur, bütün meçhullerin değilse, Ferit'e hangi münasebetle ilişen, ne çeşit bir sırrın / elçisiydi? (s. 175)

Fakat Nilüfer'i kurtaran şey, gecenin o saatinde, bekçilerden birinin o sokaktan elinde babil (bavul) şüpheli bir adamın çıkıp hızlı hızlı yokuşu inmesiydi (şüpheli bir adamın / inmesiydi). (s. 180)

Eli sıcak avucun / içindeydi. (s. 231)

Ben Adanalı zengin bir çiftçinin / oğluyum. (s. 246)

Bu bir imanın ifadesi değil, olmayan bir imanın / hasretidir. (s. 246)

Seninle benim arama giren, karanlık duvarların / gölgesi midir? (s. 273)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 1. Tamlayanı Farsça Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

İtikadın zayıf olduğundan nefs-i emmarenin / pençesindesin; velâkin bundan bihuzursun. (nefs-i emare: zorlayıcı nefis) (s. 108)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 2. Tamlayıcı Aitlik Eki Bulunduran Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bu acayip nidanın ve bedduanın sebebi, Fatma'nın heyecan anında iki elini birden sallarken, göğsünün üstündeki yorganın / düşmesiydi. (s. 48)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 3. Tamlayıcı İşaret Sıfatı İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Halbuki hep o "sını"nın / peşindeyim. (s. 56)

Belki arada bir uykuya benzeyen bir dalgınlık içinde şuurunun bir kat daha zayıflaması bu ihtiyacının / neticesiydi. (s. 190)

Bütün dinlerin, fikirlerin ve politikaların tarihi bu isyanın / tarihidir. (s. 284)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 4. Tamlayıcı Belgisiz Sıfat İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Her şeyin / farkında idi. (s. 229)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 5. Tamlayıcı Niteleme Sıfatı İle Oluşturulmuş Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bütün bunlar bir yeni iskarpinin tesirleri (yeni bir iskarpinin / tesirleri) mi? (s. 113)

Bu, bir isyanın ve insan düşüncesi kadar yeni bir aydınlığın / sembolüdür. (s. 291)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 6. Tamlayıcı Sıfat Tamlaması, Tamlanana Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Fakat onu hâlâ saran şaşkınlığın sebebi, tamamını şimdi gördüğü bu yüzün / biraz evvel zihninde belirenin aynı olmasıydı; ve o sesler, sesler... (s. 18)

Şüphesiz bu bir içtimaî ve ekonomik huzursuzluğun / isyan çığlığı. (s. 200)

Bir kişinin / ayak sesleri bu. (s. 227)

Umumi fikirler ana plânın / cevher kalıplarıdır; objeler ve fertler bunların zaman ve mekân içinde gerçekleşmeleridir. (s. 316)

4. 1. 3. 1. 2. 1. 7. Tamlayanı Sıfat Tamlaması, Tamlananı Birleşik Fiil Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Delilik var olmuş bir zekânın / yok oluşudur; aptallık, var olmamış bir zekânın var olmamaya devam edişidir. (s. 137)

Delilik var olmuş bir zekânın yok oluşudur; aptallık, var olmamış bir zekânın var olmamaya devam edişidir. (s. 137)

4. 1. 3. 1. 2. 2. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Tamlananı sıfat tamlamasından oluşan belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 2. 2. 1. Tamlayanı Tek Sözcükten, Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Ferit arada bir durup sözlerinin ondaki tesirlerini aradığı halde, bu yüzün hiç bir parçasında hiç bir mânâ yumuşaması bulamadı, ihtiyarın sol elinde baş parmak hiç şaşmayan bir düzgünlükle tanelerini ikişer ikişer çektiği teşbihin üzerinde hayatın / tek işaretiydi. (s. 96)

4. 1. 3. 1. 2. 2. 2. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Gazetelerde sık sık gördüğümüz “demokrasi demagoji haline geldi” sloganı bir kelime oyunundan ibaret sayılamaz, demokrasinin halkı bir rakam halinde görmesinin / zarurî neticesidir. (s. 289)

4. 1. 3. 1. 2. 2. 3. Tamlayanı Bağlama Grubu, Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bu, bir bakıma, insanın mutlak'ı özleyişinin fakat ondan mahrum kalışının / her çağda başka bir disiplin altında görünen aynı ruh halidir. (s. 246)

4. 1. 3. 1. 2. 3. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlananında Aitlik Eki Bulunan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Boece'in / Felsefi Tesellî namındaki eseri idi. (s. 268)

4. 1. 3. 1. 2. 4. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Dün gece Ferit'in koynuna giren çıplak “dejenere” küçük burjuva entellektüelinin / “hallucinatif buhranı” idi. (s. 150)

4. 1. 3. 1. 2. 5. Tamlayanı ve Tamlananı Yer Değiştirmiş Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Eski bir hastalığımdır benim (benim / eski bir hastalığım) bu. (s. 94-95)

Burası evindir / senin (senin / evin), istediğin gibi ve dilediğin kadar bakılır sana. (s. 190)

4. 1. 3. 1. 2. 6. Tamlayanı Yönelme Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bu şüphe o metottan ziyade bu tipe karşı isyanın / neticesiydi. (s. 149)

4. 1. 3. 1. 3. Sıfat-Fiil Ekleriyle Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Unsurlarının içerisinde sıfat-fiil ekleri yer alan belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 3. 1. Tamlayanında “-An” Sıfat-Fiil Eki Bulunan Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Belki o kaçış ve o topuk, Selma'nın bende kalan dünkü intibainın / bir dirilişiydi. (s. 114)

4. 1. 3. 1. 3. 2. Tamlayanı Tek Sözcükten Oluşan Tamlanasında “-mİş” Sıfat-Fiil Eki Bulunan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Mister Joe kılıç gibi kesen ve sakırdayan mantığıyla ilmin / askerleşmiş tipiydi. (s. 148)

4. 1. 3. 1. 4. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Tamlayanı ya da tamlananı belirtili isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 4. 1. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Rahmetli insanların en iyilerinden / biriydi, fakat bir huyu vardı ki dünyanın bütün kusurları bir araya gelse onun kadar ev bark yıkamazdı. (s. 25)

Anamın birinci kocasının / gardaşdır. (s. 47)

Bu öfke Cevat Bey'in eve mutadan çok daha erken gelişinin / tepkisiydi. (s. 72)

4. 1. 3. 1. 5. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Tamlayanı ya da tamlananı belirtisiz isim tamlaması olan belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 5. 1. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Çok defa cümlelerin başında dilimize musallat olan bu “şüphesiz”, içinde kıvrandığımız şüphelerden hiç değilse sözle kurtulmak ihtiyacının / ifadesi mi? (s. 143)

4. 1. 3. 1. 5. 2. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Büyük zelzeleden iki sene sonra, Nazif Paşa merhumun nazırlığı zamanında, 1312, evet 1312, maliyenin / Düyun-ı Umumîye muhasebesindedir. (s. 34)

4. 1. 3. 1. 6. Tamlayanı ve Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

E.S.P. (Extra Sensory Perception) kelimelerinin / baş harfleridir: “Duyularımızın dışındaki idrak” demektir. (s. 248)

P.K. (Psycho kinesis) kelimelerinin / baş harfleridir. (s. 248)

4. 1. 3. 1. 7. Tamlayanı ve Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Ben Türk değilim, insan değilim, hayvan değilim, tıbbiyeli değilim, felsefeci değilim, âşık değilim, zengin değilim, fertçi değilim, cemiyetçi değilim,

milliyetçi değilim, Vafi Bey'in ecinnileri arasında oturan, iradesi çarpılmış, bir hafta sonra ne yapacağını bilmeyen, tembel, hiçbir şeye yaramaz ve ömrünün yarısı Avrupa'da hâriciye memurluklarında geçmiş, ayyaş, zanpara, Hedonist, ciddiyetin yalnız hayvanlara yakıştığına inandığı için dünyanın bütün dramlarına kahkahayı basan ve bunun için "Gülener" soyadını alan bir baba ile, yarı sanatkâr, yarı deli, erkek düşkün, veremli ve veremden iki yetişkin kızını kaybetmiş, ayyaş kokainman, Paris'te okuduğu için kültürlü, genç yaşında ölmüş bir ananın / dâsencharte, dêmesuêr, desorientê, dêracinê, degenere bir oğluyum. (s. 62-63)

4. 1. 3. 1. 8. Tamlayanı Unvan Grubu Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

İsmail Bey'in / neferiydi Hüseyin. (s. 49)

4. 1. 3. 1. 9. "-dAn" Ekiyle Kurulu Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanında bu yapıdaki yüklemler, Leylâ Karahan'ın (2012) "*Türkçede '-dAn biri' Yapılı Kelime Grupları*" makalesi esas alınarak tasnif edilmiştir. Bu makalede, bu yapıdaki birlikteliklerin belirtili isim tamlaması kabul edilme sebebi, iki yapının anlam ve yapı bakımından benzerlik göstermesi olarak belirtilmiştir. '-dAn biri' yapısında olan yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 9. 1. Tamlayanı "-dAn" Ekiyle Kurulmuş ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Belki şimdi çalınan şey, o zaman dinlediklerinden / biriydi. (s. 15)

Bu yolun sonu evlenmektir: Çünkü, bak, Selma senin için ikiden / biridir: Ya hiç bir arzunu reddetmeyen bir arkadaşı, ya bir zevce. (s. 91)

4. 1. 3. 1. 9. 2. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan "-dAn" Ekiyle Kurulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bir spirit için siz aranıp da bulunmayan mediumlardan / birisiniz. (s. 245)

4. 1. 3. 1. 9. 3. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan “-DAn” Ekiyle Kurulmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bu zavallı aile benim de kâbuslarımdan / biri idi. (s. 314)

4. 1. 3. 1. 10. Tamlayanı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Tamlayanı zamir olan belirtili isim tamlaması yapısındaki yüklemeler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 1. 10. 1. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

İstihza benim / pantolonumdur. (s. 90)

Ruhum hâlâ onun / peşinde. (s. 134)

Hattâ peşinden: “Bulundu. Ne? Ebedilik. Bu, benim gözlerimin altında senin / bakışındır,” diyecektim. (s. 135) (s. 136) (s. 136) (s. 137)

Yo...k, dedi, bu para sizin / hakkınızdır. (s. 185)

Ona gidip her şeyi anlatmak ve sormak: “Bu paralar benim / hakkım mı, alayım mı?” (s. 198)

Matmazel Noraliya sizin / nenizdi? (s. 213)

Bu, daha ziyade onun / sahasıdır. (s. 245)

Bütün bu ideallerde müşterek olan şey ben'in / fenasıdır. (s. 285)

Bak, işte senin / yatağında yım. (s. 297)

Onun / amcası yım ben. (s. 312)

4. 1. 3. 1. 10. 2. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan Tamlananı Sıfat Tamamasından Oluşmuş Belirtili İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemeler

Bu onun / uyuma iradesini sembolleştiren bir âdetiydi. (s. 53)

O benim / kız kardeşim. (s. 125)

Yine yüreği sevinçten hopluyor, artık Ferruh onun / her şeyidir. (s. 256)

4. 1. 3. 1. 10. 3. Tamlayanı İşaret Zamiri Olan Sıfat Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Umumi fikirler ana plânın cevher kalıplarıdır; objeler ve fertler **bunların** zaman ve mekân içinde **gerçekleşmeleridir (bunların / gerçekleşmeleridir)**. (s. 316)*

4. 1. 3. 2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

Belirtisiz isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 2. 1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Sözcükten Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Oğlanın şakakları ve çıkık elmacık kemikleri ablasında **kardeşlik / damgasıydı**. (s. 21)*

*Herhalde babaları **Tatar / soyundandı**. (s. 21)*

*Yusuf şamdanı alıp çıkar, tuğlayı ısıtıp gelir, aksi gibi o akşam Tahir Bey de yok, **Bakırköyü'nde (Bakır + köyü)**, eniştesinde. (s. 31)*

*Ben de sana bir şey diyeyim de **baba / sözüdür**, unutma, dedi, ne zaman ki sıkıntudasın, bu hapları yutacağın yerde, derin bir nefes al, içinden tut nefesini, yüreğinden bir kere, ama yüreğinden, sözüme dikkat et, yüreğinden, yüreğinden anladın mı, yüreğinden bir kere “Allah'ım” deyiver, sonra nefesini birden koyuver. (s. 66- 67)*

*Tahir Bey'le aramızda bir sıhriyet-i maneviye vardır, itikadımca o zat **veli mertebesindedir**. (s. 103)*

***Felsefe / hocası imiş**. (s. 104)*

***Halk / ağzıyledir**, sâfiyânedir velâkin indellah makbuldür. (s. 107)*

*Belki cinayetlerin çoğu, bir aşağılık kompleksini hiç değilse irade cephesinden **telâfi / hamlesiydi**. (s. 123)*

*Ve şuna benzer bir tarzda tercüme etmişim: Bulundu. Ne? Ebedilik. Bu, güneşin altında **Deniz / yoludur**. (s. 135)*

*Belki **ruh / adamıdır**, anlar. (s. 142)*

*Bir öküz benden fazla **sağduyu** / **sahibidir**, öküz, ne güzel hayvan! (s. 143)*

*Hem Zehra'nın uykudaki dâvası kapı anahtarı değil, **hamam** / **tası**. (s. 159)*

*Bunlar dört gündür hep **Kadıköyü'nde** (**Kadı+köyü**), Sabahat'larda imişler. (s. 187)*

*Vücut değil, **kan** / **tulumuydu** mübarek. (s. 195)*

***Irz** / **düşmanydı** o da. (s. 195)*

*Babaş'un sıkıntısı hürriyet yoksulluğu değil, **ekmek** / **yoksulluğudur**. (s. 205)*

*Üstelik, bir de **takip** / **altındayım**. (s. 219)*

*Bu, kendinden çıkan ve onu aşan, her şeyi kavrayan ve her şeyle bir olan bir **kendi** / **şuuruydu**. (s. 232)*

*Meğer orada değil, **yatak** / **odasındaymış**. (s. 265)*

*Bu bir **intibak** / **zaruretidir** ve ayrı bir meseledir. (s. 286)*

***Hayretler** / **içindeyim**. (s. 300)*

*İpek çorap ve don ve elbise ve sözün imaları ve şiirin sembolleri ve lügati olmayan musiki dili de **sır** / **mahfazalarıdır**. (s. 306)*

4. 1. 3. 2. 2. Farsça Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklem

*Biraderi bendeniz **âşık-ı nizam** ve intizam **idi**. (**âşık-ı nizam**: düzen aşığı) (s. 35)*

***Talebe-i ulûmdansın**. (**talebe-i ulum**: medrese talebesi) (s. 97)*

4. 1. 3. 2. 3. Tamlayanı ya da Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklem

Tamlayanı ya da tamlananı sıfat tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması yapısındaki yüklem bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 2. 3. 1. Tamlayanı Belgisiz Sıfat ile Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklem

***Bir kadın** / **sesiydi** bu. (s. 8)*

*Bu bir isim / **fetişizmi midir**? (s. 142)*

Mister Joe bir kanun / budalasıydı. (s. 148)

Ferit, Eda Hanımın sabırsızlığını yatıştırmak için: Hiç! dedi, bu bir muayene / usulüdür. (s. 172)

Bu bir fotoğraf / agrandismanıydı. (s. 224)

Meselâ sizin koltuğu görmeniz bir E.S.P. / hadisesidir. (s. 248)

Ailesi, devamlı ihtilâfların ve gizli dramaların hazırlandığı bir felâket / çevresidir. (s. 283)

Birinci merhale bir ferdiyet / kabarmasıdır. (s. 284)

Söylediğim gibi bu bir idare / tekniğidir. (s. 288)

Mesafe bir sır / mahfazasıdır. (s. 305)

4. 1. 3. 2. 3. 2. Tamlayanı Niteleme Sıfatıyla Oluşturulmuş Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Fakat o tam bir sükun / içindeydi. (s. 67)

Yorgunluk devam ettiği halde sadece bu halsizliğin idrakini ondan gizleyen bir kendi kendine telkin büyüğü içinde miydi (kendi kendine bir telkin büyüğü / içinde miydi)? (s. 191)

Odayı dolduran havanın terkinde veya kesafetinde bir takım gizli istihaleler sezdiren ve daha büyük anlayışlar vaat eden garip bir ruh hali / içindeydi. (s. 230)

Tasavvur edemezsiniz, ne büyük bir hayret / içindeyim ve ne kadar... (s. 233)

Hayretten daha şaşkıncu bir ruh hali / içindeyim. (s. 282)

Tarif edilmez bir hal / içindeyim. (s. 282)

Kendi merkezi etrafında her gün biraz daha süratle dönmekten başka bir şey yapmayan insan, atlı karıncada gözlerini kapayan çocuğun kilometrelerce uzaklara gitmesi hayâline benzer bir ilerleme vehmi / içindedir. (s. 291)

4. 1. 3. 2. 4. Tamlayanı ya da Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Tamlayanı ya da tamlananı belirtisiz isim tamlaması olan belirtisiz isim tamlaması yapısındaki yüklemler bu başlık altında ayrıntılandırılarak verilmiştir.

4. 1. 3. 2. 4. 1. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Duaya muhtaçsın, irade aczi / içindesin, itikadın zayıf gibi, isabetleri umumiyetlerine bağlı tahminlerin hiç bir değeri yoktu. (s. 109)

Saatlerden beri “hep öyle” meselesi / içindeyim. (s. 143)

4. 1. 3. 2. 5. Tamlayanı Farsça Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Şek ve tereddüt ve aciz ve noksan-ı irade / içindesin. (noksan-ı irade: irade eksikliği) (s. 108)

4. 1. 3. 2. 6. Tamlayanı Belirtili İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Biraz sonra farkına vardım ki, arkadaşına dökülecek bir derdi vardır ve onu bulamadığı için, kalbinin üstündeki yükü geri götürmenin sıkıntısı / içindedir. (s. 126)

Deminden beri bunun hayreti / içindeyim. (s. 317)

Ferit ona yaklaştı; gözlerinin içine bütün tesirlerini doldurarak: Fakat, dedi, bil ki bütün bunlar Tahir Bey’in maneviyatı / sayesinde. (s. 312)

Onun duaları / sayesinde. (s. 312)

4. 1. 3. 2. 7. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

Bunlar hiç bir makul sebep göstermeye ihtiyacı olmadan ruha baskın yapan, akıl ve irade / kaçaklarıydı. (s. 91)

Bu bir gürültüsüz mücadele ve daha fena günlere hazırlık / tablosuydu. (s. 132)

4. 1. 3. 2. 8. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Bu gece istihareye yatıp âlem-i mânâda reis-i taifeye **mülâki olmak** / arzusundayım. (s. 106)*

*Zaten bu supranormal hâdiselerin henüz gizli ilimlerden kurtulup resmi ilimlere mal olmamasının bir sebebi de, ikinci ve bir bakıma daha sofu bir orta çağdan başka bir şey olmayan çağımızın, metodlu bir şüpheden doğduğu halde, son asır boyunca kemikleşen kendi dogmatik ilmi inançlarından **şüphe etmek** / korkusudur. (s. 245)*

4. 1. 3. 2. 9. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yapısındaki Yüklemler

*Polis **intihar eylediği** / vahimesindedir. (s. 107)*

4. 1. 4. İSİM-FİİL GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında isim-fiil grubu yapısında olan yüklemler 1 ana başlık ve 3 alt başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 4. 1. Bir Hareket İsmi ve Ona Bağlı Bir Tamlayıcıdan Oluşmuş İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemler

4. 1. 4. 1. 1. Hareket İsmi “-mAk” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemler

*Bizimle evlenmekten kaçmaları filân, düşmanlıklarını **ilân etmeleri** imiş. (s. 81)*

*Lehülhamd nezafeti ve nizamı intizamı artık **temin eylemiş** bulunmaktayız. (s. 106)*

*Burada meseleyi halledecek şey, ruha ait kalite hallerini kemiyet nisbetlerine çeviren bir ölçü **elde edebilmektir**. (s. 140)*

*Çünkü ümit, olması ve olmaması ihtimali olan bir şeyin olacağını **farzetmektir**. (s. 205)*

4. 1. 4. 1. 2. Hareket İsmi “-mA” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler

*Belki ruhun mahrem ürperişlerinin kelimelerden ziyade sese, bakışlara ve tavırlara vurması, onlara, düre içinde, lügat mânâlarına sığmayacak kadar sayısız yorumlanma imkânları veren serbest uzanışlarının, bakış veya tavır gibi hareketli ifade vasıtalarında canlı mânâlarının şartı haline gelen kıvılcığı ve düreyi **bulabilmelerindendi**. (s. 21)*

*Meselâ insanın istediği zarı -zar tutmadan, hilesiz- **atabilmesidir**. (s. 248)*

4. 1. 4. 1. 3. Hareket İsmi “-Iş” Ekli İsim-Fiilden Oluşan İsim-Fiil Grubu Yapısındaki Yüklemeler

*Garabete bak ki, bizi şimdi ayıran şey birbirimizi **haklı / buluşumuzdur**. (s. 299)*

4. 1. 5. TEKRAR GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında tekrar grubu yapısında olan yüklemeler 5 ana başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 5. 1. Unsurlarının Her İki Anlamlı Sözcükten Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler

*Ferit sol elinin bileğinde, rehinden alamadığı kol saatinin yerindeki ince kolları baş ve işaret parmaklarının arasında eziyor, büzüyor, çekiyor, bırakıyor, sonra yine **tutup çekiyordu**. (s. 24) (s. 48) (s. 310)*

*Babuş burada olsa koşar, köprübaşındaki saate **bakar gelirdi**. (s. 24)*

***Gitti gider!** (s. 25) (s. 26)*

*Zehra'nın doğacağı gün ve saat **gelip çatmış**. (s. 28)*

*Gönyükten on beş yaşında **kaçtım geldim** İstanbul'a. (s. 47)*

*Yarın bardaklar, kovalar **dolup taşar**. (s. 91) (s. 263) (s. 292)*

*O devirde talebe-i ulûmu devlet medrese odalarında bilâbedel **yedirip içirmektedir**. (s. 98)*

*Engerek de **çıkarak gider**. (s. 98)*

*Elinde makine çıplak **arar durur**. (s. 99)*

*Giden kirayı takar, gelen ortalığı **kasıp kavururdu.** (s. 102)*

*Bu hallucinel buhranının mekanizmasını, tıpkı Mister Joe gibi beyin makinesinin bozulması kadar basit bir izaha bağladıktan sonra, ondan bir adım ileri giderek bu zavallı küçük burjuva entellektüelini buhrana sürükleyen sınıf tezadına **gelip dayanmıştı.** (s. 150)*

*Polis de gelmiş, Nilüfer bunları anlatırken ağzından kan boşalmış ve yemek odasındaki minderin üzerine **yığılıp kalmış.** (s. 179)*

*Mâni olamadım, dedi Ferit ve selâm vermeden **yürüyüp gitti.** (s. 187) (s. 194)*

***Etli butluydu** da, yatardı önüne gelenle. (s. 194)*

***Geçti gitti** öyle. (s. 195)*

*Her şey **yerli yerinde.** (s. 200)*

*Karşıdaki denizin üstüne bir şimşek aydınlığı **yapışıp kalmıştı.** (s. 235)*

*Eğer 1891 Şubat ayında yeni ve umulmadık bir vakıa zuhur etmeseydi bu mesele **kapanıp gidecekti.** (s. 239)*

*Doktor da **yemez içmez,** bunu Madama anlatır. (s. 256)*

*Sonra başıma, saçlarımın arasına, yüzüme, göğsüme, kollarıma **okuyup üfledi.** (s. 261-262)*

*Koltukta **uyuyup kalmışım.** (s. 274)*

*Fakat paraları nefti örme ceketinin uçları sarkan yırtık ceplerine sokup çıkardıktan sonra, koyacak yer arayan Eda Hanım, bu arama bahanesiyle hareket halinde boşalmak isteyen heyecanlarının fırtınasına tutularak Zehra'nın karyolasına koştu, yastığı kaldırdı, yere attı, sonra hırdavat sandığına koştu, tava gibi bir şeyi kulpundan çekip üstündeki sahanları yere düşürdü, sonra tekrar paraları cebine **sokup çıkardı:** Ben bu pis ceketten kurtulacak mıyım? diye bağırды ve yırtık cebin sarkan ucunu çekti, yırttı. (s. 310)*

4. 1. 5. 2. Unsurlarından Biri Anlamlı Biri Anlamsız Sözcükten Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemeler

***Ufak tefekmiş** Noraliya. (s. 259)*

4. 1. 5. 3. Zıt Anlamlı Kelimelerin Tekrarıyla Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemler

*Sonra kapıları **açılıp kapandı** ve bu defa kadın, belki Ferit'i uyandırmamak için alçalan telâşlı bir sesle: "Yok mu? diye sordu. (s. 23)*

*Sonra tüccar oldu, İstanbul'a **gelip giderdi**. (s. 47)*

***Döndük gelirdik**. (s. 49)*

***Gelir gider**. (s. 105)*

*Sen mi geceleyin somnambül halinde, Zehra'dan aldığın gizli bir telkinle evden **çıkıp gider**, kadıncağızı temizlersin? (s. 182)*

*Nilüfer'in hastahanesine kadar yayan **gidip gelebilirdi**. (s. 191)*

*Tekerleğin gürültüsü, arabanın çingırağı ve sarsıntısı **yaklaşıp uzaklaşıyordu**. (s. 222)*

*Yorgunlukla baygınlık arasında şuuru, varlıktan kalkıp yokluğa bulaşan lüzucetli bir madde gibi **uzayıp kısalıyordu**. (s. 223)*

4. 1. 5. 4. Bir Unsurun Tekrarıyla Oluşmuş Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemler

*Derim **tırmık tırmıktır**. (s. 194)*

4. 1. 5. 5. Unsurlarından Biri Zarf-Fiil Eki Almış Olan Tekrar Grubu Yapısındaki Yüklemler

*Aksine, sevgisi **arttıkça artmış** Müslümanlığa. (s. 253)*

4. 1. 6. EDAT GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında edat grubu yapısında olan yüklemler özelliklerine göre 6 ana başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 6. 1. İsim Unsuru Tek Sözcükten Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemler

***Boğulacak gibiydi**. (s. 53)*

*Vazgeçmiş olacaktı, fakat söyleyeceğini **söylemiş gibiydi**. (s. 65)*

*Eda Hanım'ın odasında bazı tıkırtılar **var gibiydi**. (s. 112)*

Kapı vuruluyor gibiydi. (s. 145)

*Mister Joe'nun ve Saim'in konuşmak hakkı **buraya kadardı.** (s. 158)*

*Dehşetten **çıldırmaq üzereyim.** (s. 201)*

*Belki **şaşırtmaq içindi.** (s. 215)*

*Kendi kendine **konuşuyor gibiydi.** (s. 224)*

***Vurmamış gibiydi.** (s. 229)*

*İşte o parçayı buraya aynen tercüme eylemek isterim: 'Ey hayırlı evlât, senin için yolu aramak zamanı şimdi gelmiştir. Nefesin **kesilmek üzeredir.** Mazide üstadın (şeyhin, müridin, pirin diye de tercüme olunabilir) seni parlak ışıqla karşı karşıya getirmiştir; ve şimdi sen onu Bardo (?) halinde kendi hakikati içinde hissedeceksin. Bu Bardo halinde her şey bulutsuz semaya ve lekesiz ve çıplak zihin, merkezi ve dairesi bulunmayan şeffaf bir boşluğa benzer. İşte bu lâhzada, kendi kendini tanı ve bu halde kal. Ve ben bu lâhzada, seni anınla kaşı karşıya koyayım. (s. 275)*

*Adeta ben bunları dinlerken **biliyor gibiydim.** (s. 282)*

*Evet, bu vücut on beş yaşında bir kız çocuğuna **ait gibidir.** (s. 283)*

*Temaşe (Contemplation) merhalesinden fena (Mortification) merhalesine **geçmek üzeredir.** (s. 284)*

***Çıldırmaq üzereyim.** (s. 309)*

*Elenmişten elenmişe ve süzölmüşten süzölmüşe giden bir safiyetler silsilesi içinde, bütün mekânı saran ve ne düşünölmürse hemen sezip cevabını dikkat edilmeyen işaretler halinde vermeye hazır, fakat herkese değil, müstesnalara açılan bir sır halveti içine çekilmiş, büyük bir anlayış **var gibiydi;** havada, karanlığın fanusu içine kapanmış, göze görünmeyen meşaleler arasında ruha akan gizli dualara, âyinlere, galeyanlara benzer tesirlerin sezintisi içinde Ferit, gittikçe derinleşen bir hayretle Aziz'e baktı. (s. 317)*

4. 1. 6. 2. İsim Unsuru İsim-Fiil Grubundan Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yöklemler

*Kaybolması, bir dansöz gibi **elbise ve şekil değiştirmesi içindi.** (s. 130)*

*Ferit Georges Dumas'ya **hak vermek üzereydi.** (s. 172)*

Rahat çalışmak içindi belki. (s. 210)

4. 1. 6. 3. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Bak, dedi, vallah billâh senin hatırın içindir. (s. 193)

Meselâ adın umumî bir fikir oluşu ayrı ayrı adların hususîliklerine göredir; fakat öteki varlıklar arasında bu umumî fikir hususî vasıflara sahiptir. (s. 316)

4. 1. 6. 4. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Bizi gören ve kendisi görünmeyen bir prensiple temas halinde gibiyim. (s. 318)

4. 1. 6. 5. İsim Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Fotika'nın anlattığı gibi, vücudu on beş yaşında bir kız çocuğu gibiydi. (s. 282)

4. 1. 6. 6. İsim Unsuru “-DİK, -DUK” Ekli Sıfat Fiil Grubundan Oluşan Edat Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Eğer bugün, eski Yunan düşüncesinin tazelenmesine borçlu olduğumuz bir klâsik temelli kültürümüz ve Rönesans dehalarından gözlerini ayırmayan güzel sanatlarımız varsa, belki de, Eflâtun otomobile ve Michel-Angelo uçağa binmediği içindi. (s. 291)

4. 1. 7. UNVAN GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında unvan grubu yapısındaki yüklemeler özelliklerine göre 2 ana başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 7. 1. Unvan Grubundan Oluşmuş Yüklemeler

“Kıralım” diye tekrarlayan ses Eda / Hanım'ındı. (s. 145)

Gelen Vafi / Bey'di. (s. 174)

4. 1. 7. 2. Unvan Unsuru Meslek Bildiren Unvan Grubu Yapısındaki Yüklemler

Karnik / usta idi, heladan dönüyordu. (s. 157)

4. 1. 8. BİRLEŞİK İSİM GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki birleşik isim grubu yapısında olan yüklemler 1 ana başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 8. 1. Birleşik İsimden Oluşmuş Yüklemler

Hayır, gelen Mister Joe idi. (s. 71)

Cochemar hallucinatoire, işte burada söz Mister Jeo'nundur. (s. 174)

Adınız Ferit Güleler mi? (s. 175)

4. 1. 9. BAĞLAMA GRUBU

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki bağlama grubu yapısında olan yüklemler 1 ana başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 9. 1. Unsurları Tek Sözcükten Oluşmuş Bağlama Grubu Yapısındaki Yüklemler

Yalan veya mübalâğadır, insan beşer, bazan şaşar; on dokuz küsur sene içinde bir iki zühulden fazla değil. (s. 35)

Sesi ancak Ferit'in çevik dikkatiyle yakalanabilecek kadar ince ve ezikti. (s. 36)

Var veya yoktu. (s. 39)

Seviyor veya sevecek seni. (s. 91)

Aradan yarım saat geçer veya geçmez, yine tavan yarılr, bu sefer bir engerek iner, Ebussuud'un dört yanını çevirir, vücudunu kuşatır. (s. 98)

Bir yarım saat daha geçer veya geçmez, tavan yarılr, bu defa senin dün gece merdivende gördüğün gibi çırcıplak bir kız yere iner, Ebussudd'un kucağına oturur, boynuna sarılır, envai işve ile anı kendisine cezbetmeye uğraşır. (s. 98)

Sesi çok kalın, hırıltılı ve boğuktu. (s. 153)

Saçları siyah, kıvrıcık ve kabarıktı. (s. 153)

Çenesi köşeli ve genişti. (s. 153)

Sesi de parlak ve ahenkliydi. (s. 211)

Adaletin ölçüsü, ehliyet ve liyakattir. (s. 288)

Kendi karanlığı üzerine kendi aydınlığını boşaltabilen bir kadın ki zeki demektir, ki iyi konuşuyor, ki bizi de kendi lâbirentlerinde dolaştırır, sırsız ve alumsuzdur, iyi dost, fakat aşkla sevilmez. (s. 305)

4. 1. 10. KISALTMA GRUBU

Bu yapıdaki yüklemelerin sınıflandırılmasında Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) adlı eserindeki Kısaltma Grubu kısmındaki tasnif esas alınmıştır. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanındaki kısaltma grubu grubu yapısında olan yüklemeler özelliklerine göre 3 ana başlık, 2 alt başlık altında incelenmiştir.

4. 1. 10. 1. Yönelme Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Onlar çoktan sizlere / ömür. (s. 66) (s. 254) (s. 258) (s. 264)

Duaya / muhtaçsın, irade aczi içindesin, itikadın zayıf gibi, isabetleri umumiyetlerine bağlı tahminlerin hiç bir değeri yoktu. (s. 109)

Ne olursa olsun Nuriye Hanım'ın hayatı bilinmeye / değer. (s. 249)

Neden bu mertebe cana / yakınsın? (s. 269)

4. 1. 10. 1. 1. Farsça Tamlama Olan Yönelme Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Eda Hanım'ın söyledikleri tamamıyla hilaf-ı hakikattir. (hilaf-ı hakikat: gerçeğe aykırı) (s. 35)

4. 1. 10. 2. Uzaklaşma Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Uzaklaşma grubu yapısındaki yüklemeler yapıyı oluşturan unsurların özelliklerine göre 5 alt başlık halinde verilmiştir.

4. 1. 10. 2. 1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Uzaklaşma Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Ondan evvel görüş açısı içine yandan giren bu uzun gölge bulanık bir karaltıdan / ibaretti. (s. 18)

Onun bakışları komprimelerden / daha yatıştırıcı idi. (s. 65)

Gururu vücudundan / daha yorgundu. (s. 129)

Yüzün bütün varlığı gözlere ve alına doğru fırlamıştı, öteki uzuvların hepsi birer formaliteden / ibaretti. (s. 224)

Geceleyn burası şimdikinden / daha karanlıktı. (s. 234)

4. 1. 10. 3. İsnat Grubu Yapısındaki Yüklemeler

Fakat çok muhtac-ı duasın. (muhtaç-ı dua: duaya ihtiyacı olan) (s. 108)

4. 1. 11. İLETİŞİM SÖZLERİ

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanındaki iletişim sözlerinden oluşan yüklemeler bu başlık altında verilmiştir.

Mırıldandı: Bakayım... Yarın görüşürüz... Allah rahatlık versin. (s. 18) (s. 173) (s. 228)

Ferit, rica ederim... (s. 76) (s. 77) (s. 157) (s. 233) (s. 298)

Affedersin ama bazen lüzumundan fazla hayvansın sen. (s. 83) (s. 94) (s. 94-95) (s. 214) (s. 215) (s. 227) (s. 260) (s. 261) (s. 261)

Daha uzaktan, şöyle diyebilirim: “Özür dilerim senden, içimden seni kucaklamak arzusu geldi. Bu doğru. Fakat sonra söylediklerim saçma. Kızdım sana da ondan. Arzunun bıçaklanmasından gelen haksız ve geçici bir öfke. Hayvan değilim ben. Bir damla zekâm olduğuna inanıyorsan pastacıda söylediklerimin içinde beni aramazsın.” (s. 91) (s. 233)

Kusura bakmayın. (s. 115) (s. 153) (s. 154) (s. 171)

Eğer böyle ise yazıklar olsun bu adama: Bir filozof için en utanılacak şeyin utanmak olduğunu unutuyordu. (s. 127)

Geçmiş olsun, dün akşam... (s. 153)

Tosun bağırdı: Al oradan bir avuç, sok cebine... Ne kadar istersen al! Helâl olsun! Kardeşini o cadının elinden kurtar. Borcun olsun bana. Ödersin, ödemezsen canın sağ olsun. (s. 156)

Fakat alışmışım ibadete, yine de hamdolsun. (s. 184)

Fakat artık tövbeler olsun. (s. 193)

*Fotika bir şey daha söyleyince ihtiyar elini uzatarak Rum şivesiyle: Memnun oldum, dedi, **safa geldiniz**, affedersiniz, benim gözlerim görmez. (s. 214)*

*Fakat **Allah razı olsun**. (s. 220)*

***Allah rahmet eylesin**. (s. 228) (s. 259)*

*Noraliya zehirlenip ölmekten kurtuldu ama, kara haberi alınca, **Allah vermesin**, böyle oynatıyor, tam iki sene, Taksim'deki evin penceresinden gelip geçenlere Türkçe, İtalyanca, Fransızca “Alçak insanlar!” diye haykırıyor. (s. 257)*

*Çok içerdi **sağ olsun**. (s. 261)*

***Şadol**, mahzun gönül, **şadol!** (s. 275) (s. 275) (s. 275)*

*Gelemezsem **mazur gör** beni. (s. 301)*

*Onu hiç kımıldamadan dinleyen Aziz, kucaklamak istiyormuş gibi sıcak bir davranışla: Bravo Ferit, dedi, yaşa, **varol!** (s. 314)*

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Peyami Safa'nın incelemeye konu olan *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında yüklemi oluşturan kelime grupları on bir (11) başlık altında incelendi. Bunlar; Birleşik Fiil, İsim Tamlaması, Sıfat Tamlaması, İsim-Fiil Grubu, Tekrar Grubu, Edat Grubu, Unvan Grubu, Birleşik İsim, Bağlama Grubu, Kısaltma Grubu ve İletişim Sözlere'dir.

1. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklemi oluşturan kelime gruplarının toplam sayısı bin altı yüz elli altı (1656) dır.

2. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklemi oluştururken en sık kullanılan kelime grubu birleşik fiil olmuştur. Yazar, cümlelerinde yüklemi oluştururken birleşik fiilden çokça faydalanmıştır. Birleşik fiil yapısı ile karşımıza çıkan yüklemeler kendi içerisinde bir hareketi karşılayan birleşik fiiller ve bir hareketi tasvir eden birleşik fiiller şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bu kelime grubundan oluşan yüklemeler özelliğine göre alt başlıklara ayrılarak verilmiştir.

3. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında yüklem, birleşik fiilden sonra en çok sıfat tamlaması yapısında karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada bu başlık belirtme ve niteleme sıfatlarına dayalı olarak kendi içerisinde sınıflandırılmıştır. Sıfat tamlaması içinde kullanım çeşitliliği olduğu için bu başlık alt başlıklar halinde ayrıntılandırılmıştır. Bu alt başlıklar içerisinde içinde en fazla örneği barındıran alt başlık, tamlayanı ve tamlananı tek sözcükten oluşmuş sıfat tamlamasından oluşmaktadır. Yazar, unsurları tek sözcükten oluşan sıfat tamlamalarına fazlaca yer vermiştir. Bu başlıkta yer alan dört (4) ana başlık içerisinde yer elli beş (55) alt başlık oluşturan sıfat tamlaması örneğinin yer aldığı yüklemeler de yer almaktadır. Bu sebeple, yazarın yüklem oluştururken sıfat tamlaması grubundan çok yönlü bir şekilde faydalandığı söylenebilir.

4. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklem sınıflandırılmasından sonra en fazla isim tamlaması bünyesinde olduğu görülmektedir. Bu kelime grubu başlığı, kendi içerisinde belirtili ve belirtisiz isim tamlaması olmak üzere iki alt başlık hâlinde verilmiştir. Buna göre, romanda belirtili isim tamlamalarının sayısı (87) belirtisiz isim tamlamalarından (53) daha

fazladır. İsim tamlaması başlığında da çeşitli alt başlıklar oluşturan yüklem örnekleri yer almaktadır.

5. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklemi oluşturan kelime gruplarından bir diğeri de tekrar grubudur. Bu kelime grubundan oluşan yüklemelerin sayısı çok fazla değilken, alt başlıklar oluşturacak kullanıma sahip örnekler bu kelime grubunda da karşımıza çıkmaktadır.

6. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklemi oluşturan kelime gruplarından bir diğeri de iletişim sözleridir. Örnek sayısı azdır.

7. Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklemi oluşturan kelime gruplarından birisi de edat grubudur. Bu kelime grubundan meydana gelen yüklem örnekleri sayıca azdır ama alt başlıklar oluşturacak ayrıntıya sahiptir, dolayısıyla bu kelime grubunun da yazar tarafından çeşitlilik oluşturacak şekilde kullanıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

7. Sayıları yok denecek kadar az da olsa, Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında, yüklem kısıltma grupları, bağlama grubu, isim-fiil grubu, unvan grubu ve birleşik isimden oluştuğu örnekler de yer almaktadır.

Tablo 3'te görüleceği üzere, Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında kelime grubu yapısındaki yüklem bin iki yüz altı (1206) örnek sayısı ile, en çok *birleşik fiil*den oluşmuştur. Birleşik fiillerden sonra en çok kullanılan kelime grubu yüz yetmiş (170) örnek sayısı ile *sıfat tamlaması* olmuştur.

Örnek sayısı bakımından birinci sırada yer alan *birleşik fiil* yapısındaki yüklem örneklerinin özelliğine göre otuz dokuz (39) alt başlık, ikinci sırada yer alan *sıfat tamlaması* yapısındaki yüklem elli beş (55) alt başlık, üçüncü sırada yer alan *isim tamlaması* yapısındaki yüklem ise kırk bir (41) alt başlık altında incelenmiştir. *Kısıltma grubu* yapısındaki yüklem 3 ana başlık ve 2 alt başlık altında incelenirken, *isim-fiil grubu* yapısındaki yüklem 1 ana başlık ve 3 alt başlık altında, *edat grubu* yapısındaki yüklem 6 alt başlık altında, *tekrar grubu* yapısındaki yüklem 5 alt başlık altında incelenmiştir. *Unvan grubu* 2, *birleşik isim grubu* 1, *bağlama grubu* 1 alt başlık altında incelenmiştir.

Romanda yer alan cümlelerde yüklemi oluşturan kelime grupları bulgular kısmında ayrıntılı biçimde ele alınıp incelendiği için ilgili kelime gruplarının alt başlıkları Tablo 3'te gösterilmemekle birlikte sayısal olarak değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

Şekil 1'de görüldüğü üzere *birleşik fiil* yapısındaki yüklemelerin sayısı, toplam kelime grubu sayısının neredeyse yüzde yetmiş üçünü (%73), *sıfat tamlaması* yüzde onunu (%10), *isim tamlaması* yüzde dokuzunu (%9) oluşturmaktadır. Diğer kelime grubu örneklerinin sayısı ise yok denecek kadar azdır.

Bulgular kısmında yer alan *iletişim sözleri* başlığı çalışmada esas alınan tasnifte yer almamaktadır. Karşımıza çıkan örnekler tasnifte yer alan başlıklara uymadığı için, bu başlık altında verilmesi uygun görülmüştür.

Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* (2013) eserinde yer alan tasnife göre belirlenen yüklemi oluşturan kelime grupları on iki başlık altında verilmiştir. Buna göre, dört kelime grubu (sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu ünlem grubu, sayı grubu) ayrı bir başlık oluşturmamış ancak on bir başlık altında incelenen kelime grubu yapısındaki yüklemelerin bünyesinde yer yer karşımıza çıkmıştır.

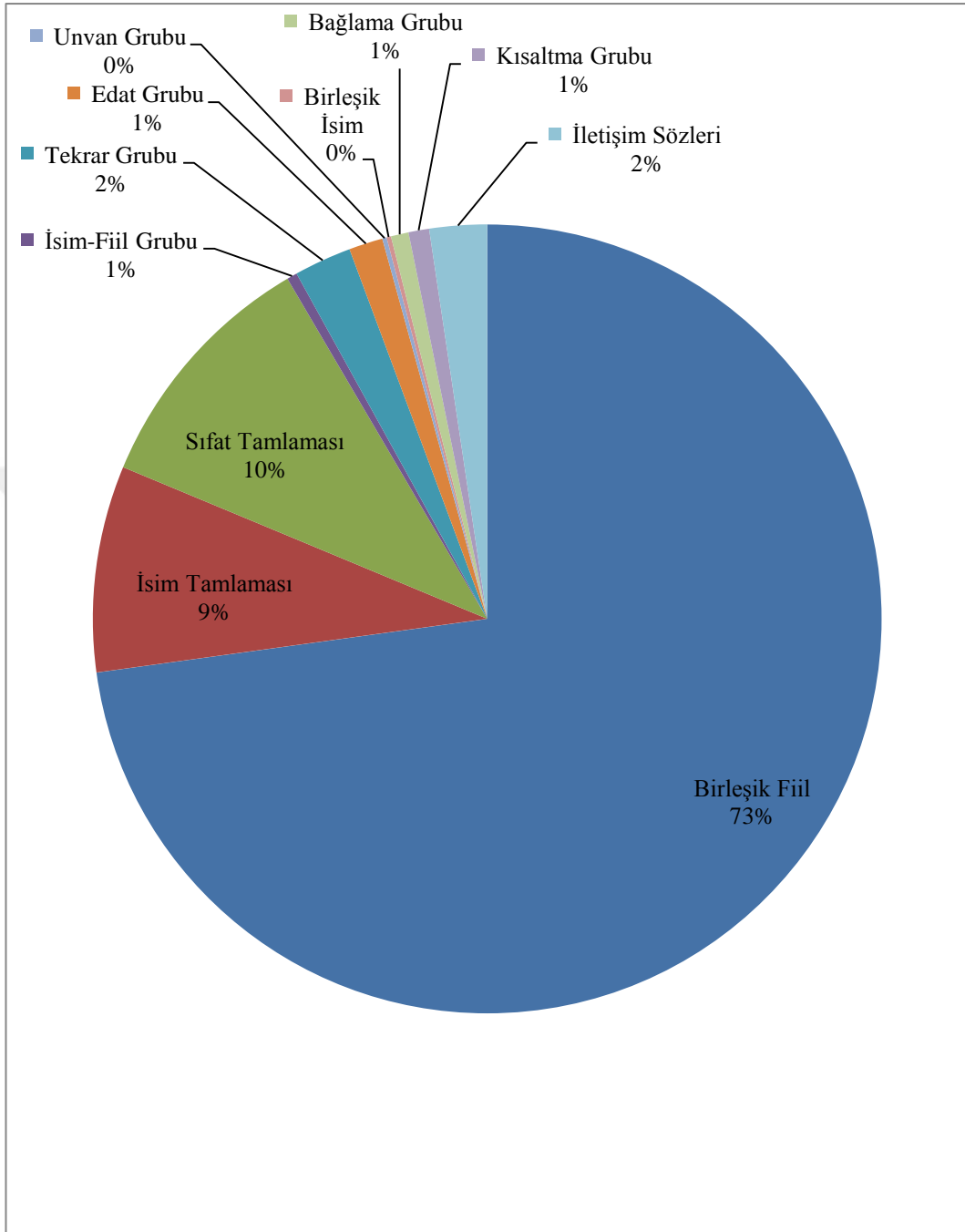
Elde edilen örnek sayılarına bakıldığında, yazarın dili ustaca kullandığını gösteren bir üslûba sahip olarak, yer yer devrik cümlelere yer verdiği, yer yer de sanat yapma amaçlı cümleler kurduğu sonucu görülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanından hareketle Türkiye Türkçesinde yüklemi oluşturan farklı yapıda çok fazla kelime grubunun yer aldığı tespit edilmiştir. Bu kelime gruplarının; Birleşik Fiil, İsim Tamlaması, Sıfat Tamlaması, İsim-Fiil Grubu, Tekrar Grubu, Edat Grubu, Unvan Grubu, Birleşik İsim Grubu. Bağlama Grubu, Kısaltma Grubu, ve İletişim Sözleri'nin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, hem Peyami Safa'nın üslûp özelliklerini, dil kullanımını ve söz dizimi yapısına bağlı olarak yüklem kullanım özelliklerini hem de Türkiye Türkçesinin kelime grupları yönünden zenginliğini yansıtmaya bakımdan önemlidir.

Tablo 3. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yükleme Sayısı

Kelime Grupları		Örnek Sayısı	Toplam
Birleşik Fiil	Bir Hareketi Karşılıyan Birleşik Fiiller	931	1206
	Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller	275	
Sıfat Tamlaması	Belirtme Sıfatları	40	170
	Niteleme Sıfatları	101	
	Soru Sıfatıyla Kurulu Sıfat Tamlaması	8	
	Sıfat-Fiillerle Kurulu Sıfat Tamlaması	21	
İsim Tamlaması	Belirtili İsim Tamlaması	87	140
	Belirtisiz İsim Tamlaması	53	
İsim-Fiil Grubu		7	7
Tekrar Grubu		39	39
Edat Grubu		23	23
Unvan Grubu		3	3
Birleşik İsim		3	3
Bağlama Grubu		12	12
Kısaltma Grubu		14	14
İletişim Sözcükleri		39	39
Toplam		1656	1656

Şekil 1. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yüklemler Sayılarının Yüzdeleri

Tablo 4. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Kelime Gruplarına Göre Yükleme Sayıları ve Yüzdeleri

Kelime Grupları		Kelime Gruplarının Sayısı	Toplam Sayıya Oranı %	
Birleşik Fiil	Bir Hareketi Karşılıyan Birleşik Fiil	931	%56.20	%72.80
	Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiil	275	%16.60	
Sıfat Tamlaması		170	%10.25	
İsim Tamlaması		140	%8.45	
İsim-Fiil Grubu		7	%0.40	
Tekrar Grubu		39	%2.34	
Edat Grubu		23	%1.34	
Unvan Grubu		3	%0.17	
Birleşik İsim Grubu		3	%0.17	
Bağlama Grubu		12	%0.72	
Kısaltma Grubu		17	%1.02	
İletişim Sözcükleri		39	%2.34	
Toplam		1656	%100	

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Altıntop, S., Bağcı, R., Şen, C. (2012). *Vefatının 50. Yılında Peyami Safa Kitabı*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaa Birimi.
- Atabay, N., Özel, S., Çam, A. (2003). *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi* (2. Baskı). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Ay, B. (2018). *Nesirlerine Göre Peyami Safa'nın Düşünce Dünyası*. Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Aytmatov, C. (2015). *Gün Olur Asra Bedel* (38. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Balıkçısı, H. (1999). *Aganta Burina Burinata*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Başpınar, A. (1984). *Peyami Safa Romancılığı-Eserleri*. Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Baydar-Ertane, A. S., Baydar, T. (2001). Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 16, 27-47.
- Bilgegil, M. K. (2014). *Türkçe Dilbilgisi* (2. Baskı). Konya: Salkımsöğüt Yayınları.
- Bulak, Ş. (2015). Cümle Ögelerinin Tasnifi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 38, 163-175.
- Bulut, Y. (2016). Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Adlı Romanının Kurgusal Ögelerinin Çözümlemesi ve Romanın Merkez Kişisine Psikanalitik Açından Yaklaşım. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43), 61-70.
- Çiftçi, S. (2011). Peyami Safa'nın Osmanlıca Hakkındaki Düşünceleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 239-258.
- Delice, H. İ. (2002). Yüklem Olarak Türkçede Fiil. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (2), 185- 212.
- Delice, H. İ. (2012). *Türkçe Sözdizimi* (4. Baskı). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Demir, N., Yılmaz, M. (2014). *Türk Dili El Kitabı* (7. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Demirci, A. R. (2010). *Fatih Harbiye Romanında Kelime Grupları*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Devellioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (30. baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.

- Düzce, M. (2008). *Peyami Safa'nın Romanlarında Sosyal Değişme ve Din*. Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Eker, S. (2016). *Çağdaş Türk Dili* (10. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ekrem, R. M. (2016). *Araba Sevdası*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Emre, A. C. (1954). Türkçede Cümle, *TDAY Belleten*, 105-180.
- Ergin, M. (2011). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ertepinar, C. (1995). *Şiir İkliminde Bir Ömür*. Ankara: Tekışık Matbaası.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gökdayı, H. (2010). Türkiye Türkçesinde Öbekler. *Turkish Studies*, 5 (3), 1297-1319.
- Göze, E. (1987). *Peyami Safa*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Gül, M. (2001). Türkçede Lazım, Gerek, Şart Kelimeleri ile Yapılan İsimden Yüklemler. *Türk Dili*, 598, 469-472.
- Gülsevin, S. (2011). Geçişli Fillerle Kurulmuş “Deyimleşmiş Birleşik Filler”in Yüklemler Olduğu Cümlelerde Nesne Meselesi. *Turkish Studies*, 6 (1), 1150-1154.
- Güzel, F. (2012). Peyami Safa'nın “Yalnızız” Romanında Söz Dizimi, *Turkish Studies*, 7 (3), 1425-1435.
- Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin Söz Dizimi* (4. Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (1994). Türkçede Birleşik Cümle Problemi. *TD*, 505, 19-23.
- Karahan, L. (2012). Türkçede “-Dan biri” Yapılı Kelime Grupları Üzerine. *Dil Araştırmaları*, 11, 9-15.
- Karahan, L. (2013). *Türkçede Söz Dizimi* (19. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kemal, Y. (2010). *Bir Bulut Kaynıyor* (4. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kolukısa B. A. (2004). *Peyami Safa'nın “Sözde Kızlar” Adlı Eseri Üzerine Cümle (Sentaks) Çalışması*. Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Küçük, S. (2007). *Yazılı Anlatım ve Yaratıcılık*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- Nerimanoğlu, K. V. (2012). Peyami Safa: Dil ve Üslup Üzerine. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 62, 171-178.
- Özkan, A. (2004). Türkiye Türkçesinde Kısaltma Grupları. *Araştırmalar*, 11, 127-144.
- Özkan, M., Sevinçli, V. (2015). *Türkiye Türkçesi Sözdizimi* (7. Baskı). İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Özmen, M. (2013). *Türkçenin Sözdizimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Parlatır, İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, (2. Baskı) Yargı Yayınevi: Ankara.
- Safa, P. (2017). *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (34. Baskı). İstanbul: Ötügen Neşriyat.

- Seyhanlı, Z. (2009). *Türkiye Türkçesinde Yüklem*. Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Söylemez, O. (1986). *Peyami Safa'nın Romanlarında Milli Mücadele*. Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Şenderin, Z. (2010). Ruhçu ve Maddeci Görüş Ekseninde “Matmazel Noraliya'nın Koltuğu”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 28, 209-233.
- Tanpınar, A. H. (2007). *Mahur Beste* (8. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi. (2003). *Safa Peyami* (Cilt. II, s. 844-850). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tekin, M. (1986). *Peyami Safa'nın Romanlarının Yapı ve Anlatım Bakımından İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Tekin, M. (2014). *Romancı Yönüyle Peyami Safa* (2. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tural, Ş. (2014). Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Fantastik Öğeler. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 6 (11), 79-88.
- Türkçe Sözlük. (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uludağ, M. E. (2012). Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nda Gerçekleşen Psikolojik Aktiviteler. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 62, 277-288.
- Üstünova, K. (2000). Türkçede Asıl Unsurlar: Özne ve Yüklem. *Türk Dili*, 582, 489-497.
- Üstünova, K. (2006). Yüklem, Yalnız Özneyi mi İçinde Taşır?. *Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 241-250.
- Yıkan, Z. U. (2004). *Peyami Safa'nın Server Bedi İmzalı Romanları*. Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Zariç, M. (2015). Peyami Safa'nın Sanat Edebiyat Anlayışı ve Duygu Düşünce Dünyası. *Bir Tereddüdün Aydını Hece Peyami Safa Özel Sayısı*, 217, 66-82.

<https://www.sozluk.gov.tr> Güncel Türkçe Sözlük.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Sevdenur Çakır
Doğum Yeri-Tarihi	Samsun / Çarşamba-18.12.1992
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	ODÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Yüksek Lisans	ODÜ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	“Osmanlı Türkçesindeki Farsça Tamlamaların İçindeki Sıfat Tamlamaları”, I. Genç Türkologlar Çalıştayı, ss. 435-440. 22-23 Mart 2018.
İş Deneyimi	
Stajlar	Ordu Boztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2016
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	svdnrcr@hotmail.com
Tarih	